

Nyaragēt cīk eheedi Paulo
lemnyiok cīk Rūma kī cīk
1-2 Korinto

Wycliffe®

Wycliffe Bible Translators

Romans and 1-2 Corinthians
in the Laarim Language of South Sudan

ISO 639-3: loh

First edition 2020
© 2020, Wycliffe Bible Translators, Inc.

published by
Wycliffe Bible Translators, Inc.

Illustration on page 62 by Horace Knowles,
© The British & Foreign Bible Society 1954, 1967, 1972, 1995.

Illustration on pages 29 by Louise Bass,
© The British & Foreign Bible Society 1994.

Illustrations on cover and on pages 39, 46, 84 and 104 by Cook Communication Ministries,
© David C. Cook Publishing Co 1996.

Table of Contents

Rūma	1
1 Korinto	43
2 Korinto	83

Nyaraga cĩ eheedi Paulo

Lemnyiok cĩk Rũma

Yelinit cĩ Nyaragawo

Eheedi balna Paulo tionniaiti cĩ Yesu Kiristo, nyaraga coo wobjiak cĩk Kiristo òlòò ìcĩ gaalawu cobbi ìcĩ Rũma. Adiiim balna nē ngĩ ēkēbaai ìnòògō nyemut wũ balna irion nē loociowēy gwantĩk. Uduwa Paulo Nyemut cĩ Abũnna cĩ Yesu wo athĩ ne, ēyēla nyemut coo gōòl cĩ ēlēmĩ Nyekuci eet loociowēy vėlēk, nyatarka lemunit cĩ ēlēmĩ eeta thōòth cĩ balna itican Yesu Kiristo. Eyelei Paulo wobjiak cĩk Kiristo cĩk ēēn Yudei ethei ne, Ngirana wũ balna anyi Nyekuci Mutha kĩ eet wũk òthōòth molook cĩ Nyekuco, òthōòth balna thōòth cĩ Kiristo Nyaragawa cĩ Ngērēmngērēm wũk balna Rēētĩk. Ìthōng naboo eyelek eet cĩk athii cĩ ēēn Yudei ethek ne, aanyĩk Nyemut cĩ Abũnna eet cĩk athii cĩ ēēn Yudei buu kũtō eet cĩk Nyekucak. Aduwa naboo Paulo athĩ ne, elemnyet ageeta Nyekuci daaĩtha ìcĩ Kiristo, ìthōng thĩ, athii naaga woccia cĩ katĩman ngatĩ kanyĩcē Nyekuc kēbēlbēl, gōòla cĩ kathũnnĩ Ngirantiok cĩgĩnik tirthēta cĩnac mĩn. Ìthōng thĩ kēnnē, mĩ kanycĩk naaga Ririwac cĩ Dihĩmĩ kanyet ageeta tirthēt, kũ katĩ kaavut naaga gōòla cĩ adiimiet Nyekuci ageeta kaavutti jurrung.

Turnanta cĩ nyaragawo, terehiantowēy ìcĩk ēēn 12-15, irionict Paulo ageeta kaavut gōòla cĩ abũnna kĩ wobjiaha cĩk Kiristo. Kũũla naaga ngatĩ kamĩnanĩ eet òògĩ, ìthōng naboo kĩmĩnanit eet cĩk abũrnet ageeta, kōdē eet cik ehccet ageeta, wũk gōò adĩmannet ageeta buth, ìthōng kotongollie naaga eet cĩk agamnyet ageeta. Turnanta cĩ thōòth vėlēk terehianta cĩ ēēn 16, ìthaa Paulo gōònògĩ cĩgĩnik Rũmatēy tharyiowēy ìcĩgĩk mĩn mĩn.

Thawinet cī Paulo

1 Aneeta Paulo cī keeni ticciannioit^a cī Yesu Kiristo.^b Ēbērana balna Nyekuci aneeta kīthī tionniait, ĭthōng anya tiic cī kirionē Nyemut cī Abūnna^c cī Nyekuco. ²Nyemut cī Abūnna wū balna aduwa nē baa lōōla thoothiowēy wūk balna aduwa eeta cīk ōthōōth molook cī Nyekuco Nyaragawa ĭcī Nyekuco^d athī ne, ³ōthōōth Nyemut cī Abūnna coo, thōōth cī Ngērīnī cīnnī wū balna aku arittiay kī et kī naaga, tatūga cī alaan Davide,^e ⁴ĭthōng balna ēyēla Ririwacī cī Dīhīmī tirthēta cīnnī, ngatī ēnnē Ngērtī Nyekuco Yesu Kiristo Makayyioiti cīnac, nyatarka balna arūgūtha Nyekuci ĭnōōnō daaītha. ⁵Nyatarka ĭnōōnō, kivitia kūrūbta naaga būnnathīt kī ngatī keeginnie tionniak cīgīnīk, kī katī kutuvuyyia eet vēlēk cīk athī cī ēēn Yudei, kivitia kīthīraritō thōōth cī aku leminta cī thar cīgīnīk. ⁶Attiyyu niigia buu kōrgēna cī eet cīk athī cī ēēn Yudei cīk avva Yesu Kiristo kīitō cīgīnīk wo.

⁷Kēhēdacung na agiitia vēlēk lemnyiok cīk Rūma nyaraga coo. Amīnannung Nyekuci agiitia, ĭthōng ēbērawung ĭitō eet cīgīnīk cīk dīhīmīk.

^a **1:1** *Tionniait*: Ēēn Paulo tionniait ĩmma. Ēēn tionniaha eet cīk balna ition Yesu tirthēta kōōt kilimantek eet thōōth cīnnī, ĭthōng anyīk ĭnōōgō tirthēt cī ĩngkawī ririwanīn cīk gerthek, ĭthōng ĭdīmanit kaal cīk adiccē eeta.

^b **1:1** *Yesu Kiristo*: Thara cīk athī Yesu wo athī ne, ēēlaneet Nyekuci, ĭthōng cīk athī Kiristo wo athī ne, vudēnēt cī ēbēranī Nyekuci et kī alaan. Thōōtha ĭcī Heburu thōōth cī athī Mathaaya wo athī ne, Kiristo.

^c **1:1** *Nyemut cī Abūnna*: Ēēn coo Nyemut cī Abūnna cī Yesu Kiristo wū balna adaai kurucea, kī kūtūny gerthetin cīnac, kī kanyet ageeta rūgēt cī alna kūdūt.

^d **1:2** *Nyaragawa ĭcī Nyekuco*: Itina wū balna Yesu, aatī nyaragēta cīk ēēn tur cīk ōthōōth ngiran cī Nyekuco, wū balna ēhēda Mutha kī nyaragēt wūk ēhēd eeta wūk ōthōōth molook cī Nyekuco, kī tegelua cīk Davide kī nyaragēt dōgī cīk balna ehedothii thoothoniowa cīk eet cīk ĩthraīlī. ĭthōng nyaragēta cīkkō vēlēk aatī Nyaragawa ĭcī Nyekuco, ĭthōng ēēn nēēgē vēlēk nyaragēt cīk Ngērēmgērēm cī Ūnūūwa. Yoko ma ngī ōthōōth Kirīthīanēta thōōth cī Nyaraga cī Nyekuco wo, ōthōōth nēēgē thōōth cī nyaragēt cīkkō vēlēk cīk Ngērēmgērēm cī Ūnūūk wo, kī nyaragēt cīk Ngērēmgērēm cī Jōr cī ehedothii thoothoniowa cīk ōthōōth thōōth cī Yesu Kiristo.

^e **1:3** *Davide*: Ēbēra balna Nyekuci Davide kikiyyia kī alaan cī ĩthraīlī ĭthōng uduwak ĭnōōnō ethek ne, aku katī alaanī cobbi dōōlēniy cīk dōōlī cīgīnīk, kikiyyia kagam looc kī alaan kūdūt. Ēēn balna Alaanī neccie Yesu Kiristo. Bēl thōōth coo nyaragawa cī Tegeluanu 132:11-12. Arūgī balna Davide erkinya cīk woccia awūpan vucciak codoi, balna ngaanī kittiriay Yesu. Bēl thōōth cīnnī nyaragawa cī ēēn 1Thamuele 16-30; 2 Thamuele 1-24; 1 Alaanetu 1-2.

Anyĩk būnnathĩt kĩ ganõn cĩ aku ĩcĩ Nyekuc Baangiet cĩnac kĩ Makayyioit cĩnac Yesu Kiristo, kaavu ĩcunung.

Abarriteei Paulo gõõl cĩ òkõyyĩ Rūmatěy

⁸ Nõõnõ ĩcĩ owu kennei na Nyekuc ne, ibalallě thaarĩy cĩk Yesu Kiristo, nyatarka agiitia vėlěk. Kadĩmani na ketee, nyatarka ěkěeb eeta loociowěy vėlěk leminit cunung. ⁹ Ěn Nyekuci cĩ katicanothi na thĩnĩna cannĩ vėlěk, cĩ kirionĩcě eet Nyemut cĩ Abũnna cĩ Ngērĩnĩ wo, ěen thuut cannĩ cĩ aga gõõl cĩ kahadanung na agiit dõkĩthĩ ¹⁰ lawinta cannĩ itinnya vėlěk, ĩthõng kalayyie yoko kathĩ ne diměnta cĩ Nyekuco, oowĩca koccia ně aneeta gõõl cĩ kakunie kacinnung agiitia.

¹¹ Kabariteei na ngatĩ kakunie kacinnung agiitia, kĩ katĩ kivitia kotholit gatan codoi doo wũ balna anya aneeta Ririwacĩ cĩ Nyekuco, kĩ katĩ umuddia niigia tirthět leminta cunung.

¹² Thõõth cĩ kaduwa na wo, kathĩ na ne, ketheryioy nyaguana leminta. ¹³ Gõtõõnõga kĩ ngõõnõga, athii cĩ kadiimnyung na agiitia kĩlĩtawung ngatĩ kamui balna na ngõnana cĩ meelik kikiyyia kicinung agiitia, ĩthõng thĩ kěnně, kalamõthĩha kĩ itin coo, kĩ katĩ kalaba eet kõrgěna cunung kelemit Nyekuc, kĩ balna ngĩ kadĩmani eetĩněy cĩk athii cĩ ěen Yudei.

¹⁴ Kayai na tiic cĩ katicanothĩcě eet cĩk Girihi kĩ cĩk athii cĩ ěen Girik, kĩ cĩk ěgěenyĩ, kĩ cĩk athii cĩ ěgěenyĩ buu. ¹⁵ ĩnõõnõ thĩ cĩ kabarritěcě na ngatĩ kirioně Nyemut cĩ Abũnna kĩ agiit buu cĩk attiyyu Rūmatěy wo.

Tirthět cĩ Nyemut cĩ Abũnna

¹⁶ Athii cĩ kangawani na ngatĩ kirioně Nyemut cĩ Abũnna, nyatarka ěen ně tirthět cĩ Nyekuco cĩ ěla eet vėlěk cĩk ěen lemnyiok cĩk Yudei nõõnõ ĩcĩ owu, ĩthõng thĩ, ĩthĩ eet cĩk athii cĩ ěen Yudei vurtia. ¹⁷ Aduwa Nyemut cĩ Abũnna wo, gõõl cĩ ělēmĩ Nyekuci eet vėlěk, ĩthõng thĩ, ělēmĩ eet cĩk ayak leminit dõõ. Kĩcĩ aduwa Nyaraga cĩ Nyekuco athĩ ne, “Arũgĩ katĩ eeta cĩk ělēmĩ Nyekuci, nyatarka leminit cĩnĩng.”

Ĕēn eeta vēlēk gērēthanniok

¹⁸Ĕyēla Nyekuci varac cīnnī tammuatiddina, cī eyeheei nē eet vēlēk cīk ēēn gērēthanniok, cīk ammūt thōōth cī ēēn dīdī gerthetina cīnīng, ¹⁹nyatarka aga nēēgē thōōth cī Nyekuco jurrung, balna ngī eyelek Nyekuci ĩnōōgō thōōth cīnnī. ²⁰Balna thēk tengenyintia cī loocu, ivitia edenyciay thoothiowa cīk Nyekucak jurrung wū gōō athii cī edenyciay, tirthēta cīnnī ĩcī alna kūdūt, kī kaal vēlēk cīk anyi ĩnōōnō kī Nyekuc, ĩthōng ivitia agayyie kaala cīk Nyekucak wo kaaliy ĩcīk balna ēngēnyca nē, kī katī athii eeta cī athī ne athii cī kagayya.

²¹Kōdē woyyia baalia ngī aga gērēthanniowa Nyekuc, athii balna cī abuluth nēēgē ĩnōōnō kaavu kī Nyekuci dīdī, kōdē kentek ĩnōōnō ne ibalallē, ĩthōng thī, ikiyyia ēgērēthanē muwēēnīti cīnīng, ĩthōng ĩi gērthē thinneti cīgīk. ²²Kōdē woyyia balna ngī athī nēēgē ne, kēgēenyca, ivitia ĩtō nēēgē giithiak, ²³ĩthōng ũtūngtek ngatī alawī Nyekuc cī abulie cī alna kūdūt, ĩthōng alaaco ririwanīnē cīk engenyciay kaavutō kī eeta, kī kīballī kī kēlēgē cīk bōōnak kī kēlēgē cīk ōgōlōt loota cīk katī adaai.

²⁴ĩthōng thī thēk, ikiyyia ũtūngtek Nyekuci ĩnōōgō kīdīmanit thoothonniok cīk anyīcē nēēgē eleeti cīgīk ngawani thōōtha ĩcī ayaī nēēgē muwēēnīt cī adīmanī thoothiok cīk ēēn riiriny eletinēy ĩcīgīk. ²⁵Ivitia ũtūwēcō nēēgē thōōth cī Nyekuco cī ēēn dīdī, ĩthōng iticantōī thōōth cī ēēn vōlōng, ala nēēgē kaal cīk ēngēnyca Nyekuci, kī woyyia ngī ala Nyekuc, ĩthōng ũtūbūrīt ngatī alawī Tengenyoioit cī adīhīth eeta kūdūt. Amēn.

²⁶Nyatarka thoothonniok cīkkō, ikiyyia ũtūngtek Nyekuci ĩnōōgō, kidiimitō thoothonniok cīk ēēn riiriny, kōdē woyyia ngaay cīgīk buu, ivitia ũtūngtek maacua cīgīk, ĩthōng ataguutho kī gōōnōgī cīk ngayyik. ²⁷ĩthōng gōōla codoi dōō, ivitia ũtūbūrīt eeta cīk maacīk buu ngaay cīgīk, ĩthōng ataguutho kī gōōnōgī cīk maacīk. Ivitia arito nēēgē gōōnōgī kīitō ngaay cīgīk, ĩnōōnō thī cī uuki Nyekuci ĩnōōgō, nyatarka gerthetin cīnīng wo.

²⁸ĩthōng thī thēk, kīcī amuk nēēgē a ne, ēēn thōōth cī Nyekuco giithakhēt, ikiyyia ũtūngēē Nyekuci ĩnōōgō muwēēnīt cī gerthe, kī katī kīdīmanit nēēgē thoothonniok cīk athii woccia cī adīmanni. ²⁹Ivitia ēgērēthantōy nēēgē goollowēy cīk meelik,

īthōng īitō eet cīk gerthek, cīk ngarubik, īthōng īdīmantek gōōnōgī thoothonniok cīk gerthek. Ehethini kaal cīk eetu, aruk eeta, ēpēkanōy kī gōōnōgī, īgōōl eet, īthōng ummuit ngatī adīmanī thoothonniok cīk gerthek. Aaburi ngatī ētēēdī gōōnōgī, ³⁰ ōthōōth gōōnōgī buth, aaburneei Nyekuc, ēngērēnī, īthōng irianit ōrrōt, īthōng ummuit goolliok cīk jōr cīk adīmanī thoothonniok cīk gerthek. Athii cī athīrar baajigi kī ngaagī. ³¹ Ēēn nēēgē eet cīk kothii muwēēnīt, athii cī athūnnī thōōth cī aduwa nēēgē, athii cī ayak mīnan, īthōng athii cī amanni et īmma. ³² Kōdē woyyia ngī aga nēēgē thōōth cī abūnna cī aduwa Nyekuci athī ne, eeta cīk aticcan thoothonniok cīk aatī noko, adaā woccia thōng, alna kēnnē aticcan thoothonniok cīk ōgōōn noko, īthōng idiimitō gōōnōgī kiticanit thoothonniok cīk gerthek.

Ētēd Nyekuci thoothonniok cīk eet vēlēk

2 Athii nia cī amiri, ma ngī eteedi nia et īmma thōōth, eteedi nia ēlē cunni buu thōōth, nyatarka adīmani nia buu thoothonniok nīkē kir. ² Īthōng thī yoko, kagga naaga ngī edeemi Nyekuci ngatī ētēdīcē eet cīk aticcan thoothonniok cīk aatī noko wo, thōōtha cī ēēn dīdī īcī edeemothi. ³ Īthōng yoko ma ngī eteedi nia eeti cī olli oo kaganoko īnōōgō thōōth, īthōng alna adīmani thoothonniok nīkē kir, amui nia athī ne alīta katī uukwēēnīt cī Nyekuco? ⁴ Kōdē ebethi nia thimatīth cī Nyekuco, kī moginit kī dangan cīnnī, īthōng athii cī iyetha ngatī anyi thimatīthī cī Nyekuco aniitia tūngek gerthetin cunni?

⁵ Īthōng thī, nyatarka gerthetin cunni kī thōōth cī athii cī ūūngnīcē gerthetin cunni, athadei nia varac cī Nyekuco ēla cunni, katī ngī ikiyyia kōr cī avaracīth Nyekuci, katī kōr cī ētēēdī nē thōōth gōōla cīnnī īcī edeemothi. ⁶ “Adūmannet katī Nyekuci ageeta codoi codoi, nyatarka tiicanē wūk balna kadīman naaga.” ⁷ Eeta cīk alna aticcan thoothonniok cīk abūnna, ērēpan bulēnīt kī tongolinit, kī thōōth cī adiim arūknī kūdūt, anyi katī Nyekuci īnōōgō rūgēt cī alna kūdūt. ⁸ Īthōng thī, eeta cīk amīnan eleeti cīgīk kī cīk abūrī thōōth cī ēēn dīdī, īthōng owobit thoothonniok cīk gerthek, avaraci katī Nyekuci īnōōgō ōrrōt. ⁹ Uuki katī eeta

vēlēk cīk adīman thōōth cī gerthe vēlēk hecintia, eet cīk Yudei ĩcī owu kī eet cīk athii cī ēēn Yudei buu. ¹⁰ Īthōng thī, eeta cīk aticcan thoothonniok cīk abūnna, adūmanni katī nēēgē bulēnta kī tongolintia kī ganōna, kōdē woyyia ngī ēēn nēēgē eet cīk Yudei ĩcī owu kī cīk athii cī ēēn Yudei buu. ¹¹ Nyatarka athii cī angalīt Nyekuci eeta.

¹² Eeta cīk athii cī aga Ngiran cī Nyekuco, ngaanī katī alna uuki nēēgē, nyatarka gii cī ēgērēthan nēēgē. Īthōng adīmanini katī Nyekuci Ngiran kētēēdī thoothonniok cīk eet vēlēk cīk aga thōōth cī aduwa Ngiranī. ¹³ Nyatarka athii Nyekuci cī ēlēmī eet cīk aga Ngiran cīnnī dōō, ĩthōng thī ēlēmī nē eet wūk athīrar Ngiran cīnnī, ĩthōng athī Nyekuci ne, ēēn nēēgē eet cīk abūnna. ¹⁴ Īthōng eeta cīk athii cī ēēn Yudei, ma ngī athūnnī Ngiran kōdē woyyia baalia ngī athii cī ayak Ngiran cī eheedi loota, ēyēla thōōth coo athī ne, aga nēēgē Ngiran cī Nyekuco. ¹⁵ Ēyēla nēēgē athī ne, eheeddi Ngiranī cī Nyekuco thinnetinēy cīgīk, nyatarka eyeleei muwēēnītī cī thinneti cīgīk ĩnōōgō thōōth cī abūnna kī thōōth cī gerthe. ¹⁶ Edenyiay katī thōōth coo kōr cī katī anyīcē Nyekuci Yesu Kiristo kētēd thoothonniok cīk aticcan eeta labak, kīcī aduwa Nyemut cī Abūnna cī kothoothi na wo.

Eet cīk Yudei kī Ngiran

¹⁷ Ma ngī athī niia ne, keeni Yudenit, ĩthōng arii thīnīn cunni Ngirana cī Nyekuco, ĩthōng naboo engerenu nyatarka iriōwōnīt cunni kī Nyekuc, ¹⁸ ma ngī ebeli nyaraga cī Nyekuco, kīi katī mūda avuthit cī adiimi Nyekuci aniitia avwue, kīi katī mūda thōōth cī ēēn dīdī Ngirana cīnnī, ¹⁹ ma ngī aga niia dīdī ngatī ēnnē tiyyioit cī eet cīk rubentīk, ĩthōng ĩthī lanyīt cī eet cīk aatī muwuratō, ²⁰ amui niia athī ne, atirithi woccia eet cīk agiithi, ĩthōng illimanewu dōōlī cīk kīdīk thōōth cī Nyekuco, nyatarka aga niia jurrung ngatī anyi Ngiranī cī Nyekuco gēēnyīth vēlēk kī thōōth cī ēēn dīdī, ²¹ ĩthōng thī, niia cī alimani goonogu wo, athii thī niia cī alimani ēlē cunni buu nyia? Niia cī irioni thōōth cī goro wo, athii niia cī ōgōrthē? ²² Niia cī othoothi athī ne, nyī ōkōyyē ngaa cī eeto wo, athii niia cī ōkōyyē ngaa cī eeto? Niia cī aaburneei nyekucnya cīk athii cī ēēn dīdī wo, athii niia cī ōgōrthē ciithēnēy ĩcīgīk wo? ²³ Niia cī irianē Ngiran cī Nyekuco

wo, athii cī aburi niia thōōth cī Nyekuco, ngatī athii cī athūnnē Ngiran cīnnī? ²⁴ Aavī kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Ēlēmawu niigia eet cīk athii cī ēēn Yudei kadaacito Nyekuc, nyatarka agiitia.”

²⁵ Tiir būūranietī cī elo⁸ katī ngī athunnu Ngiran, ĩthōng thī, mī athii cī athunnu Ngiran, avvu kēnnē attiiyyu kīcī ngaanī kūbūūrantē eleeti cuguk. ²⁶ ĩthōng thīna, ma ngī athūnnī eeta cīk athii cī abūūran eleeti kaal cīk adiim Ngiranī, athii woccia cī aga Nyekuci ngī athī ne, aduwōy nēēgē kī eet cīk abūūran eleeti thōng? ²⁷ ĩthōng thī dīdī, eeti cī ngaanī kūbūūranē ēlē, ĩthōng ūthūti Ngiran, etedicung katī agiit thōōth, kōdē woyyia ngī ayakcu Ngiran cī eheeddi loota, ĩthōng ūbūūrantē eleeti cuguk, ĩthōng thī, alna athii cī athunnu Ngiran noko.

²⁸ Athii eeti cī ēēn Yudenit nyatarka balna arittiay nē ēēn Yudenit, kōdē nyatarka būūraninet cī elo dōō. ²⁹ Athii tō, ēēn eeti Yudenit nyatarka abūūranni ēlē cīnnē dōō, ĩthōng thī katī ngī abūūran Ririwacī cī Dīhīmī thīnīn cīnnī, ĩthōng athii cī abūūranni nē Ngirana cī eheeddi loota. Aku dīhīthēnītī cī et cī aavī ketee wo, Nyekuca, athii cī aku eetīnēy.

Athūnnī Nyekuci thōōth cī aduwa

3 Nyia cī abūnna katī ngī ēēn eeti ĩmma Yudenit? Kōdē nyia cī abūnna katī ngī abūūran eeti ĩmma ēlē cīnnī? ² ĩthōng dīdī mēēlī thoothonniowa cīk abūnna cīk ēnnē eeta Yudei! ĩcī owu, anyi balna Nyekuci ĩnōōgō thoothonniok cīgīnīk kuthutti.

³ Ma woccia katī ngī athii eeta gwuak cī ayak leminit, ōgōōn woccia katī kuu? Anyi koccia thōōth cī athiini leminiti cīnīng tō wo, athii woccia Nyekuci cī athūnnī thōōth cīnnī ĩcīnīng? ⁴ Athii

⁸ **2:25** *Būūraninetī cī elo:* Aduwaai balna Nyekuci Abraham kūbūūran dōōlī cīgīnīk cīk maacīk katī ngī ĩtō iinyia turgi cīk aritianī nēēgē, kī katī kītō nēēgē eet cīk Nyekucak. Bēl Nyaraga cī Thianantō 17:9-14. Wathinniwēy wūk balna Paulo, mēēlī balna Yudei cīk ēlēmī Yesu amuk nēēgē athī ne, eeta cīk athii cī ēēn Yudei cīk ēlēmī Yesu, adiim Yudei cīkō ĩnōōgō ngī abūūranni, ĩthōng uthutti Ngiran cī Mutha. Bēl Nyaraga cī Tiicanē cīk Tionniawu 15:1-5.

tō kūdūt! Anycīk Nyekuc kī dīdī, īthōng īthī thōōth cī et cī olli vōlōng. Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne,

“Aga katī eeta ngatī edeemothi thōōth cī aduwa niinia,
īthōng katī ijiaru thōōth lokika.”

⁵ Īthōng thī, ma ngī ēyēla gerthetini cīnac būnnathīt cī Nyekuco ngatīvōrī, kōthōōth koccia yoko kathī ne? Gērtha yoko woccia katī kī Nyekuc ngatī avaracī, īthōng uuket ageeta? Kothoothi na kī gōō ngī ōthōōth eeti cī olli kaganoko. ⁶ Athii cī ōgōōn kīyokowē. Ma baalia kutugu kīyokowē ēngēr woyyia baalia Nyekuci thōōth cī loocu kuu? ⁷ Ōthōōth woccia thēk eeti īmma athī ne, “Ma ngī anyīk vōlōng cannie wo thōōth cī Nyekuco kī dīdī, īthōng ītōōr bulēnīt cīnnī, alna nēnnē ngaanī ōthōōththa Nyekuci athī ne, keeni gērēthannioit noko nyia?” ⁸ Othoothet eeta gwuak ageeta ōvōlōng athī ne, kathīnna naaga ne, “Kīdīmanit thōōth cī gerthe, kī katī kūrūbtaī thōōth cī abūnna!” Īthōng thī, abūnna Nyekuci, ngī uuk thēk īnōōgō thoothiowēy cīgīk īcīk ēēn vōlōng ēē.

Athii eeti cī abūnna tō

⁹ Kōthōōth woccia thēk yoko thōōth coo kathī ne? Kathī ne keegin naaga Yudei mayyē? Athii tō kūdūt! Nyatarka kagaacō naaga vēlēk ngatī aduwōnī eeta cīk ēēn Yudei kī cīk athii cī ēēn Yudei gerthetina cīnīng thōng. ¹⁰ Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne,

“Athii eeti cī abūnna tō, kothii kōdē woyyia codoi doo
kaganoko,

¹¹ Athii eeti cī aga Nyekuc jurrung tō,
athii eeti cī adiiim īnōōnō tō.

¹² Ūtūbūrīt eeta vēlēk Nyekuc,
īthōng ivitia īītō gērthē nēēgē vēlēk,
ithii eeti cī ngaanī adīman thōōth cī abūnna tō,
kothii codoi doo kaganoko buu.

¹³ Gērthē thoothiowa cīk ōthōōth nēēgē ammu ōgōōn kī
loowuana cīk aatī ngaburur cīk eet cīk adaaitō vēlēk,
īthōng ōthōōth kutugeti cīgīk thoothonniok cīk ēēn vōlōng
dōō.”

“Gērhē thoothiowa cīk ōthōōth nēēgē aatī kī madocī cī kūwaatō.”

¹⁴ “Abbīthī cīnēnētī kutugwetinēy cīgīk kī varac kūdūt kaganoko.”

¹⁵ “Obokci īcīnīng ngatī arui eet tamanoko.

¹⁶ Amaarai nēēgē eet canan, īthōng ēgērēthannit ijjiio cīk eetu goolliowēy cīk ōwōyyī,

¹⁷ īthōng ērēk gōōl cī aatē jurrung ganōna.”

¹⁸ “Athii tongolinti cī Nyekuco kōrgēna cīnīng tō.”

¹⁹ Īthōng thī yoko, kagaacō naaga kathī ne, gii vēlēk cī aduwa Ngiranī, aduwaai eet cīk agam Ngiranī īnōōgō, kīi katī kithii eeti cī ēpēkanōy kī Nyekuc tō, īthōng ēyēla Nyekuci ngatī ēēn eeta cīk looc coo vēlēk gērēthanniok. ²⁰ Īthōng thīna, athii katī eeti īmma cī aduway athī ne abūnna nguuma cī Nyekuco tō, nyatarka ōwōb nē Ngiran. Īthōng thī, nyatarka Ngiran, kivitia kagaacō naaga gerthetin.

Gōōl cī ēlēmī Nyekuci eeta

²¹ Īthōng thī yoko, eyelehet Nyekuci ageeta gōōl cī anyet ageeta kūbūnta kī īnōōnō. Īthōng thī aduwa Ngiranī kī eet cīk ōthōōth molook cī Nyekuco gōōl cī aku elemiet Nyekuci ageeta, īthōng athii cī ēēn, nyatarka kōwōb Ngiran cī Mutha. ²² Īthōng thīna, aku būnnathīti Nyekuca, nyatarka athīrar Yesu Kiristo īnōōnō. Īthōng yoko, ivitia ūrūbta eeta vēlēk cīk ēlēmī Yesu būnnathīt. Athii Nyekuci cī angalīt eeta, ²³ nyatarka ēgērēthantōy eeta vēlēk, īthōng utduktiay nēēgē vēlēk, ithii eeti cī arūba bulēnīt cī Nyekuco tō, ²⁴ īthōng ikiyyia ōgaēt Nyekuci ageeta vēlēk būnnathīta cīnī, nyatarka elianīt wū balna aku īcī Yesu Kiristo. ²⁵ Anyīk balna Nyekuci Yesu kikiyyia kīi gii cī cavīto cī enyeeinē thoothonniowa cīk gerthek, nyatarka leminit biyyietīy cīgīnīk. Aticcan balna Nyekuci ketee, kēyēla būnnathīt cīnī, nyatarka moginit cīnī cī athii cī uuki eet wūk balna īcī owu, nyatarka gerthetin cīnīng. ²⁶ Īthōng anyīk Nyekuci Yesu keyelek eet thōōth cī adīman nē cī edeemothi kōr coo. Adīman balna Nyekuci ketee, kīi katī kētēd nē thōōth jurrung, cī eet cīk ēlēmī Yesu.

²⁷ Īthōng rianii thī yoko nīcē jaang? Kothii. Kirian woccia naaga, nyatarka kōwōb ngiran jang? Ngiran cī athī ne, abūnna thēk ngī katicanni? Kothii. Athī ngiranī ne, adiim ma ngī kēlēmī Kiristo.

²⁸ Nyatarka kagga naaga ēlēmī Nyekuci eet, nyatarka leminit cī ēlēmī nēēgē Yesu, Īthōng athii cī ēlēmī nē ĩnōōgō, nyatarka ōwōb nēēgē Ngiran. ²⁹ Ēēn Nyekuci, Nyekuc cī Yudei dōō? Athii cī ēēn nē Nyekuc cī eet cīk athii cī ēēn Yudei buu? Ii, ēēn nē Nyekuc cī eet cīk athii cī ēēn Yudei buu! ³⁰ Nyatarka aavī Nyekuci codoi doo dōō, cī katī ēlēmī eet cīk abūūran eleeti cīk eet cīk maacīk kī cīk athii cī abūūran eleeti, leminta nīico dōō noko. ³¹ Katdukwua woccia yoko thēk naaga Ngiran, nyatarka leminit coo? Athii tō kūdūt! Kuthutti nēnnē naaga Ngiran kōkōm.

Tirthēt cī leminit cī Abrahamī

4 Kōthōōth woccia yoko naaga Abraham^h baangiet wū balna baa lōōla kathī ne ijiowa nē nyia thōōtha cī ēlēmī Nyekuci ĩnōōnō wo? ² Ma balna ngī ēlēmī Nyekuci Abraham, nyatarka gii cī balna aticcan nē, ayak woccia nēnnē nē gimma cī irianī. Īthōng thī, athii balna cī ēēn gōōl cī irianēcī nē Nyekuc neccie. ³ Aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne, “Ēlēmī balna Abrahamī thōōth cī Nyekuco, nyatarka leminit cīnnī, ēlēm Nyekuci ĩnōōnō ngatī ēnnē et cī abūnna.”

⁴ Ma ngī aticanni eeti, athii cī anyiwothi nyarobinya ĩnōōnō kī anyinit, anyiwothi kī dūmaniniet cī tiic cīnnī wo. ⁵ Īthōng thī, eeti cī athii cī aticanni, Īthōng ayak leminit ĩcī Nyekuc cī ēlēmī eet cīk ēēn gērēthanniok, ēlēmī katī Nyekuci ĩnōōnō kī et cī abūnna.

⁶ Aduwa alaanī Davide buu thōōth coo dōō noko, ngatī ōthōōthī talinit cī et cī acīn Nyekuci abūnna, kōdē woyyia ngaanī kīdīman tiic ĩmma.

⁷ “Gatan ĩcī eet

cīk atamatīk Nyekuci gerthetin cīnīng

īthōng upucantē thoothonniowa cīk gerthek cīgīk.

^h **4:1 Abraham:** Avvū balna Nyekuci Abraham kūtūngēk eet cīk kōrōōk cīnnī kī looc cīnnī, ĩthōng ōwōb Nyekuc kūūk looca ĩcī jōr. Ikiyyia balna nē ĩthī baatī Yudei. Arūgī balna nē erkinya vucchiac codoi kī eet eet ramma (1,800) baa nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī Thianantō 12-26.

⁸ Gatan ĭcī eet cīk upucana Nyekuci gerthetin cīnīng
cī ĭthīnga Makayyioiti athii cī ěkēēb gerthetin cīnīng.”

⁹ Ĕēn gatanī coo cī eet cīk abūūran eleeti dōō kōdē cīk eet cīk
athii cī abūūran eleeti buu? Kōthōōth balna gōō naaga kathī
ne, ělēmī balna Nyekuci Abraham nyatarka ayak nē leminit ĭcī
Nyekuco. ¹⁰ Ĭthōng thī da balna, edenyiay thōōth cī ělēmī Nyekuci
Abraham wo, vaangan? Edenyiay balna ĭcī owu kōdē vurtia cī
balna ūbūūranōy Abrahamī vēlēk? Ii, edenyiay balna ĭcī owu.
¹¹ Anyīk balna Abrahamī ělē cīnnī kūbūūranē, kī nyēkēr kīthī
ne, ělēmī balna Nyekuci ĭnōōnō, nyatarka leminit cīnnī, kōdē
woyyia baalia ngaanī kūbūūranē ělē cīnnē. Thōōth coo cī, balna
anyīk Abraham kī baatī eet vēlēk cīk ělēmī Nyekuc, kīitō eet
cīk abūnna, kōdē woyyia ngaanī kūbūūrantē eleeti cīgīk, kī
kēlēm Nyekuci ĭnōōgō kīitō eet cīk abūnna. ¹² Ĭthōng naboo ĭthī
Abrahamī buu baatī eet cīk abūūran eleeti, ĭthōng athii cī ěēn
baatī eet cīk abūūran eleeti dōō, ĭthōng thī, ěēn baatī eet cīk ōwōb
gōōl cī leminit wū balna ayak baangietī cīnac Abrahamī balna
ngaanī kūbūūranē ělē.

Thōōth cī abūtaneei Nyekuci Abraham

¹³ Athii balna cī arūba Abrahamī kī dōōlī cīk dōōlī cīgīnīk,
thōōth cī aduwa balna Nyekuci athī ne, ěēn katī nēēgē eet cīk
aragīth looc, nyatarka Ngiran, ĭthōng thī, balna arūba nēēgē
looc nīcē nyatarka būnnathīt cī aku leminta. ¹⁴ Ma baalia kanyīk
Nyekuci Abraham kī dōōlī cīgīnīk thōōth cī abarīcī nēēgē looc
coo, nyatarka athūnnī nēēgē Ngiran, ěēn woccia kēnnē baalia
leminiti cīnīng wo gimma kaganoko, ĭthōng ěēn woccia thōōth cī
aduwa Nyekuci wo buu gimma kaganoko, ¹⁵ nyatarka avaracīth
Nyekuci katī ngī ěgērēthanni Ngiranī cīnnē. Ĭthōng ngatī athiini
Ngiranī tō, athii woccia gii cī ěgērēthan eeta tō.

¹⁶ Ĭthōng thī thoothiowa vēlēk cīk aduwa Nyekuci, avvu
nyatarka leminit, ĭthōng thoothonniowa cīk aduwa nē ěēn dīdī
aduwa thimatītha cobbi ĭcīnnī. Ĭthōng thoothonniowa cīk aduwa
Nyekuci wo, athii cī ěēn cīk dōōlī cīk Abrahamī dōō wūk balna
ayak ngiran. Ĭthōng thī ěēn cīk dōōlī cīk Abrahamī vēlēk wūk

ayak leminit kī nēnē. Ēēn Abrahamī baangiet cīnac vēlēk. ¹⁷ Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Kanyi na aniitia īthī baatī loociok cīk meelīk.” Ēēn nē baangiet cīnac nguuma cī Nyekuco wū ēlēmī nē, īthōng anyīk Nyekuci rūgēt daakciak, īthōng ētēngēnya kaal cīk jōr kaaliy īcīk kolli.

¹⁸ Kōdē woyyia balna ngī athii cī ayak Abrahamī thōōth cī ayahī muwēnīt cī abūnna,alna balna ēlēmī nē thōōth cī aduwa Nyekuci athī ne, aku katī ēēn nē baatī loociok cīk meelīk. Nyatarka balna uduwak Nyekuci īnōōnō ethek ne, “Ayahī katī niia dōōlī.” ¹⁹ Alna balna ōkōmī leminiti cī Abrahamī, kōdē woyyia balna ngī īitō erkinya cīgīnnēk eet tur (100). Aga balna nē ngatī īthī ōjōon īnōōnō daaīthī, īthōng ngaa cīnnē Thaara¹ wū atangany īthīnga woccia ayak dōōlī. ²⁰ Īthōng thī, balna athii Abrahamī cī akidan kōdē ajin thōōth wū balna aduwa Nyekuci. Anyīk balna leminiti cīnnē īnōōnō kōkōm thīnīn, īthōng balna ikiyyia anyīk nē bulēnīt vēlēk Nyekuc. ²¹ Aga balna Abrahamī jurrung ngatī ayahī Nyekuci makathīt dīdī, cī woccia adīmanī thōōth wū balna aduwa nēnē. ²² Īnōōnō thī cī “Balna ēlēmī Nyekuci īnōōnō ngatī ēēn nē et cī abūnna nyatarka leminit cīnnī.” ²³ Thoothonniowa cīk athī ne, “Ēēn nē et cī abūnna nyatarka leminit cīnnī wo,” athii balna cī eheeddi, nyatarka īnōōnō dōō, ²⁴ eheeddi balna thōōth coo kī cīnac, nyatarka leminit cīnac īcī Nyekuco, wū balna arūgūtha Makayyioit cīnac Yesu daaītha, elemnyet katī Nyekuci ageeta ngī keegin eet cīk abūnna. ²⁵ Anyīk balna Nyekuci Yesu kadaak, nyatarka gerthetin cīnac, īthōng ūrūgūtha īnōōnō daaītha, kī katī kelemet Nyekuci ageeta ngī keegin eet cīk abūnna.

Ayaha leminiti talinit

5 Īthōng thīna, kī balna ngī elemet Nyekuci ageeta ngī keegin eet cīk abūnna nyatarka leminit, kivitia kayait naaga ganōn kī Nyekuc, nyatarka Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, ² īthōng nyatarka leminit cīnac, ikiyyia anyet Kiristo ageeta būnnathīt

ⁱ 4:19 *Thaara*: Ēēn balna Thaara ngaa cī Abrahamī, īthōng ēēn yaatī Aīthai buu. Bēl Nyaraga cī Thianantō 12-25.

cī Nyekuco cī yoko aavī ĩcīnac wo. Īthōng kebelbelit naaga ngatī katī kōthōlī bulēnīt cī Nyekuco. ³ Athii cī ōgōōn noko dōō, kēbēlbēl naaga buu, nyatarka canan cīnac, nyatarka kagga naaga ellet hecinti ageeta kallia kiticantothīk Nyekuc, ⁴ ĩthōng ma ngī kōmōgī thōōth, anyet kokomit leminta, kīī katī kayahit muwēēnīt cī abūnna cī ellianto. ⁵ Īthōng athii cī adīmānnet muwēēnītī cī abūnna wo ageeta buth, nyatarka arīk Nyekuci mīnan cīnī thinnetinēy cīgaac Ririwaca cī Dīhīmī,^j wū balna anyet nē ageeta.

⁶ Acīnnu niigia, baa ngaanī kīītō naaga tiirti, ikiyyia adaak Kiristo nyatarka gerthetin cīnac. ⁷ Īthōng thīna, ōkōmī ōrrōt ngatī woccia adaaknī eeti ĩmma, nyatarka et cī abūnna, ĩthōng thī nēnnē dīdī, adaāi woccia eeti ĩmma dīdī, nyatarka et cī abūnna. ⁸ Īthōng thī eyelehet Nyekuci ageeta mīnan cīnī gōōla ĩcī, balna ngaanī keeginnie naaga gērēthanniok, ikiyyia adaak Kiristo, nyatarka ageeta.

⁹ Īthōng thī yoko, kī balna ma ngī elemet Nyekuci ageeta kīītō eet cīk abūnna, nyatarka biyyie cīk Kiristo, ēēn woccia katī ellianītī cī ēēlaniet Nyekuci varaaca cīnī, nyatarka Kiristo kuu! ¹⁰ Kōdē woyyia balna ngī kīītō naaga mīrōk cīk Nyekucak, ikiyyia aganīthēt nē ageeta daaītha ĩcī Ngērīnī. Īthōng thī yoko, kīcī kagayyiōy naaga kī Nyekuc wo, keelliy katī naaga buu rūgēta cī Ngērīnī ōrrōt. ¹¹ Īthōng thī, athii cī ēēn ketee dōō, kēbēlbēl naaga buu kī Nyekuc, nyatarka Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, cī yoko aganīthēt ageeta kī Nyekuc wo.

Daaīth ĩcī Adamī, ĩthōng rūgēt ĩcī Kiristo

¹² Ma balna ngī ēgērēthanōy Adamī, ikiyyia athanothīk gerthetini eet vēlēk, ĩthōng ikiyyia daaīthī, nyatarka gerthetin, ĩthōng gōōla ĩcoo, ikiyyia athanothīk daaīthī eet vēlēk, nyatarka balna ivitia ēgērēthantōy eeta vēlēk. ¹³ Ngaanī balna kanyīwothīk eet Ngiranī, aavu balna gerthetini loota ngato vēlēk. Īthōng thī, athii woccia cī agayyi gerthetini, katī ngī athii Ngiranī tō.

^j 5:5 Ririwaca cī Dīhīmī: Ēēn nē Ririwac cī Nyekuco. Athī Nyaraga cī Nyekuco ne, ēēn Baatinnē Nyekuc ĩthōng ēēn Ngērīnē Yesu Nyekuc, ĩthōng ēēn Ririwacī cī Dīhīmī Nyekuc. Īthōng ēēn Baatinnē kī Ngērīnī kī Ririwac cī Dīhīmī Nyekuc codoi doo. Bēl Nyaraga cī Yoanē 1:1-18; Yoanē 8:41-42; Tiicanē cīk Tionniawu 5:3-4.

¹⁴ Īthōng thī kēnnē, ikiyyia athanothīk daaīthī looc ētērēhanī ĭcī Adamī^k kuumuc kōdōlan Mutha,¹ kōdē woyyia balna ngaanī kēgērēthantōy eeta gōōla ĭcī ēgērēthanī ngiran. Ōgōōn Adamī kī Eeti cī katī ōkkō aku.

¹⁵ Īthōng thī, maka anyinti ijiar gerthetin. Ma balna ngī adaaī eeta cīk meelīk, nyatarka gerthetin cī et codoi doo, ēēn woccia katī būnnathītī cī Nyekuco kī anyinit cī aku būnnathīta cī Et codoi doo cī athī Yesu Kiristo wo kuu, kūlūnganothīk eet cīk meelīk! ¹⁶ Aatī balna thoothonniowa cīk meelīk cīk ēēn nyēgēlē ĭcī gerthetin cī Adamī kī anyinit cī Nyekuco. Ayaha gerthetini cī et codoi uukwēēnīt. Īthōng anyet anyinti cī Nyekuco kelemet nē ageeta, kōdē woyyia da balna ma ngī kēgērēthantōy naaga ngōnana cīk meelīk. ¹⁷ Agam daaīthī looc kī alaanī, nyatarka gerthetin cī Adamī. Īthōng thī, anyīk Nyekuci būnnathīt kī thimatīth cīnnī cobbi eet cīk meelīk cīk katī abaak rūgēta ĭcī Et codoi cī athī Yesu Kiristo.

¹⁸ Ōvvō katī etedothii eet vēlēk thoothiowa, nyatarka gerthetin cī Adamī. Īthōng thī, nyatarka gii cī abūnna cī balna aticcan Kiristo, ēlēmī Nyekuci eet vēlēk kīitō eet cīk abūnna, ĭthōng anyīk ĭnōōgō anyinit cī rūgētō. ¹⁹ Athii balna cī athīrar Adamī thōōth cī Nyekuco, ĭthōng amarak eet cīk meelīk kīitō gērēthanniok. Īthōng thī, balna athīrar Yesu Nyekuc, ĭthōng anyīk eet cīk meelīk kūbūnta nguuma cī Nyekuco.

²⁰ Aku balna Ngiranī, kīi katī kedenyiyay tirthētī cī gērēthaninto ngī maka. Īthōng thī, ngatī tiir gerthetini, ikiyyia ĭi tiir thimatīthī cī Nyekuco kijjar. ²¹ Anyīk balna gerthetini eet daaīth. Īthōng thī yoko, agam būnnathītī cī Nyekuco eet, ĭthōng elemet Nyekuci ageeta kīitō eet cīk abūnna, nyatarka Yesu Kiristo Makayyioit cīnac. Athī thōōth coo ne, kayak katī naaga rūgēt cī aavī kūdūt.

^k 5:14 *Adam*: Ēēn balna Adamī et cī ēngēnyca Nyekuci ĭcī owu, ĭthōng ĭthī baatī eet vēlēk loota ngato. Ēēn ngaa cīnnē Ēva, yaatī eet vēlēk loota ngato. Bēl thōōth cīnnī Nyaragawa cī Thianantō 1-5.

¹ 5:14 *Mutha*: Baa ngī adaaī Yothēbō ivitia ĭdīmanit eeta dōōlī cīk Īthraīlī buth, anycīk kīi nyakapanak ĭjiba erkinya eet eĭmma (400). Anyīk Nyekuci Mutha kōōga dōōlī cīk Īthraīlī nyakapanthētīna. Anyīk Nyekuci Mutha kanyīk ĭnōōgō Ngiran, ĭnōōnō thī cī dōk-ĭthī avvūē Ngiranī coo athī ne, Ngiran cī Mutha. Arittiyay balna Mutha erkinyiyay ĭcīk ēēn vucciac codoi kī eet eĭmma (1,400) baa nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī Lugitho 2-24.

Ayaha gerthetini daaïth, ïthông ayaha Kiristo rŭgēt

6 Kōthōōth woccia yoko kathĩ ne? Kōbōdēcĩ yoko naaga kēgērēthantōy noko, kīi katĩ kītōōrē būnnathĩtĩ? ² Athii tō kūdūt! Kaavutō naaga kī eeta cĭk balna adaaitō vĕlĕk, athii gerthetini cĩ agam ïnōōgō, ïthông woccia ngaanĩ kalna karŭgĩ naaga gerthetina kuu? ³ Athii cĩ agayyu niigia ngĩ athĩ ne, naaga vĕlĕk cĭk kōthōl batithimo cĩ Yesu Kiristo, kōthōl daaïth cĭnnĩ buu? ⁴ Kagam balna naaga batithimo, balna ngĩ kaavutō naaga kī eeta cĭk adaaitō, ïthông kadayyie naaga kī Kiristo. ïthông kī balna ngĩ arŭkna Kiristo daaïtha bulĕnta cĩ Nyekuc Baatĩnnĩ, kavvu katĩ kayak naaga buu rŭgēt cĩ jōr.

⁵ Mĩ balna kŭrŭmtē naaga kī Yesu daaïtha cĭnnĩ, karŭmē katĩ naaga kī ïnōōnō buu rŭgŭthanta ĩcĭnnĩ. ⁶ Kagga naaga kathĩ ne, otoddoyyothĭk eleeti wŭk baa gaac rĕĕntĭk kurucea kī Yesu. Adĩmanni balna thōōth coo, kīi katĩ kithiicō eleeti cĭgaac, kīi katĩ athii naaga cĩ keegin nyakapanak cĭk gerthetinak naboo. ⁷ Nyatarka eeti ĩmma cĩ adaak, ooguyay nē tirthĕta cĩ gērĕthaninto.

⁸ Mĩ balna kadaaĩ naaga kōdōwē kī Kiristo, kĕlĕmĩ naaga kathĩ ne karŭgĩ katĩ naaga buu kī ïnōōnō. ⁹ Nyatarka kagaacō naaga balna thĕk thōōth cĩ arŭknanĩ Kiristo daaïtha, ïthĭnga nē woccia adaaĩ naboo, ïthĭnga woccia daaïthĩ ũŭlĩ ïnōōnō. ¹⁰ Daaïthĩ cĩ adaaknĩ nē, adaaĩ nē kōr codoi doo nyatarka gerthetin cĩ eet vĕlĕk. ïthông thĩ, rŭgĕtĩ cĩ arŭknĩ nē wo, arŭgĩ nyatarka Nyekuc.

¹¹ Gōōla codoi dōō, nyĩ ngaanĩ anyiccu gerthetin kagam eleeti cuguk. ïthông thĩ kĕnnē, anyung Yesu Kiristo agiit rŭgēt, ïthông aavuttu gōōla cĩ atarnanĩ Nyekuci. ¹² ïthông thĭna, nyĩ anyiccu gerthetin kagam eleeti cuguk cĭk adaaĩ wo, kīi katĩ athii cĩ adĩmannu thoothonniok cĭgĭnĭk cĭk gerthek. ¹³ Nyĩ anyiccu goolliok ōōgĩ cĭk eleeti cuguk gerthetin, anycĭk eleeti cuguk Nyekuc, kī eeta cĭk ũrŭkta daaïtha, ïthông anyiciwu eleeti cuguk ïnōōnō, kīi katĩ ĩdĩmanit thoothonniok cĭk abŭnna. ¹⁴ Athii gerthetini cĩ agamnyung agiitia naboo, nyatarka athii cĩ agamnyung agiit Ngiranĩ, ïthông thĩ, agamnyung agiitia būnnathĩtĩ cĩ Nyekuco.

Nyakapanak cīk adīman thōōth cī atarnanī Nyekuci

¹⁵ Athī woccia thēk thoothiowa cīkkō vēlēk ne nyia? Alna koccia thēk naaga kadīman gerthetin, nyatarka athii cī agamnyet Ngiranī, īthōng thī kēnnē, agamnyet būnnathīī cī Nyekuco? Athii tō kūdūt! ¹⁶ Athii cī agayyu niigia ngatī anyiccu niigia eleeti cuguk kīītō nyakapanak cīk et īmma, adiim thēk ma ngī athīknu niigia īnōōnō? Ma ngī eeginnu katī niigia nyakapanak cīk gerthetinak, adaaktu katīna, kōdē ma katī ngī eeginnu nyakapanak cīk athīknu Nyekuc, cī katī anyung agiit ūbūnta rūgēta cunung. ¹⁷ Īthōng thī yoko, kennei Nyekuc ne, ibalallē, kōdē woyyia balna gōō ngī eeginnu niigia nyakapanak cīk gērēthaninto, ivitiawu ithiktu niigia liman wū balna alimanothicung agiitia. ¹⁸ Ooktiawu balna niigia gerthetina, īthōng yoko ivitiawu iittu nyakapanak cīk adīmannu thoothonniok cīk abūnna.

¹⁹ Kothoothi na ketee kī eeti cī olli, nyatarka athii cī eeginnu tiirti niigia. Kī balna gōō ngī alna anyiccu eleeti cuguk kīītō nyakapanak cīk thoothonniok cīk ēēn riiriny kī cīk gerthek, īthōng thī yoko, anycīk īnōōgō kīītō nyakapanak cīk thōōth cī abūnna cī okoyyung thōōtha cī dīhīmī. ²⁰ Balna ngaanī eeginnu niigia nyakapanak cīk gerthetinak, athii balna cī amukcu niigia gōōl cī adīmannu thōōth cī adiim Nyekuci agiitia īdīmanit. ²¹ Yoko balna būnnathīī jang cī balna thēk amūdanu niigia wathinniwēy nīikē, kaaliy cīk yoko anyung agiit ngawani wo? Amaaracung agiit kaala neekie daaīth. ²² Īthōng thī yoko, kīcī ooktiawu niigia gerthetina wo, īthōng iittu nyakapanak cīk Nyekucak wo, ikiyyia anyinti wū balna amūdanu niigia cī anyung agiitia īītō callē, īthōng uuwung agiitia rūgēta cī alna kūdūt. ²³ Nyatarka, ayaha gerthetini daaīth, īthōng thī, anyet anyinti cī Nyekuco rūgēt cī alna kūdūt, cī aku īcī Yesu Kiristo Makayyioit cīnac.

Ngiran cī tiēnto

7 Gōtōōnōga kī ngōōnōga, niigia eeta cīk agayyu Ngiran wo, athii cī agayyu niigia ngatī agamī Ngiranī eet cīk ngaanī arūgī dōō? ² Yelinit īmma coo cī Ngirano cī athī ne, ngaa cī eeto, anycīk kūrūmtē kī maac cīnnī dōō, katī ngaanī arūgī maac. Īthōng thī, mī adaak maac, oogway nē Ngirana, īthōng athii Ngiranī cī agam

ĩnōōnō. ³Ĩthōng thĩ, mĩ itik eeti ĩmma ĩnōōnō, katĩ ngaanĩ arũgĩ maac cĩnnē, avvũ eeta ĩnōōnō athĩ ne agamothi kĩ et cĩ rēeng. ĩthōng thĩ mĩ ikiyyia adaak maac cĩnnē wo, ĩthĩnga Ngiranĩ cĩ tiēnto cĩ agam ĩnōōnō, katĩ ngĩ ikiyyia itihie naboo.

⁴Ĩthōng thĩna, gōtōōnōga kĩ ngōōnōga, adaaktu niigia buu Ngirana, nyatarka ēlē cĩ Kiristo, kĩi katĩ ĩtō eet cĩk Kiristo wũk balna arũkna daaĩtha, ĩthōng kĩitō naaga eet cĩk katicanothi Nyekuc. ⁵Nyatarka balna ngaanĩ agamnyet ageeta thōōth cĩ kabaritēcĩ gerthetin, wũ balna anyet Ngiranĩ kidiimit kĩdĩmanit gerthetin eletinēy cĩgaac ĩcĩk amaacet daaĩth. ⁶Ĩthōng thĩ yoko, ĩthĩnga Ngiranĩ agamnyet ageeta naboo, nyatarka balna kadaaito naaga, nyatarka Ngiran, kĩi athii cĩ keegin naaga nyakapanak cĩgĩnĩk. ĩthōng thĩ yoko, woccia kiticantothĩk naaga Nyekuc, athii cĩ ēēn gōōla wũ rēēnĩ wũ balna eheeddi Ngirana, ĩthōng thĩ, katicanothi, nyatarka kaavutō naaga gōōla cĩ jōr ĩcĩ Ririwaco.

Jore cĩ kuukōnē kĩ gerthetin

⁷Kōthōōth woccia yoko katĩ naaga Ngiran kathĩ ne nyia? Kathĩ ne ēēn Ngiranĩ gerthetin? Athii tō kũdūt! ĩthōng dĩdĩ athii woccia baalia cĩ kagga na gerthetin niin, ma ngaanĩ kuduwa Ngiranĩ. Nyatarka ngaanĩ woccia balna kagga thōōth cĩ kathĩ ne, gērtha barritōnĩ wo, ma kithii Ngiranĩ ngatĩ athĩ ne, “Nyĩ abarriteei niia gii cĩ et ĩmma.” ⁸Ĩthōng thĩ, adĩmanini gerthetini tĩrĩthēnĩt coo kaanya aneeta kabaritek thoothonniok cĩk meelĩk. Ma ngĩ athii Ngiranĩ tō, athii cĩ ayak gerthetini tirthēt. ⁹Karugi balna na baa ngaanĩ kagga Ngiran. Ma balna ngĩ kikiyyia kagawa Ngiran, ikiyyia ĩ tiir gerthetini, ĩthōng kadaaha na. ¹⁰Ĩthōng kikiyyia balna kũmũda ngĩ athĩ tĩrĩthēntĩ wũ balna woccia anya aneeta rũgēt, ikiyyia ũtũwē ayahaha aneeta daaĩth. ¹¹Adĩmanini gerthetini tĩrĩthēnĩt cĩ Nyekuco kīgōla aneeta, ĩthōng nyatarka tĩrĩthēnĩt, anya aneeta gerthetini kadaawũ. ¹²Ngaanĩ alna Ngiranĩ dĩhĩma, ĩthōng abũnna tĩrĩthēntĩ buu, ĩthōng edeemothi.

¹³Ikiyyia woccia thōōth wũ balna abũnna ũtũwē ĩi daaĩth ĩcannĩ? Athii tō! ĩthōng thĩ, nyatarka, kĩi katĩ kagawē gerthetini kĩi gerthetin dĩdĩ, ikiyyia ayahaha aneeta daaĩth, nyatarka

tīrīthēnīt cī abūnna, kīī katī kikiyyia kīī gērtha gerthetini kūdūt tīrīthēnta.

¹⁴ Kagga naaga ngī aku Ngiranī ĭcī Nyekuco, ĭthōng thī, keeni na et cī olli kaganoko, ĭthōng balna kūtūwē kīīthī nyakapanait cī gērēthaninto. ¹⁵ Athii na cī kagga gii cī kadīmani. Nyatarka gii cī kadiimi ngī kadīmani, athii kēnnē cī kadīmani buu, ĭthōng thī, gii cī kaburneei nana kadīmani kēnnē. ¹⁶ ĭthōng mī kadīmani gii cī athii cī kadiimi na kadīmani, kelemi nēnnē ngatī abūnnaī Ngiranī. ¹⁷ Kaavu kī yoko wo, ĭthīnga ēēn aneeta cī kadīmani gerthetin wo, ĭthōng thī kēnnē, gerthetin cī aavī ĭcannī cī aticcan gerthetin wo. ¹⁸ Kagga na ngī athii gii cī abūnna kī aneeta tō, nyatarka gerthetin cannī. Kōdē woyyia ngī kabariteei na ngatī kadīmanē gii cī abūnna, alna amacca aneeta athii cī kadīmanē noko. ¹⁹ Athii na cī kadīmanē thōōth cī abūnna kīcī kadiimi ngī kadīmani, ĭthōng thī, kēnnē alna nga kadīmani thōōth cī gerthe cī athii na cī kadiimi ngī kadīmani. ²⁰ ĭthōng thī yoko, mī kadīmani na gii cī athii cī kadiimi ngī kadīmani, athii cī ēēn aneeta kir cī kadīmani thōōth cī gerthe wo, ĭthōng thī kēnnē, gerthetin cī aavī ēla cannī cī adīman thōōth nīcē wo.

²¹ Eyeleea ngiranī aneeta athī ne, aavī gimma cī gerthe thīnīna cannī cī alaamana aneeta ngatī kadīmanē thōōth cī edeemothi cī kadiimi ngī kadīmani, ²² thīnīna cannī vēlēk, kelemi na Ngiran cī Nyekuco. ²³ ĭthōng thī kēnnē, kīcīna ngiran ĭmma ēla cannī cī aaburnōy kī ngiran cī aavī oōwa cannī, cī anya aneeta kīīthī nyakapanait cī ngiran cī gerthetin cī ēlē cannī. ²⁴ ĭcīnīt nōōnō pīrnanēt cannī! Ngēnē woccia thēk cī ēēlana aneeta daaītha? ²⁵ Ibalallē kī Nyekuc, nyatarka ēēlawa nē aneeta nyatarka Yesu Kiristo Makayyioit cīnac!

ĭthōng thīna, kīīthī na owa cannī nyakapanait cī Ngiran cī Nyekuco, ĭthōng thī, thōōtha ĭcī gerthe cī abarriteei ēlē cannie, keeni nyakapanait cī ngiran cī gērēthaninto.

Anyet Ririwacī cī Nyekuco rūgēt

8 ĭthōng thī yoko, ithii thōōth cī etedothii eet cīk ūrūmtē kī Kiristo Yesu tō, ² nyatarka anyung katī Ririwacī cī Dīhīmī agiit rūgēt cī aku ĭcī Kiristo Yesu, ĭthōng oōgawung gerthetina kī daaītha. ³ Athii woyyia cī aticcan Ngiranī cī Mutha thōōth coo,

nyatarka anyīk thōōth cī kabaritēcī naaga Ngiran kithii cī tiir. Īthōng thī, balna oōgawung agiit Nyekuci, ngatī itionanē Ngērīnī kikiyyia kaavu kī naaga gērēthanniowa, ĩthōng ĩthī gii cī cavīto cī gerthetin cīnac. Adīmanini Nyekuci ēlē cī Yesu kētēēdī gerthetin, ⁴kīi katī kīdīmanit thoothonniok cīk abūnna cīk adiimiet Ngiranī kīthīhīt, avuthēt cī kabaāi gōōla cī Ririwac cī Dīhīmī, ĩthōng athii cī kabaāi gōōla ĩcī eleeti cīgaac cīk anyet kīdīmanit gerthetin.

⁵Eeta cīk agam muwēēnītī cī gērēthaninto, ahad thōōth cī eleeti cīgīk dōō. Īthōng eeta cīk agam Ririwacī cī Dīhīmī, ahad thoothonniok cīk Ririwac cī Dīhīmī. ⁶Ayaha muwēēnītī cī et cī ēēn gērēthannioit daaīth, ĩthōng thī, muwēēnītī cī et cī agam Ririwacī, ayaha rūgēt kī ganōn. ⁷Aaburneei muwēēnītī cī gērēthaninto Nyekuc dōkīthī. Athii cī ēlēmī Ngiran cīnnī, ĩthōng athii cī ongollie Ngiran kūdūt. ⁸Eeta cīk oōwōb thoothonniok cīk gerthek cīk adiim thinneti cīgīk, athii cī anyi Nyekuc kēbēlbēl.

⁹Īthōng thī, gōōla ĩmmanī, ĩthīnga agamnyung agiitia thoothonniowa cīk adiim thinneti cuguk, ĩthōng thī kēnnē, agamnyung agiit Ririwacī, katī ngī aavī Ririwacī cī Nyekuco ĩcunung. Īthōng mī athii cī ayak eeti ĩmma Ririwac cī Kiristo, athii nē cī ēēn et cī Kiristo. ¹⁰Īthōng thī, ma ngī aavī Kiristo ĩcunung, kōdē woyyia ngī aavutō eleeti cuguk kīcī adaaitō nyatarka gerthetin, ĩthōng thī, anyung Ririwacī cī Dīhīmī agiitia rūgēt, nyatarka elemung Nyekuci agiitia ĩtō eet cīk abūnna. ¹¹Īthōng ma ngī aavī Ririwacī cī Nyekuco ĩcunung, anyi katī Nyekuci eleeti cuguk cīk woccia adaai wo rūgēt Ririwaca cīnnī ĩcī aavī ĩcunung, nyatarka balna arūgūtha nē Yesu Kiristo daaītha.

¹²Gōtōōnōga kī ngōōnōga, athii woccia cī karūgī naaga, kīi katī kīdīmanit thoothonniok cīk gerthek cīk abarriteei eleeti cīgaac. ¹³Ma ngī aruknu niigia nyatarka thoothonniok cīk gerthek cīk abarriteei eleeti cuguk, adaaknu katīna, ĩthōng thī, mī ūtūngtewu niigia thoothonniok cīk gerthek cīk abarriteei eleeti cuguk tirthēta cī Ririwac cī Dīhīmī, aruknu katīna, ¹⁴nyatarka eeta cīk ūūwa Ririwacī cī Nyekuco ĩnōōgō, ēēn nēēgē dōōlī cīk Nyekucak.

¹⁵Athii Ririwacī cī Nyekuco cī anyet ageeta kīitō nyakapanak cīk kavireei Nyekuc. Īthōng thī kēnnē, kivitia kīitō naaga dōōlī cīgīnīk, ĩthōng kūtūvvēcō ĩnōōnō kīitō ne Baangiet cīnac. ¹⁶Anyet Ririwacī cī Nyekuco kī ririwanīn cīgaac kagac, dīdī ngī keegin

naaga dōōlī cīk Nyekucak. ¹⁷ Īthōng yoko mī kīītō naaga dōōlī cīk Nyekucak kōdōwē kī Kiristo, kavvu karagīth naaga gatan cī anyet Nyekuci, kī balna ma ngī aragīth Kiristo buu gatan, Īthōng mī kōthōl naaga kī Yesu pīrnanēt cīnnī dīdī, kōthōl katī naaga kī ĩnōōnō bulēnīt cīnnī buu.

Bulēnīt cī katī aku vurtia ĩcī pīrnanō

¹⁸ Maka bulēnītī cī katī eyelecet Nyekuci ageeta ijjar pīrnanēt cī yoko kayak naaga wo. ¹⁹ Ereyyi kaala vēlēk wūk balna ēngēnyca Nyekuci kōr cī katī ēyēlanī nē kir dōōlī cīgīnīk. ²⁰ Īthōng thī kēnnē, atalmanyantē kaala vēlēk wūk balna ēngēnyca Nyekuci, nyatarka ĩcīn Nyekuci ĩnōōgō kadaaito. Īthōng thī, yoko ayak nēēgē vēlēk muwēēnīt cī abūnna, ²¹ cī katī oogiane nēēgē vēlēk pīrnanō kī daaītha, Īthōng ivitia otholit bulēnīt cī dōōlī cīk Nyekucak.

²² Kagga naaga ngī athī ne, alu balna kaala vēlēk wūk balna ēngēnyca Nyekuci wuciītha, kaavutō kī ngaa cī adiim ngī uuksiay, karawak itin coo. ²³ Anyet Ririwacī ageeta kagac dīdī avuthit cī katī kōvvō kaatē naaga kōr ĩmma. Īthōng thī yoko, kabalac naaga thinnētīy tiv, ngaanī kērē eleeti cīgaac kooktiay pīrnanō kī daaītha, nyatarka kivitīa naaga kīītō dōōlī cīk Nyekucak.

²⁴ Nyatarka muwēēnīt cī abūnna coo, kivitīa keellīy naaga. Īthōng thī, mī edenyīy muwēēnītī cī abūnna wo, athī cī ēēn naboo muwēēnīt cī abūnna. Ngēnē cī ayak muwēēnīt cī abūnna kaalīy ĩcīk ayak nē vēlēk? ²⁵ Īthōng thī, mī kariī naaga muwēēnīt cī abūnna gīīwa cī ngaanī kayait, kerec ĩnōōnō mogīntīa.

²⁶ Īthōng gōōla ĩcoo dōō, ellet Ririwacī cī Dīhīmī ageeta katī ngī athī naaga cī keegin tiirti. Athī cī kagga naaga gīī cī kala wo, Īthōng thī kēnnē, alawinet Ririwacī kir, balacōna cī woccia athī cī aduwanī eeti ĩmma. ²⁷ Īthōng Nyekuci cī aga thinnētī cīgaac, aga muwēēnīt cī Ririwac cīnnī buu. Nyatarka alawīnī Ririwacī eet gōōla cī adiim Nyekuci.

²⁸ Īthōng kagga naaga buu ngī kathī ne, adīman Nyekuci kaal vēlēk kivitīa kūbūnta, nyatarka eet cīk amīnan ĩnōōnō, wūk balna avvuay dimēnta cīnnī. ²⁹ Nyatarka eeta wūk balna aga Nyekuci balna thēk baa lōōla, ikiyyīa ēbēra nē ĩnōōgō kivitīa kaavutō kī Ngērīnē, kī katī kikiyyīa kaavu Ngērīnē ĩcī owu gotonīknīy kī ngoonogīnīy ĩcīk meelīk. ³⁰ Ngaatī ēlēmī Nyekuci eet wūk

balna ēbēra nē, īthōng ūtūvvū īnōōgō, īthōng anyīk īnōōgō kīitō eet cīk abūnna, īthōng otholit Nyekuci bulēnīt cīnnī kī īnōōgō.

Kothii gii cī woccia engeryet ageeta mīnana cī Nyekuco

³¹ Kēdēcī woccia yoko thōōth coo kathī ne nyia? Ma ngī ēēn Nyekuci Nyekuc cīnac, ngēnē cī woccia adīmānnet ageeta buth?

³² Athii balna cī ajuraciet Nyekuci ngatī anyet Ngērīnī cīnnī. Athii woccia da cī anyet Nyekuci ageeta kaal vēlēk kaganoko? ³³ Ngēnē katī cī ōthōōth eet wūk balna ēbēra Nyekuci vēlēk buth? Athii tō kūdūt, nyatarka ēlēm Nyekuci īnōōgō kīitō eet cīk abūnna. ³⁴ Athii eeti cī woccia eteedīcet ageeta thōōth tō, nyatarka balna adaak Yesu Kiristo, īthōng ūrūga daaītha, nyatarka ageeta, īthōng aavī loota bulēnta, attia cī athio^m īcī Nyekuco, īthōng alawinet ageeta. ³⁵ Ngēnē cī woccia engeryet ageeta mīnana cī Kiristo? Engeryet woccia pīrnanētī kōdē ukwēēntī kōdē butunya, kōdē tdilanyitini, kōdē gerthetini, kōdē jore? ³⁶ Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne,

“Nyatarka aniitia Nyekuc, kivitiaha kijioktaha naaga daaīth wathinniok vēlēk.

Kaavuttia naaga kī athaa cīk ōōt apaktē thōng.”

³⁷ Athii tō, kaalīy cīkkō vēlēk, kijiaritō naaga, nyatarka Kiristo cī amīnānnet ageeta. ³⁸ Athii gii cī woccia engeryet ageeta mīnana cī Nyekuco tō, nyatarka kagga na dīdī ngī kathī ne, athii daaīthī kōdē rūgētī, kōdē anjilētaⁿ kōdē ririwanīna cīk gerthek,^o kōdē cī kōr coo kōdē kōr īmma cī katī aku, kōdē tirthēt īmma ³⁹ cī aku tammuatiddina, kōdē tirthēt cī aku loota, kōdē kaal vēlēk cīk engencyaiy cīk engeryet ageeta mīnana cī Nyekuco, cī ayaha Yesu Kiristo Makayyioiti cīnac.

^m **8:34** *Attia cī athio īcī Nyekuco:* Eeti cī aavī attia īcī athio, aavī nē ngatī bulēnto kī ngatī tirthēto.

ⁿ **8:38** *Anjilēt:* Ēēn nēēgē ririwanīn cīk aatī tammuatiddina kī Nyekuc, īthōng athii nēēgē cī ayak eleeti. Itiona Nyekuci īnōōgō dōkīthī kivitia kayaktak eet nyemut cīnnī loota ngato.

^o **8:38** *Ririwanīna cīk gerthek:* Ēēn balna cīkkō anjilēt wūk balna arūmē kī Nyekuc tammuatiddina, īthōng ivitia ūtūbūrīt Nyekuc, ngaatī ingkawi Nyekuci īnōōgō tammuatiddina. Īthōng yoko ivitia acananit eet loota ngato. Bēl Nyaraga cī Yelintio 12:7-9.

Ēbēra Nyekuci eet cīk Īthraīlī

9 Kothoothi na thōōth dīdī cī Kiristo, athii cī kovolongi thōng, aduwa muwēñītī cī thīnīn cannī thōōth coo Ririwaca cī Dīhīmī, ²kayai na mothinit cobbi ōrrōt cī awucni thīnīn cannie athii cī edecciy. ³Nyatarka kadiimi woccia na ngī aciinna Nyekuci aneeta, ĩthōng kengeryiowa kī Kiristo, katī mī ēēl eet cīganīk ⁴cīk Īthraīlī. Nyatarka ēēn nēēgē balna eet cīk ēbēra Nyekuci, ĩthōng eyeleei ĩnōōgō bulēnīt cīnnī. Adakta balna nē kī ĩnōōgō ngērēmngērēm, thōōtha cī anyīcē nē ĩnōōgō Ngiran cīnnī. Anyīk nē ĩnōōgō avuthit cī alawī ĩnōōnō Ciitha ĩcī Nyekuco, ĩthōng umuddia nēēgē būtan cīnnī. ⁵Ēēn Abrahamī kī Aīthak kī Yokob baajigi cīgīk, ĩthōng aku balna Yesu Kiristo buu ĩcīnīng. ĩthōng ēēn Kiristo Nyekuc, cī agam looc vēlēk, kī katī kīdīhīthīt eeta ĩnōōnō kūdūt! Amēn.

⁶Ngaanī kutdukuay thōōth wū balna aduwa Nyekuci. Nyatarka athii cī ēēn eeta cīk Īthraīlī vēlēk eet cīk Īthraīlī. ⁷Kōdē woyyia ngī ēēn eeta dōōlī cīk Abrahamī, athii cī anyi thōōth coo ĩnōōgō vēlēk kīitō dōōlī cīgīnīk dīdī. Nyatarka eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Aīthak^p katī cī aku ēēn baatī dōōlī wūk balna aduwa Nyekuci.” ⁸Athī thōōth coo ne, athii doolia cīk Abrahamī vēlēk cī ēēn dōōlī cīk Nyekucak, ĩthōng thī, doolia wūk balna abūtana Nyekuci ēēn kir dōōlī cīk Abrahamī. ⁹Nyatarka gōōl cī balna aduwani Nyekuci thōōth coo, “Ma ngī kōbōda na erkit cī gōlla kōr cī aavī kī coo, kūmūdaha katī Thaara ūtūwa doolec cī maacī.”

¹⁰Īthōng athii cī ēēn thōōth nīcē, coo dōō, ĩthōng thī, ma balna ngī itik baangietī cīnac Aīthaī Rēbēka, ikiyyia ūtūwa Rēbēka dōōlī cīk ēēn kīballī. ¹¹Īthōng thī, balna ngaanī kittiryiyay doolia cīk ēēn kīballī wo, kōdē kīdīmanit gimma cī abūnna kōdē cī gerthe, ikiyyia ijiowa Rēbēka nyemut ĩmma cī Nyekuco, cī athī ne, ēbēra Nyekuci et nyatarka dimēnēt cīnnī. ¹²Aduwaai balna Makayyioiti Rēbēka ethei ne, “Aticanothi katī doolec cunnie cobbi gōtōnī cī

^p 9:7 *Aīthak*: Ēēn balna Aīthaī ngērtī Abrahamī cī balna abūtanaī Nyekuci Abraham. Bēl thōōth cīnnī Nyaragawa cī Thianantō 17-35.

9:7 *Thiananīt 21:12* 9:9 *Thiananīt 18:10-14*

dīcī.” Aduwa balna Makayyioiti thōōth coo, kīi katī keyēla, kīi ne aduwa nē thoothonniok cīgīnik dimēnta cīnnī, ithōng balna athii cī ēēn nyatarka gimma cī aticcan nēēgē cī abūnna kōdē cī gerthe. ¹³ Athī Nyekuci Nyaragawa cīnnī ne, “Kamīnani na Yokob^r ithōng kaburea Ethau.”

¹⁴ Kōthōōth woccia yoko kathī ne nyia? Gērtha woccia Nyekuci? Athii tō kūdūt! ¹⁵ Nyatarka balna ethei Nyekuci Mutha ne, “Kamanni katī na eet cīk kadiimi ngī kamanni nana.

Kathimaati katī na eet cīk kadiimi ngī kathimaati nana.”

¹⁶ Aticcanni kaala vēlēk tamatia īcī Nyekuco, ithōng athii cī ēēn giiwa īcī adiiim eeta kōdē īcī adīmanī. ¹⁷ Nyatarka aduwa balna Nyekuci Nyaragawa cīnnī ethei alaan cī Ijibi^s ne, “Kanyi balna na aniitia ithī alaan, nyatarka thōōth coo, kīi katī keyeleei tirthēt cannī, ithōng ubuluththie thara cīganniek looc vēlēk.” ¹⁸ Ithōng thīna, amanni Nyekuci eet cīk adiiim nē ngī amanni, ithōng anyīk eet kūtūbūrīt īnōōnō wūk adiiim nē īnōōgō kūtūbūrīt īnōōnō.

¹⁹ Ethecca katī eeti īmma kōrgēna cunung ne, “Ngaanī eteedīcet Nyekuci ageeta thōōth noko nyia? Nyatarka ngēnē cī abūrī dimēnēt cīnnī wo?” ²⁰ Ithōng thī, nyia woccia niia eeti cī olli kaganoko ēpēkanonu kī Nyekuc wo? Ajin woccia gōō gii cī engencyai, et cī ēngēnyca īnōōnō wo ethei ne, “Ēngēnycana balna ketee nyia?” ²¹ Athii woccia cī ēbēra tengenyioiti cī ijjiomyawu ngatī ēngēnycanī ijjiomya cīk tiicanē cīk addi, ithōng ītō gwuak cīk tiicanē wūk gōō dōkīthī kaganoko.

²² Ma woccia ngī adiiim balna Nyekuci ngī ēyēla varac cīnnī, ithōng ēdēēnya tirthēt cīnnī kī eet vēlēk cīk woccia katī aruwue. Ithōng thī kēnnē, alna nē adangan īnōōgō. ²³ Aticcan balna Nyekuci thōōth coo, athī ne kīi katī keyēla bulēnīt cīnnī cobbi, katī ngī amanni nē eet cīk ēbēra nē kotholit bulēnīt cīnnī.

²⁴ Keegin naaga eet cīk keberiy, eetīnēy cīk Yudei kī īcīk athii cī

^r **9:13** *Yokob*: Ēēn balna nē logoo cī logoo cī Abrahamī, ayak balna Yokobo dōōlī ōmmōtō kī ramma. Ūtūwū balna Nyekuci thar cīgīnik ītō Ithraīl. Avvūē oo baatī baajigi dōōlī cīk gīnnīk athī Ithraīl, ithōng balna itina īcī aavē Yesu ēē, avvūē balna naboo nēēgē athī Yudei. Bēl Nyaraga cī Thianantō 25-50.

^s **9:17** *Alaan cī Ijibi*: Avvū balna Yudei alaan cī Ijibi athī ne, Varao.

9:12 *Thiananūt 25:23* **9:13** *Malaki 1:2-3* **9:15** *Lugith 33:19* **9:17** *Lugith 9:16* **9:20** *Īthaia 29:16; 45:9*

ēēn Yudei, ²⁵ kīcī ōthōōth Makayyioiti Nyaragawa cī et cī ōthōōth molook cī Nyekuco Hothea athī ne,

“Eeta wūk balna athii cī ēēn eet cīganīk,
kūtūvūwa katī yoko na ĩnōōgō kennea ne, iittu niigia eet
cīganīk.

Īthōng kennea et cī athii cī kamīnani ne,
kamīnanni na aniitia.”

²⁶ Īthōng,

“Aduwaai balna ĩnōōgō kōr ĩmma athī ne,
‘Athii cī eeginnu niigia eet cīganīk,’

īthōng thī natē noko, avwūēnu katī niigia athī ne, ‘Eeginnu
niigia dōōlī cīk Nyekuc cī arūgī.’”

²⁷ Ēgērēny balna Īthaia eeti cī ōthōōth molook cī Nyekuco,
nyatarka eet cīk Īthraīlī athī ne,

“Kōdē woyyia ma kīitō mēēlī doolia cīk Īthraīlī kaavutō kī
kathaaca cīk aatī titimma cī bŭlŭcō,
eliay katī cīk ūtūngtothīk cīk kīdīk dōō.

²⁸ Nyatarka eteedi katī Makayyioiti eet thōōth loota ngato,
kēdēcak tamanoko.”

²⁹ Aduwa balna Īthaia ĩcī owu athī ne,

“Mī balna kithii Makayyioiti cī Tiiri cī Ijjar vēlēk
ngatī anyigianī dōōlī cīgaac ōōgī tō,

kigiryiyay woyyia balna kaavutō

kī korookjiowa cīk gaalawu cīk Thōdōmī kī Gōmōra.^t”

Īthraīl kī Nyemut cī Abūnna

³⁰ Kōthōōth woccia yoko kathī ne nyia? Athii balna cī atīman eeta cīk athii cī ēēn Yudei ngatī arūbanī gōōl cī būnnathīto, ĩthōng thī, ivitia umuddia nēēgē būnnathīt ngatī ayahī nēēgē lemīnit ĩcī Nyekuco. ³¹ Īthōng thī, eeta cīk Īthraīlī wūk balna ōwōb Ngiran kī katī kūrūbta gōōl cī thōōth cī edeemothi, ngaanī kūrūbta nēēgē ĩnōōnō. ³² Nyia da? Nyatarka athii

^t 9:29 *Thōdōmī kī Gōmōra*: Athaan balna Nyekuci korookjiok cīk gaalawu cīkkō, nyatarka adīman balna nēēgē thoothonniok cīk gerthek itina wū balna Abrahamī. Bēl thōōth cīnnī nyaragawa cī Thianantō 18:20-33; 19:1-28.

balna nēēgē cī aticanini leminit, ĩthōng aticanini nēēgē thōōth cī adīman nēēgē. Īdda balna eet cĭk Īthraīlī bī cī gōō ĩdda eet kitiathō. ³³Kīcī aduwa Nyekuci Nyaragawa cīnnī athī ne,

“Īcīnīt, kaarīha na ōlōō ĩcī gaalawu cī Thionī,^u bī cī ĩdda eet kitiathō.

Īthōng eeti cī ayak leminit ĩcīnnī,^v
athii katī cī agam ĩnōōnō ngawani kūdūt.”

10 Gōtōōnōga kī ngōōnōga, adiim thīnīn cannie ngī kala Nyekuc, kī katī keelliy eeta cĭk Īthraīlī. ²Nyatarka kaduwa na kathī ne, adiim nēēgē Nyekuc, ĩthōng thī kēnnē, dimēnētī cīnīng wo, athii cī ēēn gēenyīth cī aku ĩcī Nyekuco. ³Nyatarka athii cī aga eeta cĭk Īthraīlī gōōl cī būnnathīt cī aku ĩcī Nyekuco, ĩthōng idiimitō ngatī arūbanī gōōl cī būnnathīt cīnīng mīn, ĩthōng ūtūbūrīt būnnathīt cī Nyekuco, ⁴ikiyyia ēdēcak Kiristo tiic wū balna anyi Ngiranī eet kiticanit. Nyatarka thōōth coo, eeta vēlēk cĭk ēlēmī ĩnōōnō, ikiyyia ēlēm Nyekuci ĩnōōgō kūbūnta.

Eliay katī eeta vēlēk

⁵Uduwa balna Mutha, būnnathīt cī aku Ngirana gōōla cī athī ne, “Eeti cī athūnnī Ngiran coo, arūgī katī nē Ngirana.” ⁶Īthōng thī, aduwa būnnathītī cī aku leminta athī ne, “Nyī othoothi thīnīna ĩcunni athī ne, ‘Ngēnē cī woccia ōtōd tammutiddin?’” kūūk kayaha Kiristo loota, ⁷“kōdē ‘Ngēnē cī woccia alūūcī ōkkō looca cī daackiawu?’” kūūk kūrūgūtha Kiristo daaītha. ⁸Īthōng thī, athī thōōth coo ne nyia? Athī ne, “Ōbōwē nyemut ĩcunni aavu joonui, aavu kūtūga kī thīnīna cunni.” Īthōng aduwōy nyemut coo kī leminit cī kirionna naaga wo thōng, thōōth cī leminit cī kirionna naaga wo neccie. ⁹Nyatarka mī uduwa niia kūtūga cunni ĩthī ne, “Ēēn Yesu Makayyioit,” ĩthōng elemu thīnīna cunni ĩthī ne, arūgūtha balna Nyekuci ĩnōōnō daaītha, eliy katīna

^u 9:33 *Thion*: Thara cĭk athī Thion wo, ēēn thar ōōgī cĭk Yeruthalēmī.

^v 9:33 *Īcīnnī*: Ma ngī ōthōōth Īthaia athī ne ĩcīnnī athī nē ne, Yesu Kiristo.

niinia. ¹⁰ Nyatarka ma ngī elemi niia thīnīna cunni ngī athī ne, anyi katī Nyekuci aniitia būna, ithōng mī uduwa niia ithī ne, kelemi na Kiristo kūtūga cunni, eliy thēk niinia. ¹¹ Kīcī aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne, “Eeti cī ēlēmī inōōnō, athii katī cī agam ngawani kūdūt.” ¹² Nyatarka aduwōy eeta cīk ēēn Yudei kī eet cīk athii cī ēēn Yudei thōng, Makayyioit codoi doo dōō cī ēēn Makayyioit cī eet vēlēk, ithōng agatan eet vēlēk ōrrōt cīk ēlēmī inōōnō. ¹³ Nyatarka, “Eeta vēlēk cīk ēlēmī Makayyioit, eliy katīna.”

¹⁴ Ayak woccia eeta leminit ĩcī Makayyiocto, ithōng ajin ĩnōōnō kēēl ĩnōōgō katī ma ngaanī kīthīraritō nēēgē ĩnōōnō kuu? Ithōng athīrar woccia nēēgē thōōth cī Makayyiocto kuu katī ma ngaanī kirionīk eeti ĩmma ĩnōōgō. ¹⁵ Irioni woccia nēēgē eet kuu katī ngaanī kitiontē nēēgē? Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Ēēn woccia būnnathītī cī thoo cīk eet cīk ayaha Nyemut cī Abūnna wo kuu.”

¹⁶ Ithōng thī, balna athii cī ēlēmī eeta cīk ĩthraīlī vēlēk Nyemut cī Abūnna wo. Nyatarka balna ajin ĩthaia eeti cī ōthōōth molook cī Nyekuco Makayyioit ethei ne, “Ngēnē balna cī ēlēmī nyemut cīnang?” ¹⁷ Ithōng thī, aku leminiti, nyatarka thīhēnīt cī Nyemut cī Abūnna, ithōng athīhī eeta nyemut coo thōōtha ĩcī ōthōōthī eeta thōōth cī Kiristo. ¹⁸ Ithōng thī yoko, kathī na ne, nga balna kīthīraritō eeta cīk ĩthraīlī? Ii, ĩthīraritō! Aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne, “Uduwuy balna nyemut loociok vēlēk loota ngato. Balna ngī irionni looc vēlēk.” ¹⁹ Ithōng thī, kijinōy kīthī ne, athīknē balna thēk eeta cīk ĩthraīlī jurrung? Ii, athīknē balna, kōdē woyyia wathinniwēy wūk balna Mutha, ōthōōth balna Nyekuci athī ne,

“Kanyii katī na ĩthraīl kililiyyek eet cīk athii cī ayak looc.

Kanyii katī na ĩnōōgō kavarraccik eet cīk athii cī aga gimma.”

²⁰ Ōthōōth balna ĩthaia tiirion, ngatī aduwanī thōōth cī Makayyiocto athī ne,

“Umuddiaha balna eeta wūk balna athii cī adiimnya aneeta.
 Īthōng kilibaha eet wūk balna athii cī aĵinna aneeta.”

²¹ Īthōng thī, ōthōōth Nyekuci eet cīk Īthraīlī athī ne,
 “Waathīn vēlēk, kodongeei na athīn cīganīk ĩnōōgō
 kīī katī kagayyiōwa na kī eet cīk athii cī athīknē wūk
 utuburyia aneeta.”

Ngaanī kūtūbūr Nyekuci eet cīgīnīk Īthraīl

11 Īthōng thī, kijina na thōōth cī kathī ne, abūrī da balna Nyekuci eet cīgīnīk? Athii tō kūdūt! Keeni na et cī Īthraīlī, cī kakuni kabicoca cī Abrahamī, tatūga cī Benyamini. ² Athii balna cī abūrī Nyekuci eet cīgīnīk wūk balna aga nē ĩcī owu. Athii wōnō cī agayyu niigia thōōth wū balna aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne, alayyie balna Elija^weeti cī ōthōōth molook cī Nyekuco, thōōtha wū balna avaracīcē nē eet cīk Īthraīlī? ³ Ethei balna nē ne, “Makayyioit Nyekuc, uruit balna nēēgē eet wugunik wūk ōthōōth molook cunni, ĩthōng athaanito vatīk cīk apaini kaala cīk cavawu cugunniek, ĩthī aneeta dōō cī ngaanī kungnothi, ĩthōng idiimitō urukta aneeta buu”? ⁴ Aduwaai balna kēnnē Makayyioiti Elija ethei ne, “Ngaanī kayai na wobjiak vucciaknya tūrgērēm (7,000) cīk athii cī ala Bal.”^y ⁵ Īthōng thī, ōgōōn yoko wathinniwēy ĩcīkkō buu kīyokowē. Ēbēra balna Nyekuci eet cīk Īthraīlī cīk kīdīk cīk uungniay, būnnathīta cīnnī. ⁶ Īthōng ma ngī ēēn thōōtha ĩcī būnnathīto cī Nyekuco, athii kēnnē thī cī ēēn nyatarka tiicanē, ma woyyia kutugu noko, athii woyyia būnnathīti cī Nyekuco tō.

⁷ Athī thōōth coo ne nyia? Eet cīk Īthraīlī wūk balna ērēpan thōōth cī Nyekuco nga kumuddia nēēgē. Īthōng wūk balna ēbēra Nyekuci umuddia nēēgē thōōth cīnnī, ĩthōng thī anyīk Nyekuci ōōgī kidittie ooti pīd, ⁸ aavī kīcī aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne,

^w 11:2 *Elija*: Ēēn balna nē et cī ōthōōth molook cī Nyekuco wū balna ōkōyyī Nyekuci ĩnōōnō rūgētēt tammuatiddina. Arittiy balna nē erkinyiay cīk ēēn eet eet ramma kī eet tur (900) balna nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī ēēn 1 Alaanēta 17-21; 2 Alaanēta 1-3; Malak 4:5.

^y 11:4 *Bal*: Ēēn Balī nyekuc cī athii cī ēēn dīdī. Bēl thōōth cīnnī Nyaragawa cī Eet cīk ētēd thōōth 6:25-32. Bēl Nyaraga cī ēēn 1 cī Alaanetu 19:10; 19:14.

“Anyīk balna Nyekuci ĩnōōgō katagutho,
 kīi katī athii cī acīnē,
 ĩthōng ĩdīit nē kīin cīgīk,
 kīi katī athii nēēgē cī athīknē kīi kōr coo.”

⁹ Ngaatī ōthōōthī alaani Davide athī ne,

“Anycīk niigia ngīi dainto kīi ngīi kēdētī ĩnōōgō,
 kī bīi cī ĩdda ĩnōōgō kīi katī kuukitō nēēgē looc.

¹⁰ Anycīk kumuttie kēbērē cīgīk! Kīi katī athii nēēgē cī acīnēnī.
 Iginyit bowuci cīgīk ĩjionēy cīk adīngdīngī ĩcīk woccia athii
 cī odongnyie.”

Eliya katī eeta cīk athii cī ēēn Yudei

¹¹ Kathī yoko na ne ūtūbūrīt eeta cīk ĩthraīlī Nyekuc kūdūt?
 Athii tō kūdūt! Anyīk thōōth cī abūrni nēēgē Nyekuc eet cīk athii
 cī ēēn Yudei keelliaay, ĩthōng anyīk thōōth coo eet cīk ĩthraīlī
 kililiyyek ĩnōōgō. ¹² ĩthōng thī, ma ngī ēēl eeta cīk ĩthraīlī eet
 cīk loociok vēlēk gerthetini cīnīng kumuddia gatan, ēēn woccia
 katī gatanī cī Nyekuco kuu, katī ngī oboddia nēēgē kī ĩnōōnō
 naboo!

¹³ Kaduwacung na agiitia eet cīk athii cī eeginnu Yudei wo,
 kīcī keeni na tionniait cunung wo, kiriani na nyatarka tiic canni
 cī katī kōkkō kadīmani wo. ¹⁴ Kayai muwēēnīt cī abūnna ketee,
 kathī ne kanyīk eet cīganīk ōōgī kīlīlēcō kidiimitō ngatī elianē.
¹⁵ Ma ngī ūtūbūrīt balna eeta cīk ĩthraīlī Nyekuc, ayahai thōōth
 coo eet cīk looc vēlēk ganōn kī Nyekuc. ĩthōng thīna, ma katī
 ngī ikiyyia ēlēm Nyekuci eet cīk ĩthraīlī, ōgōōn katī thōōth coo
 kīcī ūrūgūtha nē daackciak. ¹⁶ Ma ngī dīhīm tūkanī cī owu cī
 ongonyie cī kanyi Nyekuc, dīhīm katī tūkanī cī ongonyie ēē vēlēk.
 ĩthōng mī dīhīmē kēgērō cīk kēētak, dīhīmē nēnē katī taliibanē
 buu.

¹⁷ Ma da ngī udullie taliibanē gwuak cīk kēēt cī olivi,^z ĩthōng
 niia cī balna akuni kēēta ĩcī bōōnō cī olivi, arīwothiwu balna

^z **11:17** *Kēēt cī olivi:* Ēēn coo kēēt cī akula cī abiiri, cī aavi looca ĩcī balna abaaī Yesu cī
 woccia aduk eeta kōdē amacūwanī ngooroc cī dīhīmī ngatī atūkūrēnī kōdē cī atūkūlēnī
 gii cī tūkūlēnto.

nīa kēeta ĭcī olivi kōdōwē kī taliiban cīk olivi cīk evyi thōng. Ijjia nīa otholit dainit cī abūnna cī aku kēgērōy cīk kēet cī olivi, ¹⁸ Īthōng thī, nyī iriani nīa, amui athī ne ijiari nīa taliiban nīkē. Ma ngī adīmani nīa noko, ngī amui nīa athī ne, athii nīa cī anyi kegeroc kītīlīth, kegeroc cī anyi aniitia tīlīthū. ¹⁹ Ma katī ngī amui nīa athī ne, “Engedothii balna taliibanē neekie tuu, kīi katī kabārīc na ĭnōōgō.” ²⁰ Ēēn thēk thōōth neccie thōōth dīdī. Īthōng thī, engedothii balna nēēgē tuu, nyatarka athii balna nēēgē cī ēlēmī Nyekuc, ĭthōng aavē nīa ngatī aavē wo, nyatarka ayawu nīa lemīnit ĭcīnnī. Īthōng thī nyī iriani thōng, tōngōlē Nyekuc. ²¹ Ma da ngī etengedek Nyekuci taliibanē nīkē tuu, athii woyyia cī aticcan noko ĭcunni buu?

²² Īthōng thīna, had nīa thimatīth kī teedinet cī Nyekuco. Teedinet cī eet cīk ūtūbūrīt ĭnōōnō, ĭthōng thī thimatīth ĭcunni, katī ngī alna nīa thimatītha cīnnī. Ma ngī athii tō, engedothii woccia katī kēnnē nīa buu tuu. ²³ Ma da ngī ētērēktaī eeta cīk Īthraīlī ayait lemīnit naboo kūdūt, aku katī ēlēmī Nyekuci ĭnōōgō. Ayak Nyekuci makathīt cī ōbōdanī ĭnōōgō naboo. ²⁴ Ma baalia nīa ma ngī eeni taliibanit cī engedothii tuu kēeta cī ēēn

Kēet cī olivi (11:17)

oliv cī boono wo, ĩthōng arīwothiwu kēēta ĩcī evyi ĩcī olivi, amūjī ngatī arīcē Nyekuci taliiban cīk ēēn dīdī kēēta ĩcīning dōō.

Eliay katī eeta cīk ĩthraīlī vēlēk

²⁵ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, kadiimnyung na agiit agaac thōōth cī alugunyi wū balna eet cīk ĩthraīlī, kī katī athii niigia cī iriannu. ĩthōng balna ivitia gwuak ūtūbūrīt Nyekuc, ĩthōng gii ma ngī ivitia eeta vēlēk cīk athii cī ēēn Yudei kelemī Nyekuc, ²⁶ gōōla cī aduwōy thōng, eliy katī eeta cīk ĩthraīlī vēlēk, kīcī aduwa Nyekuci Nyaragawa cīnnī athī ne,

“Aku katī Ellioiti ōlōō ĩcī gaalawu cī Thionī kikiyyia kēēl eeta. Ūūwū katī nē dōōlī cīk Yokobī, kī katī kithii nēēgē cī aticcan thoothonniok cīk gerthek.

²⁷ Ngērēmngērēm cannī cī katī kadakca naaga kī ĩnōōgō coo, kī katī kēnyēēī na gerthetin cīning ngatīvōrī.”

²⁸ Mēēlī eeta cīk ĩthraīlī cīk yoko ēēn mīrōk cīk Nyemut cī Abūnna, ĩthōng abūnna thōōth coo kī agiit eet cīk athii cī eeginnu Yudei wo. ĩthōng ngaanī ēēn nēēgē eet cīk amīnan Nyekuci noko, nyatarka ēbēra balna nē oo baatī baajigi baajikni Abraham kī Aīthak kī Yokob. ²⁹ Athii cī amiirēnē Nyekuci anyinit wū balna anyīk nē eeta, ĩthōng ngaanī kerehek eet wūk balna ēbēra nēnē.

³⁰ Aburnu balna gōō niigia eeta cīk athii cī eeginnu Yudei Nyekuc, ĩthōng yoko, atamatiwung nē agiitia nyatarka ūtūbūrīt eeta cīk ĩthraīlī ĩnōōnō, ³¹ ngaatī yoko avvu gerthe nēēgē, kī katī kijiokta nēēgē buu tamati cī Nyekuco, nyatarka atamatiwung Nyekuci agiitia. ³² Ūtūbūrīt balna eeta vēlēk thōōth cī Nyekuco, ĩnōōnō thī cī adīmanī nē ĩnōōgō kī eeta cīk ecebjie wo, kī katī katamatīk ĩnōōgō vēlēk.

Kīdīhīthīt Nyekuc

³³ Ngēnē woccia cī atīman balinit cī gēenyīth kī thōōth cī aga Nyekuci?

Ngēnē woccia cī aga muwēēnīt cīnnī

kōdē ngēnē woccia cī ēkēba gii cī adīman nēnē?

- ³⁴ “Ngēnē balna cī aga muwēēnīt cī Makayyiokto?
Kōdē ngēnē balna cī ēēn tirithioit cīnnī?”
- ³⁵ “Ngēnē balna cī anyīk Nyekuc anyinit īmma,
kīī katī kūdūman Nyekuci īnōōnō?”
- ³⁶ Avvu kaala vēlēk īcī Makayyiokto. Īthōng engenyciay balna
kaala vēlēk, nyatarka īnōōnō, īthōng katī imiiryie ōōt īcīnnī.
Kīdīhīthīt Makayyioit kūdūt! Amēn.

Ayaha Kiristo rūgēt cī jōr

12 Īthōng thī, niigia gōtōōnōga kī ngōōnōga, kalayyung na
agiit tamatia cī Nyekuco, anycīk eleeti cuguk kaavutō
kī gii cī cavīto cī arūgī, kīdīhīmtē kanycīk Nyekuc katal,
ēēn coo gōōl cī woccia alawinu niigia. ² Nyī ngaanī owobju
thoothonniok cīk looc coo naboo, īthōng thī ūtūwec muwēēnīt
cī thinneti cuguk kīītō jōr. Īnōōnō thī cī katī ullu ngatī atīmanu,
īthōng ūrūbtawu dimēnēt cī Nyekuco ngatī abūnnanī kijiar
ōrrōt.

³ Nyatarka būnnathīt wū balna anyīwothīca aneeta, kaduwacung
na agiitia vēlēk kethecung ne, nyī engerennu ōrrōt, īthōng thī
ummuit eleeti cuguk gōōla cī abūnna, gōōla cī leminit wū balna
anyung Nyekuci agiitia codoi codoi. ⁴ Aavī thēk kīcī kayak naaga
ēlē codoi doo kī vatīk cīk aatī mīn mīn, īthōng vatīka cīkkō
vēlēk, athii cī aduwōy tiici cīnīng thōng, ⁵ īthōng thī, kaatī naaga
buu noko. Keegin naaga mēēlī, īthōng keegin ēlē codoi doo kī
Kiristo, īthōng vatīka cīkkō vēlēk, aticanothi nēēgē vēlēk gōōnōgī.
⁶ Būnnathīta cīnnī, anyet ageeta Nyekuci codoi codoi anyinit
kiticantōī jurrung. Mī woccia anyi aniitia Nyekuci duwa thōōth
cī katī aku kōr īmma, adīmani woccia katī kīcī aduwa leminiti
cī eyei niinia. ⁷ Mī woccia aticanothi niia eet ōōgī, ticanothīk.
Ma woccia ngī eeni niia limannioit, limanōy. ⁸ Ma ngī aga niia
ngatī anūmnūmanēcē eet thōōth cī abūnna, nūmnūmanek
īnōōgō thōōth nīcē. Ma ngī aga ngatī ōwacē eet kaal ōōgī, ōwak
thīnīna īcī vōōrī. Ma ngī eeni niia makayyioit, tūwwa eet gōōla
cī abūnna. Ma ngī ēēn thōōth cī amanīcē niia eeta, tamatīk
talintia.

Mīnan eet vēlēk

⁹ Anycīk mīnan cī amīnannu niigia eet kī dīdī. Ūtūbūrīt thoothonniok vēlēk cīk gerthek, īthōng uthuttu gii vēlēk cī abūnna. ¹⁰ Īmīnanit goonogu kaavutō kī gotoonogu kī ngoonogu, īthōng idihiththu īnōōgō kijiaritō eeleeti cuguk. ¹¹ Iticantōy ōrrōt, īthōng nyī eeginnu nyamuttiok. Īrīcanta ngatī owobu Ririwac cī Dīhīmī, īthōng iticantothiwi Makayyioit. ¹² Anycīk muwēēnīt cunung cī abūnna kanyung agiit ebelbelit. Omogit pīrnanēt wathinniwēy cīk gerthek, īthōng nyī abīlnu lawinit. ¹³ Uthutti eet cīk ēēn piriak cīk Makayyioktak, īthōng anyciwu kerenniok kivitia korookjiok cuguk.

¹⁴ Alaac Nyekuc kagatan eet cīk adīmannung agiit buth.

Alaac īnōōnō kagatan īnōōgō thōng, kithii cī acīn thōng.

¹⁵ Ebelbelit kī eet cīk ēbēlbēlī, īthōng utuluthu kī eet cīk alu.

¹⁶ Aavut jurrung kī eet vēlēk. Nyī engerennu, īthōng iittu ne, eeginnu tiirti ijiaryu eet cīk ollik kaganoko. Irioit kī eet vēlēk jurrung.

¹⁷ Nyī īcaacanu thoothonniok cīk adīmanecung eeta agiitia buth. Īthōng īdīmanit thoothonniok cīk ahad eeta vēlēk athī ne abūnna.

¹⁸ Ītīmanit ōrrōt ngatī attiyyu jurrung kī eet vēlēk. ¹⁹ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, nyī īcaacanu thoothonniok cīk adīmanecung eeta agiitia buth. Anycīk Nyekuc kīcaaca nēnē. Athī Nyekuci ne, “Aneeta Nyekuc cī woccia kīcaaca.” ²⁰ Ōthōōth naboo Nyaraga cī Nyekuco athī ne,

“Ma ngī adak miroit cunni boobo, anyīk gii cī adaī.

Īthōng mī aruk kōr īnōōnō, anyīk īnōōnō maam kūwūdē.

Aduwōy katī thōōth coo kī ngatī anyīcē īnōōnō kangawan thōng.”

²¹ Nyī anyi gerthetin kijiari aniitia, jiar gerthetin gōōla cī adīmanē thōōth cī abūnna.

Otongollie makayyiok

13 Anycīk eet vēlēk codoi codoi kotongollie makayyiok cīk agam īnōōgō, nyatarka athii makathīt īmma tō,

makathīt wū balna ari Nyekuci dōō. Īthōng makathītī cī aavī loota ngato wo, ēēn makathīt wū balna ari Nyekuci dōō. ² Īthōng thī ketee, eeta cīk abūrī makayyiok, abūrī nēēgē makathīt wū balna ari Nyekuci. Īthōng eeta cīk aticcan noko, amaarai katī nēēgē eleeti cīgīk uukwēēnīt. ³ Nyatarka athii cī uuk makayyiowa eet cīk aticcan thōōth cī edeemothi, Īthōng thī uuk nēēgē eet cīk ēgērēthan thoothonniok. Adiimnyu niigia kithii cī uukung makayyiowa cīk agamnyung agiitia? Īdīmanit nēēnē thoothonniok cīk edeemothi, kīi katī katallung nēēgē. ⁴ Nyatarka ēēn makayyiowa ticcianniok cīk Nyekucak cīk ellung agiitia. Īthōng thī, mī ēgērēthannu niigia thoothonniok, iviryiek ĩnōōgō, nyatarka ayak nēēgē makathīt cī woccia uukung agiitia. Ēēn nēēgē ticcianniok cīk Nyekucak, cīk woccia uuk eet cīk adīman gerthetin. ⁵ Īthōng thī ketee, abūnna niigia ngatī athīknu makayyiok, athii cī ēēn nyatarka uukwēēnīt dōō, Īthōng thī, nyatarka ēēn thōōth cī mūrī cī aduwa muwēēnītī cī thinneti cuguk cī woccia adīmannu niigia.

⁶ Īnōōnō thī thōōth cī adūmanuu niigia mūcūrūrū buu wo, nyatarka ēēn makayyiowa ticcianniok cīk Nyekucak, cīk ūūwa eet dōkīthī. ⁷ Ūdūmantek eet kaal cīk woccia adūmanecu ĩnōōgō, Īthōng ūdūmantek makayyiok kaal cī ēēn mūcūrūrū^a kōdē nyarobinya, Īthōng otongolliewu ĩnōōgō.

Īmīnanit eet vēlēk

⁸ Anycīk mīnan kīi tiic cī adūmanuu nyabolo cunung! Ma ngī ĩmīnantu niigia eet vēlēk, ĩdīmantu niigia gii vēlēk cī adiim Ngiranī. ⁹ Nyatarka tīrīthēnīt cī athī ne, “Nyī ōkōyyē ngaa cī et ĩmma, nyī arui, nyī ōgōrthē, nyī abarriteei gii cī et ĩmma,” Īthōng tīrīthēntī coo kī ōōgī vēlēk, arumuay athī ne, “Mīnan eet cīk abakanonu kaavu kīcī amīnani ēlē cunni.^b” ¹⁰ Athii cī adīman mīnanī et cī kaarōy buth.

^a 13:7 *Mūcūrūrū*: Ēēn mūcūrūrū kaal cīk ōwa eeta cīk Yudei kūdūmantī gaala cīk looc cī Rūma.

^b 13:9 *Mīnan eet cīk abakanonu kaavu kīcī amīnani ēlē cunni*: Uduwa Yesu gōōl cī woccia amīnanē niia et cī abakanonu kī anīitia. Bēl Nyaraga cī Luka 10:27-37.

Īthōng thīna, adīman mīnanī thoothonniok vēlēk cīk adiim Ngiranī.

Kōr cī katī ōbōdanī Kiristo

¹¹ Agayyu niigia wathinniok cīgang cīk kaatē naaga wo, ĩthōng thī, adiim woccia ngī attiyu jurrung. Ītīngathō nyī oginnu, nyatarka agayyu niigia ngī ōbōwē kōr cī katī keelianē naaga, kijiar wathinniok wūk balna kēlēmi naaga Makayyioit. ¹² Ōbōwē edecciy baalini, ĩthōng iliba katī kōrra. Athii woccia cī kaatī naaga kī eeta cīk aatī muwuratō, kīdīmantothīk kaavut lanyīta, kīī katī kaavut jurrung. ¹³ Kīdīmanit thēk naaga thoothonniok cīk abūnna cīk atarnanī Nyekuci, nyī iriokcu kī eet cīk adīman thoothonniok cīk ayaha ngawani, kōdē ĩbainu thōng, nyī oginnu kī ngaay taktak, kōdē nyī egerenyonu kōdē nyī adiimnyu kaal cīk eetu. ¹⁴ Anycīk Makayyioit Yesu Kiristo kōbōwē ĩcunung, kaavu kīgōō ngī ahimittu niigia, ceremua kīī katī ūtūngīt thoothonniok cīk abarriteei eleeti cuguk.

Nyī etedicu lemnyiook thōōth

14 Elemit et cī ayak leminit cī athii cī tiir, ĩthōng nyī etedicu ĩnōōnō thoothonniok cīk ēpēkanonu. ² Anyi leminiti et ĩmma kadak nē kaal vēlēk, ĩthōng thī, eeti ĩmma cī athii cī tiir leminiti cīnnē, aduk diatīn dōō. ³ Eeti cī adak kaal vēlēk, athii woccia cī aharnee et cī athii cī adak kaal vēlēk,^c ĩthōng eeti cī athii cī adak gii vēlēk, athii woccia cī eteedi nē thōōth gōōnī cī adak kaal vēlēk, nyatarka ēlēm Nyekuci ĩnōōnō. ⁴ Anīitia ngēnē cī woccia eteedi ticciannioit cī et ĩmma thōōth wo? Makayyioit cīnnī dōō cī katī aduwa, ngī aticcan nē thōōth cī edeemothi kōdē thōōth cī gerthe, ĩthōng Makayyioit katī dōō cī anyi ĩnōōnō kīdīman thōōth cī edeemothi.

⁵ Ahad eeti ĩmma athī ne, dihīm waathīnī ĩmma ijiar waathīn ĩmma, ĩthōng umuk ĩmma ĩī ne, aduwōy wathinniowa vēlēk thōng. Anycīk eet codoi codoi kayait muwēēnīt kīcī adiim

^c **14:3** *Eeti cī athii cī adak gii vēlēk:* Angiranni balna ngirana cī Mutha ngatī adaī Yudei kiding cī kēlēgē ōōgī cik athī nēēgē ne ēēn riiriny. Bēl Nyaraga cī Levitikathī 11:1-32.

nēēgē thōōtha ĩcoo. ⁶Arĭcana eeti ĩmma waathĭn codoi dōō kijiar wathinniok vēlēk, aticcanni noko, kĭi katĭ kubuluth Makayyioit. Īthōng eeti ĩmma cĭ adak kiding adak nē kĭi kĭdĭhĭth Makayyioit, ethei Nyekuc ne, ibalallē, ĩthōng eeti ĩmma cĭ athii cĭ adak kiding adĭhĭth nē Makayyioit, ĩthōng ennek Nyekuc ne, ibalallē, ⁷nyatarka athii cĭ karūgĭ naaga, nyatarka eleeti cĭgaac kōdē kadaaĭ, nyatarka eleeti cĭgaac dōō. ⁸Mĭ karūgĭ naaga, karūgĭ nyatarka Makayyioit, ĩthōng mĭ kadaaĭ, kadaaĭ nyatarka Makayyioit. Īthōng thĭ, kōdē woyyia ngĭ karūgĭ kōdē ngĭ kadaaĭ, ngaanĭ keegin eet cĭk Makayyioktak noko.

⁹Nyatarka thōōth coo, adaaĭ balna Kiristo, ĩthōng ūrūga daaĭtha, kĭi katĭ kĭi nē Makayyioit cĭ daakciawu kĭi cĭ eet cĭk arūgĭ. ¹⁰Nyia teedĭk niia thōōth goonogu ōōgĭ cĭk ēēn lemnyiook cĭk Makayyioktak wo? Nyia hareek goonogu wo? Aavĭ katĭ kōr cĭ aku cĭ eteedĭcet Nyekuci ageeta vēlēk thoothonniok. ¹¹Eheeddi Nyaragawa cĭ Nyekuco athĭ ne,

“Aduwa Makayyioiti athĭ ne, ‘Kabūtani rūgēta cannĭ kathĭ ne, akatĭ katĭ eeta vēlēk kuthungti nguuma cannĭ, ĩthōng katĭ ĭdĭhĭthĭt nēēgē vēlēk Nyekuc!’”

¹²Īthōng thĭ, kaduwai katĭ naaga vēlēk codoi codoi thōōth cĭ eleeti cĭgaac Nyekuc, nyatarka thoothonniok cĭk kadĭman naaga.

Nyĭ anyiccu lemnyiook kēgērēthanōy

¹³Īthōng thĭ, kibilli thēk ngatĭ kētēdĭcē gonoogiet thōōth. Īthōng thĭ kēnnē, ĭdĭmantek niigia muwēēnĭt cunung, kĭi katĭ kithii cĭ anyiccu gotoonogu kōdē ngoonogu kēgērēthanōy. ¹⁴Kĭi eeti cĭ aavĭ kĭi Makayyioiti Yesu, kagga na ōrrōt ngĭ athii dainiti cĭ ēēn riiriny mĭn tō. Īthōng thĭ, mĭ ahad eeti ĩmma ngĭ athĭ ne, ēēn dainti riiriny, ēēn bōng yoko ĭcĭnnĭ riiriny. ¹⁵Mĭ athii cĭ ēbēlbēl gotonu kōdē ngoonu cĭ ēēn lemnyioit, nyatarka gĭi cĭ adai niinia, ĩthĭnga niia ayahi mĭnan. Nyĭ anyi gĭi cĭ adai niia kēgērēthan gotonu kōdē ngoonu wū balna adaaknĭ Kiristo. ¹⁶Īthōng thĭ, nyĭ anyi thōōth cĭ aga niia athĭ ne abūnna, kōthōōthē kĭthĭ ne, gērtha. ¹⁷Nyatarka athii cĭ ēēn alanthēt cĭ Nyekuco cĭ dūwēnto kōdē

cī wūdēnto, ĩthōng thī, ēēn alaanthēt cīnnē cī thōōth cī abūnna cī edeemothi, ĩthōng ĩthī cī kaatē ganōna kī cī kaatē talintia dīdī cī aku Ririwaca cī Dīhīmī, ¹⁸ nyatarka eeti cī aticanothi Kiristo gōōla ĩcoo, anyi katī Nyekuc kēbēlbēl, ĩthōng otongollie eeta ĩnōōnō.

¹⁹ ĩthōng thī thēk kītīmanit ngatī kaatē ganōna, ĩthōng keelitō eleeti cīgaac, kayait leminit cī tiiri. ²⁰ Nyī ēgērēthannu tiic cī Nyekuco nyatarka dainit. Abūnna dainti vēlēk, ĩthōng thī, gērtha ngatī adaī eeti dainit cī anyi et ĩmma kēgērēthanōy. ²¹ Abūnna woccia ngatī athii cī kadaī kiding kōdē kawūdī mērtē kōdē kadīmanī thothonniok oōgī cīk anyi gotooniet kōdē ngooniet cī ēēn lemnyioit kēgērēthanōy.

²² ĩthōng thī, kaala vēlēk cīk elemu niia, nyatarka thothonniok cīkkō, anyīk kaavu kōrgēna cunni kī Nyekuc. Anyīk Nyekuc kagatan et cī athii cī eteedi ēlē cīnnī mīn thōōth, nyatarka thōōth cī adīman nē cī edeemothi. ²³ ĩthōng thī, eeti cī akidan, eteedothīk katī thōōth ngī adak dainit nīcē, nyatarka duwēēnīt cīnnī wo, athii cī aku leminta, ĩthōng kaala vēlēk cīk athii cī avvu leminta, ēēn gerthetin.

Anyīk eet oōgī kebelbelit athii cī ēēn aniitia

15 Ma ngī ōkōmī leminiti cīnac, abūnna ma ngī kēlēmī eet wūk ayak leminit cī dīcī, ĩthōng kanycīk ĩnōōgō kebelbelit athii cī ēēn ageeta. ² Kanyii woccia naaga eet cīk kaarōy kebelbelit, kīi katī kabaaitō nēēgē jurrung. ³ Kōdē woyyia balna ngī athii Kiristo cī anyi ēlē cīnnī kēbēlbēl, ĩthōng thī, kīcī aduwa Yesu Nyaragawa ĩcī Nyekuco athī ne, “Nyekuc, adaccia aneeta buu eeta wūk balna adacci aniitia.” ⁴ Nyatarka kaala wūk balna eteheddie loota Nyaragawa ĩcī Nyekuco baa lōōla, eheddi balna kilimantet ageeta moginit kī ngatī etheriet ageeta, kīi katī kayait muwēēnīt cī abūnna.

⁵ Anyet Nyekuci ageeta moginit kī bēlbēlōn. Kalayyie na keelung nē agiitia abaait niigia vēlēk ganōna kī goonogu vēlēk, kī yoko ngī owobju niigia Kiristo wo, ⁶ kīi katī ĩdīhīthīt niigia Nyekuc

Baatī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, thīnīna kī kūtūga codoi doo thēk!

Ēēn Nyemut cī Abūnna cī eet cīk athii cī ēēn Yudei buu

⁷ Īthōng thī, elemit goonogu cīk ēēn lemnyioik kōrgēna cunung kaavu kī balna ngī elemnyung Kiristo agiitia, kīi katī ayaktak Nyekuc bulēnīt. ⁸ Kaduwacung kethecung ne, ikiyyia balna īthī Kiristo ticciannioit cī Yudei, kīi katī kēyēla kīi ne, athūnnī balna Nyekuci būtan wū balna aduwaai nē baajigi cīgik, ⁹ kīi katī kīdīhīthīt eeta cīk athii cī ēēn Yudei Nyekuc, nyatarka amanni nē īnōōgō buu. Aavī kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī Yesu ne,

“Īthōng thīna, kadihithi katī na aniitia kōrgēna cī eet cīk athii cī ēēn Yudei,

Keбели katī na thar cugunik tegeluanīy.”

¹⁰ Īthōng naboo, īthī Nyaraga cī Nyekuco ne,

“Niigia eeta cīk athii cī eeginnu Yudei, ebelbelit kī eet cīgīnīk.”

¹¹ Īthōng naboo īī ne,

“Īdīhīthīt Makayyioit niigia vēlēk eeta cīk athii cī eeginnu Yudei.

Anycīk eet vēlēk kīdīhīthīt īnōōnō.”

¹² Aduwa balna Īthaia eeti cī ōthōōth molook cī Nyekuco athī ne,

“Alīnna katī Eeti īmma cī aku tatūga cī Jethe, kikiyyia kīi Alaan.

Agam katī nē loociok, īthōng katī ayait eeta cīk athii cī ēēn Yudei,

muwēēnīt cī abūnna īcīnnī.”

¹³ Anycīk Nyekuc cī anyi eet muwēēnīt cī abūnna, kagatanung agiit ebelbelit aavut ganōna, nyatarka leminīt cunung. Īthōng

anycīk tirthēt cī Ririwac cī Dīhīmī kanyung agiit muwēēnīt cī abūnna.

Ēēn Paulo ticciannioit cī eet cīk athii cī ēēn Yudei

¹⁴ Kagawa na ēla cannī vēlēk, niigia gōtōōnōga kī ngōōnōga ngī ayakcu niigia eletinēy cuguk būnnathīt kī gēēnyīth cobbi cī

woccia alimanonu nyaguana. ¹⁵ Athii balna cī kongollie na ngatī kēhēdacung agiit thoothonniok ōōgī, kaavu kīcī kahadacung thoothonniok nīkē naboo, nyatarka būnnathīt wū balna anya Nyekuci aneeta, ¹⁶ kīi katī kīthī ticciannioit cī Yesu Kiristo cī katicanothi eet cīk athii cī ēēn Yudei kī paadīrī, cī kalimanē Nyemut cī Abūnna cī Nyekuco, kīi katī kīitō eeta cīk athii cī ēēn Yudei anyinit cī ēlēmī Nyekuci, cīk ūtūūny Ririwacī cī Dīhīmī ĩnōōgō kīitō eet cīk dīhīmīk.

¹⁷ Īthōng thī ketee, katali na nyatarka tiica cannī cī balna katicanothīcē Nyekuc ĩcī Kiristo Yesu. ¹⁸ Athii katī na cī kothoothi thōōth cī rēēng, kothoothi katī na tiic wū balna aanya Kiristo kiticanū, kīi katī kanyīk eet cīk athii cī ēēn Yudei kīthīraritō Nyekuc gōōla cī anya Kiristo kōthōōth, ĩthōng kiticana, ¹⁹ ĩthōng kīdīmana thoothonniok cīk anaat eeta, tirthēta cī Ririwac cī Dīhīmī. Kiriona balna na Nyemut cī Abūnna cī Kiristo, kithiananē Yeruthalēma kuumuc kōdōlan looc cī Illirikomī. ²⁰ Ēēn balna gōō dimēnēt cannī cī kirioni Nyemut cī Abūnna ōrrōt, balna ngaanī kagawōōī Kiristo, kīi katī kithii cī kithiananē tiic nginiwa wū balna ithianaī eeti ĩmma vēlēk. ²¹ Aavī thēk kīcī aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne,

“Eeta cīk balna ngaanī kuduwak thōōth cīnnē, avvu katīna acīn ĩnōōnō,

ĩthōng eeta cīk ngaanī kīthīraritō ĩnōōnō, avvu katī athīhī ĩnōōnō.”

²² Alaamnya aneeta tiici cannie cī kirionīcē eet kithii cī kakuni kacinnung agiitia.

Umuk Paulo gōōl cī ōkōyyī Rūmatēy

²³ Īthōng thī yoko, ithii ngītī ngaanī katicaninie na loociowēy ĩcīkkō tō, ĩthōng balna erkinya cīk meelik kadiimi ngī kakuni kacinnunga, ²⁴ kamui woccia kadīmani noko, katī ngī kūwa looca cī Thīpania. Kayai muwēēnīt cī kēhērōnacung agiitia ōwa cī ngaanī kikiyyiai natē, kīi katī vurtia cī kivitia kaavutti kī agiit kīdīc, ĩthōng ivitiawu niigia elliangū aneeta hēērōna cannī natē. ²⁵ Īthōng thī, ma ngī ngaanī kikiyyia, kadiimi

© 1996 David C. Cook

*Agama Paulo nyarobinya cĭk ayawothi eet cĭk
apĭrna Yeruthalēma (15:26)*

nōōnō na ngĭ kōkkō Yeruthalēma, kayawothĭk lemnyiok cĭk Makayyioktak Yesu anyinit natē. ²⁶ Nyatarka ēbēlbēl balna lemnyiowa cĭk looc cĭ Makedonia kĭ cĭk looc cĭ Accaia, ngatĭ ōwanē nyarobinya ōōgĭ, kĭ katĭ keelli nēēgē piriyak lemnyiwĭy ĭcĭk Makayyioktak Yeruthalēma. ²⁷ Thōōth balna cĭ ahad nēēgē neccie, ĭthōng thōōtha ĭcĭ ēēn dĭdĭ, ayak nēēgē tiic cĭ ēēlĭ ĭnōōgō, kĭ balna ma ngĭ ōthōl Yudei kĭ eet cĭk athii cĭ ēēn Yudei gatan cĭ Nyekuco, adĭma woccia thēk eeta cĭk athii cĭ Yudei nyarobinya cĭgĭk keelli eet cĭk ēēn Yudei. ²⁸ ĭthōng mĭ kēdēcaha tiic coo, ĭthōng kagawa ngatĭ ummuddiāĭ nēēgē elinit coo dĭdĭ, ĭthōng thĭ kikiyyia keheronothiwung agiitia, ĭthōng kūwa looca cĭ Thĭpania. ²⁹ Kagga na kathĭ ne,

ma ngī kikiyyia ĩcunung, kayaha katī gatan cobbi őrřt cī Kiristo.

³⁰ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, kalayyung na agiit thaarīy cīk Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, kī mīnana cī Ririwac cī Dīhīmī, otholliehangū thōōth cī kadiimi ngī kakuni natē, ngatī alaweciangu aneeta Nyekuc. ³¹ Alayyiōy, kīi katī keeliay na athīnēy cīk eet cīk athii cī ēēn lemnyioik, looca cī Yudea, kīi katī koccia kēlēmē tiici cannie natē lemnyiwōy ĩcīk Makayyioiktak Yesu Yeruthalēma, ³² kīi katī dimēnta ĩcī Nyekuco, kakuni katī na ĩcunung talia, ĩthōng kivitia kebelbelit kī agiit kōdōwē, ĩthōng ketheryioy naaga vēlēc. ³³ Anycīk Nyekuc cī anyet ganōn kaavu kī agiit vēlēc kūdūt. Amēn.

Īthaa Paulo lemnyioik

16 Kadiimi kaduwacung tiic cī abūnna cī balna aticcan ngoonietī cīnac Vōēbe, cī ēēn ticciannioit cī ekelethia^d cī lemnyiwu ōlōō ĩcī gaalawu cī Thenceria. ² Kalayyung na agiit elemit ĩnōōnō thaarīy cīk Makayyioiktak, gōōla cī abūnna ĩcī lemnyiwu, ĩthōng anycīk elinit vēlēc cī woccia adiiim nē ĩcunung, nyatarka gōō ēēl nē eet cīk meelik őrřt kī aneeta buu.

³ Īthaac Akwila kī ngaa cīnnī Pirithila,^e wūk gōō katicaninia kōdōwē tiica cī Kiristo Yesu. ⁴ Atduk balna nēēgē rūgēt cīning, nyatarka aneeta. Īthōng thī, athii cī ēēn nyatarka aneeta dōō, atduk nyatarka meelitin cī lemnyioik cīk kelethianya cīk aatī mīn mīn cī eet cīk athii cī ēēn Yudei, ĩthōng kenteea ĩnōōgō ne, ibalallē. ⁵ Īthayyihangu meelitin cī lemnyioik wūk gōō aruumōy ciitha cīning.

Īthayyihangu gōōna Epenetath cī kamīnani wū balna arak ngatī ēlēmī Kiristo ĩcī owu looca cī Athia. ⁶ Īthaac Maria wū balna aticanni őrřt, nyatarka agiitia. ⁷ Īthaac Andronīkath kī Juniath, wūk ēēn nēēgē Yudei kī nana wūk balna kecebina kōdōwē. Ēēn

^d **16:1** *Ekelethia*: Ēēn ekelethia meelitin cī eet cīk ēlēmī Yesu Kiristo, ĩthōng urumtōy kī kalacō ĩnōōnō kī Makayyioit cīning.

^e **16:3** *Akwila kī ngaa cīnnī Pirithila*: Aticanni balna Paulo kī ĩnōōgō. Bēl thōōth coo, nyaragawa cī Tionniawu 18:1-26.

nēēgē eet cīk obbitik tionniaī, īthōng balna araktaī ngatī ēlēmī Kiristo īcī owu cannī. ⁸ Īthayyihangu Ampiliatath, cī kamīnani thaarīy cīk Makayyioktak. ⁹ Īthaac Urbanath gooniet wū balna gōō katicanni kōdōwē, nyatarka Kiristo, īthōng īthayyihangu Thīntaci buu gōōna cī thīnīno.

¹⁰ Īthaac Apeeletth, wū balna ītīmanē, īthōng umudiy ngatī ēnnē lemnyioit cī ōkōmī leminta, īthōng ēlēm Kiristo īnōōnō. Īthaac eet cīk kōrōōk cī Arithtobuluthī. ¹¹ Īthaac Herodion wū ēēn Yudenit kī nana. Īthaac eet cīk kōrōōk cī Narcithathī cīk ēlēmī Makayyioit. ¹² Īthaac gōōnōga ōō Trivena kī Trivotha, ngaay wūk balna ēēn ticcianniok cīk Makayyioktak. Īthaac Perthith buu gōōna cī thīnīno, ngaa wū balna aticanni ōrrōt thaarīy cīk Makayyioktak. ¹³ Īthaac Ruvuth wū balna eberiy thaarīy cīk Makayyioktak kī yaatīnnī wū balna ōgōōn kī yaangī buu.

¹⁴ Īthaac Athinkiritath, kī Velogon kī Hermeth, kī Patorobath, kī Hermath kī lemnyioit cīk arūmē kī īnōōgō. ¹⁵ Īthaac Vilologoth, kī Jullia kī Nereoth kī ngōōnī, kī Olimpath kī eet cīk Makayyioktak vēlēk cīk arūmē kī īnōōgō. ¹⁶ Īthaac meelitin cīk lemnyiwu kōrgēna cunung ōrrōt. Īthayyung lemnyiwu cīk kelethianyawu vēlēk cīk Kiristo agiitia.

¹⁷ Kalayyung na agiit gōtōōnōga kī ngōōnōga, uthutti eleeti eetīnēy cīk īkōtha ngērōnīt kōrgēna cunung, īthōng alamtung agiitia gōōla cī athii cī aduwōy kī liman wū balna alimannung eeta agiitia. Ītō rēēntī kī īnōōgō. ¹⁸ Nyatarka eeta cīk aatī noko, athii cī aticanothi Kiristo Makayyioit cīnac, īthōng thī kēnnē, aticanothi nēēgē gii cī atarnanī nēēgē. Īgōōl nēēgē eet cīk agiithi thoothiowēy īcīk ēmmēdē. ¹⁹ Īthīraritō balna eeta vēlēk leminit cunung, īthōng katali na ōrrōt, nyatarka agiitia, īthōng thī, kadiimnyung na agiit egeenyit thōōtha cī abūnna, īthōng imiryu thōōtha cī gerthe. ²⁰ Acakan katī Nyekuci cī anyet ganōn Thīttan⁸ thoonīy cuguk tamanoko. Anycīk būnnathīt cī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo kaavu kī agiitia.

²¹ Īthayyung Timoti ticciannioiti cī balna katicaninia kōdōwē, kī Luciwoth kī Jathōn kī Thothipater eet cīganīk cīk ēēn tionniok.

⁸ 16:20 *Thīttan*: Ēēn nē alaan cī anjīlēt wūk balna abūrī Nyekuc, īthōng itingka Nyekuci īnōōgō tammuatiddina. Īthōng anjīlēta cīkkō ītō ririwanīn cīk gerthek cīk ēhēcī eet loota ngato. Bēl Nyaraga cī Yelintio 12:7-9.

²² Aneeta Tertioth tehedioit cĩ Paulo cĩ keheedi nyaraga coo wo, ãthõng kithayyung na buu agiit thaarĩy cĩk Makayyioktak.

²³ Ìthayyung Gauthi cĩ athunnia aneeta kĩ meelitin cĩ lemnyiwu vėlėk ngato agiitia. Ìthõng ãthayyung Erathtathĩ cĩ iyiang nyarobinya cĩk kørõok cĩ gaalawu kĩ gotooniet Kwartath buu agiitia. ²⁴ Anycĩk bũnnathĩt cĩ Makayyioit cĩnac Yesu Kiristo, kaavu kĩ agiit vėlėk. Amẽn.

²⁵ Ìdĩhĩthĩt Nyekuc! Anyung woccia nẽ agiit ãĩtõ tiirti Nyemuta cĩ Abũnna cĩ Yesu Kiristo cĩ kirioni na wo. Nyatarka balna alugunyi Nyemut coo erkinya cĩk meelĩk õrrõt, ²⁶ ãthõng thĩ yoko, ivitia agayyie kĩ balna ngĩ ěhẽed eeta cĩk õthõõth molook cĩ Nyekuco, thõõth cĩ aduwa Nyekuci cĩ arũgĩ kũdũt, ikiyyia agawẽ Nyemut coo cĩ eet cĩk athii cĩ ěẽn Yudei loociowěy vėlėk, kĩĩ katĩ kelemit nẽegẽ buu, ãthõng ãthĩraritõ ãnõõnõ. ²⁷ Ìthõng thĩ yoko, nyatarka Yesu Kiristo, kadĩhĩth woccia naaga Nyekuc cĩ ěẽn geenyiait dõõ kũdũt! Amẽn.

Nyaraga cĩ ěēn codoi cĩ eheedi Paulo Lemnyiok cĩk Kelethiawak Korintowa

Yelinit cĩ Nyaragawo

Eheedi balna Paulo tionniaiti nyaraga coo wobjiak cĩk Kiristo ōlōō ĩcĩ gaalawu cĩ Korinto. ěēn balna coo kōrōōk cĩ gaalawu cobbi looca cĩ Girihi. Aliman balna Paulo eet cĩk Korinto erkit codoi, bēl Nyaraga cĩ Tiicanē cĩk Tionniawu terehianit cĩ ěēn 18. Īthōng elemit eeta cĩk meelik Yesu kũ Kiristo. Īthōng thĩ, ma balna ngĩ ūtūngek Paulo Korinto, ivitia ilibta thoothiowa natē cĩk meelik cĩk gerthek ōrrōt, kōrgēna cĩ wobjiak cĩk Kiristo. Ngaatĩ ēhēēdĩ Paulo nyaraga coo, kũ katĩ kīdīmanek thoothonniok cĩk gerthek wo.

Nyaragawa ĩcoo, uduwa Paulo thōōth cĩ gerthe cĩ engerini meelitini cĩ wobjiawu, ĩthōng ēgērēnyōy nyaguana. Bēl terehiantok cĩk ěēn 1-4. Ma thĩ natē, egerenyek Paulo eet ōōgĩ kōrgēna cīnīng, nyatarka aticcan thoothonniok cĩk ěēn riiriny kĩ eeta cĩk athii cĩ aga Nyekuc, bēl terehiantok cĩk ěēn 5-6. Īthōng illimaneek ĩnōōgō gōōl cĩ woccia athūnnĩ maacuana kĩ ngaay cīgik eleeti korookjiowēy ĩcīgik, bēl terehianit cĩ ěēn 7. Īthōng naboo, ĩtīrīthēk ĩnōōgō gōōl cĩ aatē kĩ wobjiaha cĩk Kiristo, katĩ ngĩ arūmē kĩ eet cĩk ala nyekucnya ōōgĩ kaganoko, bēl terehianit cĩ ěēn 8. Īthōng illimaneek gōōl cĩ abuluthi Nyekuc, katĩ ngĩ avvu alayyie nēēgē, bēl terehiantok 9-11. Aduwaai balna ĩnōōgō jurrung, gōōl cĩ anyi ĩnōōgō Ririwacĩ cĩ Dīhīmĩ anyintiok cĩk obbitik, anyintiok kir cĩk tiirtik cĩk amīnanōnĩ nēēgē, ĩthōng anyintiowa cīkō ēēl ĩnōōgō kubuluthit Nyekuc, ĩthōng aavutō kĩ wobjiaha cĩk Kiristo, bēl terehiantok 12-14. Īthōng eyeleei ĩnōōgō, nyatarka arūkna balna Kiristo daaitha, aga nēēgē ngĩ athĩ ne, arūgūtha katĩ Nyekuci ĩnōōgō buu naboo, bēl terehianit cĩ ěēn 15.

Thawinet kī lawinit cī Paulo

1 Aneeta Paulo balna cī ěbĕrana Nyekuci kīthī tionniaith^h cī Kiristo Yesuⁱ dimĕnta cīnnī, kōdōwĕ kī gotooniet Thōthhĕnĕth.

²Kĕhĕdacung na agiit nyaraga coo, kelethia^j cī lemnyiok cīk Nyekucak ōlōō ĭcī gaalawu cī Korinto. Ĕĕĕrawung balna Kiristo Yesu agiit ĭtō eet cĭgĭnĭk cĭk dĭhĭmĭk kir, ĭthōng alayyiowu kōdōwĕ kī eet ōōgĭ vĕlĕk cĭk avvŭ thar cĭk Makayyioit cĭnac Yesu Kiristo, cī ěĕn Makayyioit cĭnĭng kī Makayyioit cĭnac buu.

³Anyĭk būnnathĭt kī ganōn cī aku ĭcī Nyekuc Baangiet cĭnac kī Makayyioit Yesu Kiristo kaavu ĭcunung.

Ennek Paulo Nyekuc ne ibalallĕ

⁴Kennei na Nyekuc cannī dōkĭthī ne, ibalallĕ nyatarka agiit ngatĭ anyung būnnathĭt cĭnnī ĭcī Kiristo Yesu. ⁵Nyatarka ĭnōōnō, ivitiawu aballiowu niigia goolliowĕy vĕlĕk, gōōla cī othooththu kī gĕĕnyĭtha cunung vĕlĕk. ⁶ĭthōng thĭ yoko, uduwawung balna Nyekuci agiitia thōōth cī Kiristo wŭ balna kaduwacung naaga agiit vĕlĕk ngĭ ěĕn dĭdĭ. ⁷ĭthōng thĭna, ayakcu niigia anyintiok vĕlĕk cĭk Ririwac cī Dĭhĭmĭ, nga ereyyu niigia Makayyioit cĭnac Yesu Kiristo cī katĭ aku talintia. ⁸Anyung katĭ Nyekuci agiit ĭtō tiirti kuumuc kōdōlan kōr cī katĭ ōbōdanĭ Yesu, kĭi katĭ ĭmĭrĭt niigia kōrra cī Makayyioit cĭnac Yesu Kiristo. ⁹Nyekuc cī avvuyyung agiit ivitia ūrŭmtĕ kī Ngĕrĭnĭ Yesu Kiristo Makayyioit cĭnac wo, ěĕn nĕ Nyekuc cī athŭnnĭ thoothonniok cĭgĭnĭk.

Ngĕrōnĭt kōrgĕna cī lemnyiowu

¹⁰Kamanicung na agiit gōtōōnōga kī ngōōnōga, thaarĭy cĭk Makayyioit cĭnac Yesu Kiristo, ūrŭmtĕ baai thĕk niigia vĕlĕk,

^h **1:1 Tionniait:** Ĕĕn Paulo tionniait ĭmma. Ĕĕn tionniaha eet cĭk balna ition Yesu tirthĕta kōōt kilimantek eet thōōth cĭnnī, ĭthōng anyĭk ĭnōōgō tirthĕt cī ingkawĭ ririwanĭn cĭk gerthek, ĭthōng ĭdĭmanit kaal cĭk adiccĕ eeta.

ⁱ **1:1 Kiristo Yesu:** Thara cĭk athĭ Yesu wo athĭ ne, ĕĕlaneet Nyekuci, ĭthōng cĭk athĭ Kiristo wo athĭ ne, vudĕnĕt cī ěbĕranĭ Nyekuci et kĭi Alaana. Thōōtha ĭcī Heburu thōōth cī athĭ Mathaaya wo athĭ ne, Kiristo.

^j **1:2 Kelethia:** Ĕĕn kelethia meelitin cī lemnyiowu cĭk arŭmĕ ngatĭ odoi, ĭthōng alaacō Yesu Kiristo cī ěĕn Makayyioit cĭning.

kīi katī kithii ngērōnīī kōrgēna cunung tō, kīi katī ūrūmtē jurrung muwēenta kī thinnetinēy cuguk kōdōwē. ¹¹ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, aduwacca balna eeta gwuak cīk avvu ōlōōtōtō cī Keloe etheca ne, egerenyonu da niigia. ¹² Thōōth cī kathī na wo coo, athī eeti īmma kōrgēna cunung ne, “Kowobi na Paulo,” īthōng īī īmma ne, “Kowobi na Apoloth,” īthōng naboo īī īmma ne, “Kowobi na Pētūrū,^k” īthōng naboo ngaanī athī īmma ne, “Kowobi na Kiristo.”

¹³ Engeryie wōnō balna Kiristo thōng? Ōdōddī da balna Paulo kurucea, nyatarka agiitia? Agamnyu da balna niigia batithimo thaarīy cīk Paulo? ¹⁴ Kennei na Nyekuc ne, ibalallē, nyatarka ngaanī balna kagamewung na agiit batithimo. Kirithpoth balna dōō kī Gauth, cīk balna kagamei na batithimo, ¹⁵ kīi katī, athii woccia eeti īmma cī ōthōōth athī ne, agameca balna Paulo aneeta batithimo thaarīy īcīgīnik dōō, kīi katī kīthī na et cīnnī. ¹⁶ Dīdī, kagamea balna na eet cīk kōrōōk cī Ithtivanathī buu batithimo, kijiar thōōth nīcē, athii cī kahada katī da balna ngī kagamea et īmma batithimo. ¹⁷ Nyatarka athii balna cī itionana aneeta Kiristo kikiyyia kagamek eet batithimo, etheca balna nē aneeta ne, limanek eet Nyemut cī Abūnna,¹ athii cī ēnnē gēēnyītha cī et cī olli kōdē thoothonniowēy īcīk kōthōōthē jurrung, kīi katī athii tirthētī cī kuruce^m cī Kiristo cī athii.

Ēēn Kiristo tirthēt kī gēēnyīth cī Nyekuco

¹⁸ Nyatarka ēēn nyemut cī kurucewo giithakhēt īcī eet cīk katī adaai, īthōng thī, īcīnac cīk keelliy wo, ēēn nyemut coo tirthēt cī Nyekuco. ¹⁹ Nyatarka athī Nyekuci Nyaragawa cīnnī ne,

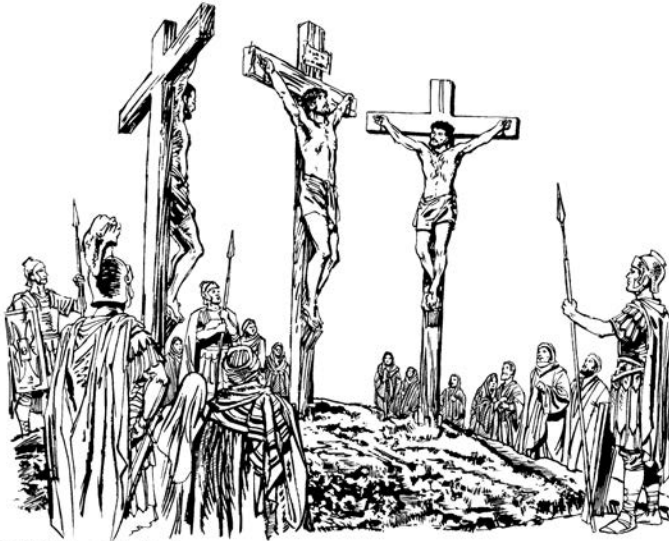
“Kathaani katī na gēēnyīth cī eet cīk athī ne, kēgēēnyca,
īthōng kēgērēthana eet cīk athī ne, kagayya thōōth īthōng
kēgēēnyca ōrrōt.”

²⁰ Aavī eeti cī ēgēēnyī wo nga? Aavī eeti cī aga thōōth ōrrōt nga? Aavī eeti cī aga thōōth cī atukwuan wo nga? Ngaanī

^k 1:12 *Pētūrū*: Athī thar cīgīnik ōōgī Ceeva.

¹ 1:17 *Nyemut cī Abūnna*: Ēēn coo Nyemut cī Abūnna cī Yesu Kiristo wū balna adaai kurucea, kīi kūtūūny gerthetin cīnac, kīi kanyet ageeta rūgēt cī alna kūdūt.

^m 1:17 *Kuruce*: Ododdi eeta cīk Rūma eet kēēnyī īcīk ēēn ramma cīk ēēn tēlēcua. Arūgī eeti kuumuc, īthōng adaak daaīth cī awuci ōrrōt.

© 1996 David C. Cook

Giithakthēt cī kurucewo (1:18-25)

wōnō balna kigiith Nyekuci gēēnyīth cī loocu? ²¹ Ēgēēnyī balna Nyekuci ngatī athii cī anyīcē eet cīk looc coo kiticantōī gēēnyīth cīnīng kagayyi īnōōnō. Īthōng thī kēnnē, balna ēbēra Nyekuci ngatī ēēlī eet cīk ēlēmī nyemut cī agiithi cī kalimanna naaga wo dōō. ²² Adiiim eeta cīk Yudei thoothonniok cīk anaat eeta, Īthōng idiimitō eeta cīk Girihi gēēnyīth, ²³ Īthōng thī, īcīnang kalimanna naaga thōōth cī ododdinie Kiristo kurucea, kīī katī kūdūman gerthetin cī eetu. Abūrī eeta cīk meelīk cīk ēēn Yudei nyemut coo. Īthōng ahad eeta cīk meelīk cīk athii cī ēēn Yudei nyemut cīnang wo athī ne ēēn giithakthēt, ²⁴ Īthōng thī, īcī eet cīk balna avvū Nyekuci cīk ēēn Yudei kī Girik vēlēk, ēēn Kiristo tīrthēt cī Nyekuco, Īthōng Īthī gēēnyīth cī Nyekuco. ²⁵ Ma da woyyia thēk kigiithe Nyekuci, ēgēēnyī nē ijaar eet vēlēk, kōdē woyyia ngī aavī nē kīcī athii cī tiir, monogo nēnnē tiir ijaar eet vēlēk.

²⁶ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, ahaddia da nōōnō, attiyu balna niigia kuu, balna ngī ēbēranung agiitia Nyekuci, dīcē balna eeta cīk ēgēēnyī kōrgēna cunung gōōla cī muwēēnīt cī eetu, Īthōng dīcē balna kōrgēna cunung eeta cīk ayak makathīt thōōtha

cī ōthōōthī, ithōng balna dīcē kōrgēna cunung eeta cīk avvu korookjiowēy īcīk aballie. ²⁷ Ithōng thī, ēbēra balna Nyekuci thoothonniok cīk giithakhthēt cī looc coo, kīi katī kanyīk ngawani eet cīk ēgēēnyī, ithōng ēbēra thoothonniok cīk athii cī tiirti cīk loocu, kīi katī kanyīk eet cīk tiirtik ngawani. ²⁸ Ēbēra balna Nyekuci kaal cīk aharneei eeta cīk looc coo kī kaal cīk athii cī addi, ithōng adīmanini nē kaal cīkkō kathaani thoothonniok cīgīk cīk addi, ²⁹ kīi katī kithii eeti cī ēngērēn nguuma cīnnī tō. ³⁰ Eeginnu niigia dōōlī cīk Nyekucak, nyatarka itiona balna nē Yesu Kiristo kikiyyia keelet ageeta, ithōng anyet nē ageeta kegeenyit. Īnōōnō thī cī ellet nē ageeta, ithōng anyet kīitō eet cīgīnīk cīk elemnyet nē cīk callīk. ³¹ Ithōng thīna, kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Anycīk et cī irian, kirianī Makayyioit.”

Thōōth cī Kiristo kī cī kuruce cīnnī

2 Gōtōōnōga kī ngōōnōga, kōr wū balna kawūnnē na īcunung, athii balna cī kakuni na kīi kōthōōth thoothonniowēy īcīk kōthōōthē jurrung, kōdē kī eeti cī kegeenyi ōrrōt thōng, kakuni balna na kuduwawung thōōth cī Nyekuco. ² Ithōng dīdī, balna ngaanī karūmē naaga kī agiitia, kēbēra balna na ngī kothoothi thōōth wū balna ododdinie Yesu Kiristo kurucea dōō. ³ Kakuni balna na īcunung athii cī keeni tiir, ithōng kongollie ithōng kabarrita ōrrōt. ⁴ Athii balna cī ayak nyemut cannie kī liman canni thoothonniok cīk ēgēēnyī kī thoothonniok cīk nūmnūmmanintiak, ithōng thī balna kalimani na tirthēta cī Ririwac cī Dīhīmī, ⁵ kīi katī kithii leminiti cunung cī aavī gēēnyītha cī eetu, ithōng thī, aavu tirthēta cī Nyekuco.

Gēēnyīth cī Ririwaco

⁶ Ithōng thīna, kōthōōththa naaga nyemut cī gēēnyītho meelitina cī eet cīk okomit leminta, ithōng thī kēnnē, athii cī kōthōōththa gēēnyītha cī looc coo, kōdē gaala cīk looc coo, cīk katī athii kaganoko. ⁷ Athii tō, ithōng thī kōthōōththa naaga gēēnyīth cī Nyekuco cī balna alugunyi, wū balna ēbēra Nyekuci kīi cī bulēnīt

cīnac, wū balna ngaanī ketengenyiay tammutiddin kī looc. ⁸ Athii balna cī aga gaala cīk looc coo gēēnyīth coo kūdūt. Ma baalia kagaacō, athii woyyia baalia nēēgē cī ōdōddicē Makayyioit cī abulie kurucea. ⁹ Īthōng thī, kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne,

“Ēēn kaala cīk ngaanī kīcīn keberecī
kōdē ngaanī kīthīrar kītatī,
ngaanī kagga ōō kūdūt,
ēēn kaal cīk balna īdīmanek Nyekuci eet cīk amīnan
īnōōnō,”

¹⁰ Īthōng thī, balna eyelehet Nyekuci ageeta kaal cīkkō Ririwaca cīnnī.

Ērēpan Ririwacī thoothonniok vēlēk, kōdē woyyia thoothonniok cīk addi cīk Nyekucak. ¹¹ Nyatarka ngēnē kōrgēna cī eetu cī aga muwēēnīt cī eeto kijiar ririwac cī aavī eta nīcē? Īthōng gōōla cī aduwōy thōng, athii eeti cī aga muwēēnīt cī Nyekuco tō, Īthōng thī, Ririwac cī Nyekuco dōō cī aga. ¹² Athii balna naaga cī kamūdana ririwac cī looc coo, kamūdana naaga Ririwac cī Nyekuco, kī katī kivitia kagac naaga kaal cīk dīhīmīk ōrrōt cīk anyet Nyekuci kaganoko. ¹³ Thōōth cī kōthōōththa naaga wo coo, athii cī kōthōōththa gēēnyītha cī alimannecet eeti īmma, Īthōng thī, kōthōōththa gēēnyītha cī alimannecet Ririwacī, limana cī ēyēla thoothonniok cīk Nyekucak cīk ēēn dīdī Ririwaca cīnnī. ¹⁴ Eeti cī athii cī ayak Ririwac cī Nyekuco, athii cī ēlēmī thoothonniok cīk avvu Ririwaca cī Nyekuco, nyatarka ēēn thoothiowa neekie giithakhēt īcīnnī, Īthōng athii woccia cī athīrar nē thoothonniok nīkē, nyatarka agayyi nēēgē Ririwaca dōō. ¹⁵ Eeti cī aga liman cī Ririwac cī Nyekuco, aga ngatī ētēēdī thoothonniok vēlēk, Īthōng thī, kolli et cī woccia eteedi īnōōnō thōōth.

¹⁶ Nyatarka,

“Ngēnē woccia cī aga muwēēnīt cī Makayyioitko?

Kōdē ngēnē woccia cī aliman īnōōnō?”

Īthōng thī, kagga naaga muwēēnīt cī Kiristo.

Keegin naaga ticcianniok cĭk Nyekucak

3 Gōtōōnōga kĭ ngōōnōga, attiyu niigia kĭ eeta cĭk looc coo, ĩthōng athii na cĭ kothoothicung agiitia kĭ eeta cĭk ayak Ririwac cĭ Nyekuco, nyatarka ngaanĭ attiyu niigia kĭ doolia cĭk kĭdik cĭk nga arittiay kaganoko thōōtha cĭ Kiristo. ² Īnōōnō thĭ cĭ kalimanung na kĭ doolia cĭk kĭdik cĭk nga aam ir dōō, athii cĭ kalimanung kĭ eeta cĭk agaacō thoothonniok dĭdĭ, nyatarka ngaanĭ niigia ĩtō makatē. ³ Ngaanĭ eeginnu niigia eet cĭk looc coo, nyatarka ngaanĭ emederonu niigia, ĩthōng egerencyowu kōrgēna cunung, athii yoko niigia cĭ attiyu kĭ eeta cĭk looc coo? Athii yoko niigia cĭ aticaninu kĭ eeta cĭk ollik kaganoko? ⁴ Nyatarka ma ngĭ athĭ eeti ĩmma ne, “Kowobi na Paulo,” ĩthōng ĩthĭ ĩmma ne, “Kowobi na Apoloth,ⁿ” athii wōnō cĭ eeginnu niigia eet cĭk ollik kaganoko?

⁵ Ngēnē wōnō yoko thĕk Apolothĭ? ĩthōng ngēnē wōnō yoko thĕk Paulo? Ēēn nēēgē ticcianniok kaganoko, cĭk anyung agiit ivitia ayait leminĭt, kĭcĭ da anyĭk Makayyioiti ĩnōōgō tiic codoi codoi wo. ⁶ Aneeta balna cĭ kathaci kinyomoc, ĩthōng ikiyyia utdutik Apolothĭ maam, ngaatĭ anyĭcē Nyekuci kinyomoc nĭcē kĭtĭlĭth. ⁷ ĩthōng thĭ, athii eeti cĭ athacĭ kinyomo kōdē cĭ atduti maam cĭ tiir, Nyekuc dōō cĭ tiiri cĭ anyi kaal vĕlēk kĭtĭlĭthĭt. ⁸ Aduwōy tiici cĭ et cĭ athacĭ kinyomo wo, kĭ tiic cĭ et cĭ atduti maam wo noko, ĩthōng adūmanni katĭ nēēgē vĕlēk gōōla cĭ tiicanē cĭgĭk. ⁹ Nyatarka keeginna naaga ticcianniok cĭk Nyekucak, eeginnu niigia mana kĭ Ciith cĭ Nyekuco.

¹⁰ Būnnathĭta cĭ anya Nyekuci aneeta, kikiyyia kadawek na kōlanyac kĭ eeti cĭ agaaĭ tengenyinĭt, ĩthōng ikiyyia ētēngēny eeti cĭ rēēng ciith nĭcē. ĩthōng thĭ, adiim ngĭ ēngēnyēt eeta codoi codoi jurrung. ¹¹ ĩthōng thĭna, athii eeti woccia cĭ adaweei kōlanyac ĩmma naboo tō, nyatarka Yesu Kiristo dōō cĭ ēēn kōlanyac nĭcē. ¹² Mĭ ēngēnycē eeti ĩmma kōlanyaca ĭcoo, engenycini nē daab, kōdē thĭk cĭk athĭ kathalkathal,^o kōdē bĭyēn cĭk ōkōmĭ, kōdē

ⁿ 3:4 *Apoloth*: Bĕl thōōth cĭ Apolothĭ nyaragawa cĭ Tiicanē cĭk Tionniawu 18:18-28; 19:1; 1 Korinto 1:12; 3:4-6; 3:22; 4:6; 16:12.

^o 3:12 *Thĭk cĭk athĭ kathalkathal*: Thĭha cĭk athĭ kathalkathal wo, aar eeta kĭ nyarobinya, ĩthōng adĭmanianĭ laamanya kĭ moolua. Nyarobinya cĭk ēēn thĭk cĭk athĭ kathalkathal cĭk ēēn eet tur aduwōy kĭ daab codoi.

kēēniy, kōdē kartēnēēi, ¹³ Īthōng thī, kōrra cī katī ētēēdī Nyekuci thothonniok, aliba katī gua gōōla wū balna engenycini eeti. Ēyēla katī gua, ma da balna ngī adīman eeti tiic cī abūnna. ¹⁴ Ma ngī alna ciith cī da balna ēngēnyēt nē wo, adūmanni katī nēnē. ¹⁵ Mī atūthī ciith cinnē wo, apīrna katī tengenyioiti ōrrōt gōōla ĩcī aviri nē lanyīta ĩcī guyyio, kōdē woyyia ngī eliy nēnē.

¹⁶ Athii cī agayyu niigia ngī athī ne, ēēn eleeti cuguk Ciith cī Nyekuco, ĩthōng aavī Ririwacī cī Nyekuco ĩcunung? ¹⁷ Mī athaan eeti ĩmma Ciith cī Nyekuco, athaan katī Nyekuci ĩnōōnō buu, nyatarka dihīm Ciith cī Nyekuco, ĩthōng eeginnu niigia Ciith nīcē.

¹⁸ Nyī ĩgoollu eleeti cuguk. Ma ngī athī eeti ĩmma ne, kegeenyi, nyatarka thōōth cī looc coo, anycīk ĩnōōnō kīi giitheet, kīi katī kikiyyia kēgēēny. ¹⁹ Nyatarka ēēn gēēnyīthī cī looc coo giithakhēt nguuma cī Nyekuco. Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Aticanini nē gēēnyīth cī muwēēnīt cīnīng ēē vēlēk kijiari ĩnōōgō.” ²⁰ Īthōng naboo, “Aga Makayyioiti athī ne, muwēēnītī cī eet cīk ēgēēnyī ēēn thōōth cī kaganoko.” ²¹ Īthōng thīna, athii woccia cī kēngērēnī, nyatarka makayyiok cīk eetu! Ēēn kaala vēlēk cugunik, ²² kōdē woyyia Paulo, kōdē Apoloth,^p kōdē Pētūrū,^r kōdē lōōcī, kōdē rūgētī, kōdē daaīthī kōdē, thōōth cī kōr coo, kōdē thōōth cī katī ngaanī aku, ēēn nēēgē vēlēk cuguk, ²³ ĩthōng eeginnu niigia eet cīk Kiristo, ĩthōng ēēn Kiristo cī Nyekuco.

Tionniak cīk Kiristo

4 Īthōng thī, ĩcīntangū aneeta kī Apolothī kī ticcianniowa cīk Kiristo, wūk balna anyīwothīcet tiici cī kēkēbacia eet thothonniok cīk Nyekucak cīk balna alugunyi kūnūūk. ² Īthōng thī yoko, adiim woccia eeta wūk balna anyiwothi tiici keyellia ma ngī adīman nēēgē tiic cīnīng jurrung. ³ Athii cī kodongnothi na katī ngī etedīcangū niigia aneeta thōōth, kōdē etedīca eeta cīk lokikak aneeta thōōth, ĩthōng dīdī, athii cī keteedi na ēlē cannī thōōth mīn. ⁴ Abūnna muwēēnītī cī aku thīnīna cannī, ĩthōng thī

^p 3:22 *Apoloth*: Bēl thōōth cī Apolothī nyaragawa cī Tiicanē cīk Tionniawu 18:18-28; 19:1.

^r 3:22 *Pētūrū*: Athī thar cīgīnīk ōōgī Ceeva.

kënnë, athii cī kathī na ne, kamiri thōng. Makayyioit cī ēngēr thōōth cannī. ⁵ Īthōng thīna, nyī etedicu thōōth ĩmma, katī ngaanī kūtūbanothīk kōrra, ereyyiōy kuumuc kikiyyia Makayyioiti. Aku katī aduwa nē thoothonniok cīk alugunyi muwuratō ngītīvōrī, ĩthōng ēyēla muwēēnīt cī thinneti cīk eetu. Īthōng kōr nīcē, arūba katī eeta codoi codoi dīhīthēnīt ĩcī Nyekuco.

⁶ Īthōng yoko, gōtōōnōga kī ngōōnōga, kiticanōōē na thōōth coo ēla cannī kī Apoloth, nyatarka būnnathīt cunung, kīi katī ivitia ilimanta niigia ĩcīnang thōōth cī athī ne, “Nyī ovvoyyu alacantē thōōtha cī eheeddi,” kīi katī athii cī owobju niigia et ĩmma ĩcīnang athinnu ne, mayya ijjiar et ĩmma ĩcīnang. ⁷ Nyia cī anyī aniitia ĩthī nyēgēlē ĩcī et ĩmma wo? Nyia cī ayai niia cī balna ngaanī kanyiwothihi wo? Īthōng mī balna ngī anyīwothihi aniitia gii neccie, ĩthōng engereni woccia niia kuu?

⁸ Ayaktu niigia kaal vēlēk cīk adiimnyu niigia! Iittu niigia balliok vēlēk! Iittu niigia alaanēta, ĩthōng athii cī ēēn ageeta cīk kanyung ĩtō alaanēt wo! Kadiimnyung woccia na agiit ĩtō alaanēt dīdī, kīi katī kiittia naaga buu alaanēt kōdōwē kī agiitia! ⁹ Īcannī, ōgōōn kīcī arihiet Nyekuci ageeta tionniak ngatī athii cī tiir ōrrōt kelethiawa, ĩthōng natē ovvoyyiet katī eeta ageeta ngatī katī karuwuena naaga. Īthōng natē karuwuena katī acīnnet eeta noko, nyatarka mēēlī eeta cīk acīnnet ageeta, eet vēlēk cīk loocu kī anjīlēt^s cīk tammutiddinak. ¹⁰ Keeginna naaga giithiak nyatarka Kiristo, ĩthōng thī kënnē, egeenyu niigia ĩcī Kiristo! Athii cī keeginna naaga tiirti, ĩthōng thī kënnē, eeginnu tiirti niigia! Ongolinung eeta agiitia, ĩthōng athii cī ongoliniet ageeta! ¹¹ Kīi noko, ngaanī alna adakcet boobo, ĩthōng arukcet kōrra, kahimitia ceremua cīk thōrthōrīk, adīmannet eeta buth, ĩthōng athinniet kōrōōgī tō. ¹² Katicanina ōrrōt athīnēy cīgaak mīn. Mī acīnnet eeta, kagatanna naaga ĩnōōgō thōng, mī adīmannet eeta buth, kōmōkja, ¹³ mī akanecet eeta vōlōng, kēdēcca thimatītha. Acīnnet eeta cīk looc coo kī taha kaganoko, kīi kōr coo.

¹⁴ Athii cī keheedi na thoothonniok cīkkō, kīi katī kanyung agiit ngawani, ĩthōng thī, kathī ne kitirithung na kī doolia cīganniek

^s 4:9 *Anjīlēt*: Ēēn nēēgē ririwanīn cīk aatī tammuatiddina kī Nyekuc, ĩthōng athii nēēgē cī ayak eleeti. Itiona Nyekuci ĩnōōgō dōkīthī kivitia kayaktak eet nyemut cinnī loota ngato.

cĭk kamĭnani thĭnĭna. ¹⁵ Kōdē woyyia ayait eet vucciaknya ōmmōtō cĭk alimanecung agiitia thōōth cĭ Kiristo, athii cĭ ayakcu baajigu cĭk meelik, ĭthōng nyatarka Yesu Kiristo, kikiyyia kĭthĭ na baaba cunung Nyemuta cĭ Abūnna. ¹⁶ ĭthōng thĭna, kalayyung na agiit, kĭi katĭ eyehethiangu aneeta. ¹⁷ Nyatarka thōōth coo, kitionawung balna na agiit Timoti,^t cĭ aavĭ kĭ ngĕrnannie wū kamĭnani, ĭthōng athūnĭ nē thōōth cĭ Makayyiokto. Ahadacung katĭ nē agiit avuthit cannĭ cĭ kōwōbē Yesu Kiristo cĭ aduwōy kĭ thōōth cĭ kalimanē na meelitin cĭ lemnyiwu korookjiowēy ĭcĭk gaalawu vēlēk ĭcĭk kōkōyyē nana.

¹⁸ Aatĭ eeta gwuak kōrgĕna cunung cĭk ĕngĕrĕn, kaavutō kĭcĭ katĭ athii cĭ kakunie na ĭcunung. ¹⁹ ĭthōng thĭ, kakuni katĭ na ĭcunung tamanoko, katĭ ngĭ ĕlĕmahia Makayyioiti, ĭthōng katĭ ngĭ kikiyyia kŭmŭda, ngĭ athii cĭ ĕĕn gōōl cĭ ōthōōthĭ eeta cĭk ĕngĕrĕn wo dōō, ĭthōng thĭ, kakuni kĭi katĭ kikiyyia kŭmŭda tirthĕt cĭ ayak nĕĕgē. ²⁰ Nyatarka athii cĭ ĕĕn Alaanthĕt cĭ Nyekuco thōōth cĭ kōthōōth kŭtŭga kaganoko, ĭthōng thĭ, ĕĕn thōōth cĭ tirthĕto. ²¹ Nyia cĭ adiiimnyu niigia kikiyyia kĭdĭmanewung na katĭ ngĭ kōdōlanunga? Adiiimnyangŭ niigia aneeta kikiyyia ĭcunung kĭ eeti cĭ kuucung thōng, kōdē kĭ eeti cĭ ayak mĭnan kĭ thimatĭth?

Itingkac gotonu cĭ ĕĕn gĕrĕthannioit!

5 Kathĭrari balna na ngĭ athĭ ne, aavĭ eeti ĭmma cĭ ogin kĭ ngaay taktak kōrgĕna cunung,^u athĭ ne ogin wanĭco eeti kĭ ngaa cĭ baatĭnnĭ, ĭthōng dĭdĭ, eeta cĭk athii cĭ aga Nyekuc abŭrĭ thōōth cĭ ōgōōn kĭ coo. ² ĭthōng thĭ, iriannu kĕnnē niigia kĭ ngatĭ woccia aluyyu thōng, ĭthōng abūnna ngatĭ umuryu et coo, ngatĭ alawinu niigia kŭŭk ngatĭvōrĭ! ³ Kōdē woyyia ngaanĭ kathii na kir tō, aavĭ thĭnĭn cannĭ kĭ agiitia. ĭthōng ketediha et cĭ balna aticcan thōōth coo thōōth vēlēk, kaavu kĭcĭ kaavē na natē, ⁴ mĭ alutenu niigia thaarĭy cĭk Yesu, ĭthōng kaavu na ĭcunung ririwaca, ĭthōng aavu tirthĕtĭ cĭ Makayyioit cĭnac Yesu ĭcunung, ⁵ anycĭk et

^t 4:17 *Timoti*: Bĕl gōōl cĭ balna agawĭ Paulo ĭnōōnō, nyaragawa cĭ Tiicanē cĭk Tionniawu 16:1-5; 18:1-6.

^u 5:1 *Aavĭ eeti ĭmma cĭ ogin kĭ ngaay taktak kōrgĕna cunung*: Bĕl thōōth cĭ katĭ adĭmanothi et coo, nyaragawa ĭcĭ ĕĕn 2 Korinto 2:5-11.

nīcē^v Thīttan,^w kīi katī kēnyēhē gerthetini ēla cīnnī, īthōng eliai ririwacī cīnnē kōrra īcī katī ōbōdanī Makayyioiti.^y

⁶ Athii riania cunung wo cī abūnna. Athii wōnō niigia cī agayyu ngatī athanothīcē nyīgīta cīk kīdīk kaganoko tūkan cī ongonyie vēlēk? ⁷ Thōōth cī athī ne, utdutit niigia nyīgīt cīk ūnūūtō wo, athī ne, itingkac et cī adīman thoothonniok cīk gerthek kōrgēna īcunung. Kīi katī aavut niigia kī aheenina cīk avaadiay cīk athii nyīgīta tō, nyatarka daaīth cī Yesu Kiristo cī aavī kī nyion cī otodongnyi Kōrra cī Ngothio.^z ⁸ Īthōng thīna, kuthutti thēk Peyian coo, athii cī ēēn aheenin cīk avaadiay cīk ūnūūtō cīk ayak nyīgīt cīk gerthek, īthōng thī kuthutti aheenin cīk avaadiay cīk athii nyīgīta tō^a cīk thōōth cī ēēn dīdī.

⁹ Kētēhēdawung balna na agiitia nyaragawa cannī kennewung ne, nyī iriokcu kī eet cīk ogin kī ngaay taktak. ¹⁰ Īthōng thī, balna athii na cī kothoothi eet cīk looc coo, cīk ēēn gērēthanniok kōdē lavlavyiak kōdē eet cīk īgōōl gōōnōgī kōdē eet cīk ala kaal cīk ar eeta kīitō nyekucnya. Īthōng thī mī kōthōōtha na kīyokowē, adiim woccia niigia ngī ungnicu looc coo. ¹¹ Īthōng thī yoko, kēhēdacung na agiit nyaraga coo, kīi katī kithii cī iriokcu kī et īmma cī avvū ēlē cīnnī, a ne lemnyioit, monogo nē ēēn et cī ogin kī ngaay taktak kōdē ngaruba, kōdē ēēn et cī ala kaal cīk ar eeta

^v 5:5 *Anycik et nīcē Thīttan*: Adiim balna Paulo ngī aduwaai lemnyioik kuduktiak et coo meelitina cī lemnyiuwu kentek ne, athii nē cī ēēn et cī Yesu, īthōng thī, ēēn nē et cī Thīttano kīi katī kūtūngk nē gerthetin, īthōng ōbōda īcī Kiristo. Gōōl cī balna ūingnīcē eeti coo thoothonniok cīgīnik cīk gerthek coo. Bēl thōōth coo Nyaragawa īcī ēēn 2 Korinto 2:5-11.

^w 5:5 *Thīttan*: Ēēn nē alaān cī anjīlēt wūk balna abūrī Nyekuc, īthōng itingka Nyekuci īnōōgō tammatiddina. Īthōng anjīlēta cīkkō ītō ririwanīn cīk gerthek cīk ēhēcī eet loota ngato. Bēl Nyaraga cī Yelintio 12:7-9.

^y 5:5 *Kōr cī katī ōbōdanī Makayyioiti*: Aduwa kōr coo thōōth cī katī akuni Makayyioiti Yesu naboo looca, īthōng katī ētēd Nyekuci thoothonniok cīk eet cīk adaaitō kī cīk arūgī. Bēl Nyaraga cī Tiicanē cīk Tionniawu 2:20; 1 Korinto 5:5; 2 Korinto 1:14; 1 Thethalonia 4:13-18; 1 Thethalonia 5:2; 2 Thethalonia 2:2; 2 Pētūrū 3:10.

^z 5:7 *Kōrra cī Ngothio* Ahada balna eeta cīk Yudei kōr wū balna apucanēcī oo baatī baajigi cīgīk, biyyie cīk nyionak kabanyōy tiddina vatīkēy īcīk katūgēt cīgīk, kīi katī kōngōth Makayyioiti korookjiok cīgīk looca īcī Ijibi, balna ngī ēēla nē īnōōgō nyakapanthētīna looca īcī Ijibi. Īthōng baa kōr nīcē, uduit nēēgē ahat cī avaadiay cī athii nyīgīta tō. Bēl Nyaraga cī Lugitho 12:17-28; Matewo 26:2; Marīkō 14:1; Luka 2:41; Yoanē 2:13; Tiicanē cīk Tionniawu 12:4; 1 Korinto 5:7; Heburu 11:28; 1 Pētūrū 1:19.

^a 5:8 *Aheenin cīk avaadiay cīk athii nyīgīta tō*: Ēnyēēi Yudei nyīgīt ciithēnyē cīgīk kōrra cī Ngothio. Bēl nyaraga cī Lugitho 12:1-16.

kīitō nyekucnya, kōdē ēēn volongnyiait, kōdē ēēn bakciait, kōdē ēēn et cī īgōōl gōōnōgī. Īthōng thī, nyī aduwenu kī et cī aavī noko.

¹²Nyia ketedīk na eet cīk athii cī ēēn lemnyioik thōōth wo? Athii wōnō niigia woccia cī eteedicu eet cīk ēēn lemnyioik ēē dōō thōōth? ¹³Ēngēr katī Nyekuci thōōth cī eet cīk athii cī ēēn lemnyioik. Īthōng athī Nyaraga cī Nyekuco ne, “Ītingkayyiek niigia eet cuguk cīk ēēn gērēthaniok kōrgēna cunung ngītīvōrī.”

Nyī ovvoyyu lemnyioik lokika

6 Mī ayak lemnyioiti ĩmma kī gōōnī cī ēēn lemnyioit gērēnyōn cī woccia abīlnī ĩnōōnō lokika, ōkkō woccia abīlnī nē ĩnōōnō lokika cī eet cīk athii cī ēēn lemnyioik, kōdē ōkkō woccia abīlnī nē ĩnōōnō ĩcī eet cīk Nyekucak? ²Athii cī agayyu niigia ngī athī ne, ēngēr katī eeta cīk Makayyioktak thōōth cī eet cīk looc coo? Īthōng mī ōvvo engeryu thōōth cī looc coo, athii woccia cī ullu ngatī eteedu thoothonniok cīk kīdīk? ³Athii cī agayyu niigia ngī athī ne, kēngēr katī naaga thoothonniok cīk anjīletu?^b Ma ngī ōgōōn noko, ēēn woccia katī thoothonniowa cīk amūjī cīk rūgēt coo kuu, cīk kūūlī naaga ngatī kētēēdī! ⁴Īthōng thīna, mī ayakcu thoothonniok cīk aatī noko, eberyia eet cīk ētēd thoothonniok kōdē woyyia ngī ēēn nēēgē eet cīk athii cī ongollie meelitini cī lemnyiwu ĩnōōgō! ⁵Kaduwa na thōōth coo, kī katī kagamung agiit ngawani. Athii woccia thēk eeti ĩmma kōrgēna cunung cī ēgēenyī, cī woccia ēngēr thoothonniok cīk ēgērēnyōnī lemnyiwu kōrgēna cunung wo? ⁶Nyia koccia kūūwī eeti ĩmma kōrgēna cunung gōōnī cī ēēn lemnyioit lokika cī eet cīk athii cī ēēn lemnyioik wo?

⁷Īthōng mī ōkōyyī lemnyioiti ĩmma gōōnī lokika, utduktiwu niigia vēlēk. Mayya woccia ngatī īgoollung eeta ĩthōng ēbēlantunga. ⁸Īthōng thī kēnnē, īgoolonu niigia mīn, ĩthōng ĩdīmantu thoothonniok cīk gerthek, ĩthōng ĩdīmantewu thoothonniok cīkkō lemnyioik.

^b 6:3 *Kēngēr katī naaga thoothonniok cīk anjīletu*: Bēl thōōth coo Nyaragawa cī Yelintio 12:7-9; 20:4-6.

⁹ Athii wōnō cī agayyu niigia ngī athī ne, athii katī cī abarīc eeta cīk ēēn gērēthanniok alanthēt cī Nyekuco? Nyī īgoollu eleeti! Athii katī eeta cīk ogin kī ngaay taktak, kōdē eeta cīk ala nyekucnya cīk athii cī ēēn dīdī, kōdē eeta cīk ōvōyyī ngaay cīk eetu, kōdē eet cīk adiim gōōnōgī cīk maacīk ar kī ngaay cīgīk, ¹⁰ kōdē gōryiaha, kōdē eeta cīk ngarubik, kōdē bakciaha, kōdē eeti cī ētēd eeta, kōdē eeti cī īgōōl eet alaba ijio, athii katī nēēgē cī aragīth alanthēt cī Nyekuco. ¹¹ Attiyyu da balna gōō niigia gwuak kīyokowē. Īthōng thī yoko, utuunycewu niigia thaarīy cīk Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, kī Ririwaca cī Nyekuco, kī katī ītō dīhīmē, īthōng elemung Nyekuci agiitia.

Ūtūbūrīt thoothonniok cīk oginnu kī ngaay taktak

¹² Athinnu niigia gwuak ne, “Kadīmani woccia na gii vēlēk cī kadiimi.” Īthōng thī kaduwacunga, athii cī abūnna kaala vēlēk īcīnac. Īnōōnō thī cī kabūrē na ngatī woccia ijiaria gimma aneeta wo. ¹³ Īthōng naboo iittu niigia ne, “Ēēn dainti cī keengu, īthōng īthī kēēng cī dainto,” īthōng thī, athaan katī Nyekuci īnōōgō rammaturuguan. Athii ēlē cī ēēn cī oginnu kī ngaay taktak, īthōng thī, ēēn ēlē cī Makayyiocto, īthōng īthī Makayyioiti cī elo. ¹⁴ Tirthēta cīnnī, arūgūtha balna Nyekuci Makayyioit cīnac daaītha, īthōng arūgūthanet katī nē ageeta buu daaītha. ¹⁵ Athii niigia cī agayyu ngatī ēēn eleeti cuguk tōōn cī ēlē cī Kiristo? Kadīma woccia na ēlē cī Kiristo, īthōng kūrūmeha kī tegemnyiait? Athii tō kūdūt! ¹⁶ Athii cī agayyu niigia ngatī athī ne, eeti cī arumeei ēlē cīnnī kī tegemnyiait, ītō nēēgē ēlē codoi doo? Nyatarka aduwa Nyaraga cī Nyekuco athī ne, “Īvitia ītō nēēgē rammaturuguan ēlē codoi doo.” ¹⁷ Īthōng thī, eeti cī arūm ēlē cīnnī kī cī Makayyiocto, ivitia ītō codoi doo ririwaca.

¹⁸ Ūtūbūrīt niigia thoothonniok cīk oginnu kī ngaay taktak. Īthōng thoothonniowa cīk gerthek vēlēk cīk ēgērēthan eeti, aatī ēla cīnnī ngatīvōrī, īthōng thī, eeti cī aticcan gerthetin cī adiimi ngaay taktak, aticcan gerthetin cī ēlē cīnnī mīn. ¹⁹ Athii

niigia cī agayyu ngatī ěnnē eleeti cuguk Ciith cī Ririwac cī Dīhīmī^c cī aavī kī agiit wū balna anyung Nyekuci? Athii eleeti cuguk wo, cī ěnnē cuguk dōō, ²⁰nyataraka ūūtanung balna agiitia Nyekuci thōng, ĩthōng thīna, otongollie Nyekuc eletiněy cuguk.

Thoothonniok cīk tihēntak

7 ĩthōng thī yoko, katajanecung na thoothonniok wūk balna ajinnangu niigia aneeta nyaragawa wunung. Wū balna athinnu niigia ne, “Abūnna woccia ngatī athii cī atihi eeti ngaa?” ² ĩthōng thī, nyataraka mēēlī eeta cīk ogin kī ngaay taktak, abūnna ngī atik eeti ngaa cīnnī, ĩthōng ogin ngaa kī maac cīnnī. ³ Adiiim maac thēk kēlēm thōōth cī ngaa cīnnī, katī ngī adiiim ngaa ngī ogini, ĩthōng ngaa buu adiiim thēk kēlēm maac cīnnī katī ngī adiiim maac ngī ogini. ⁴ Athii ngaa cī ayak makathīt cī ělē cīnnī dōō, ĩthōng thī, adiiim ngaa kanyīk ělē cīnnī maac cīnnī, athii cī ěēn ělē, ělē cīnnī dōō. ĩthōng athii maac cī ayak makathīt cī ělē cīnnī dōō, ĩthōng thī adiiim maac kanyīk ělē cīnnī ngaa cīnnī, athii cī ěēn ělē, ělē cīnnī dōō. ⁵ Nyī aburnu niigia ngatī oginnu, gii dūūwūk ngī elemtowu vēlēk ngatī abīlnu kīnyak kīdīc, kīi katī alayyiōy thōng. ĩthōng thī ataguththu naboo, kīi katī athii Thīttanī cī atīmannunga, nyataraka athii cī ullu niigia ngatī agamu eleeti cuguk jurrung. ⁶ Kaduwa na thōōth coo, kīi katī eberyia thōōth cī adīmannu niigia, athii cī katīnganecung thōng. ⁷ Kamui na abūnna woyyia thēk baalia niigia vēlēk ngī athii cī atihenu kīyoko na wo. ĩthōng thī kēnnē, ayakcu niigia codoi codoi anyinit cī aku ĩcī Nyekuco, ayak ĩmma anyinit coo, ayak ĩmma cī ěēn nyēgēlē.

⁸ ĩthōng yoko, kennei na eet cīk ngaanī kitiktōy kī ngaay cīk ngaanī kitiktie, kī ngaay cīk bōyyīk ne, mayya ĩcīnīng ngatī athii cī atihēnī kī nana. ⁹ ĩthōng mī athii cī ūūlī ngatī athūnnī eleeti cīgīk, anycīk ĩnōōgō kitiktōy, mayya ngatī

^c **6:19** *Ririwac cī Dīhīmī*: ěēn nē Ririwac cī Nyekuco. Athī Nyaraga cī Nyekuco ne, ěēn Baatīnnē Nyekuc ĩthōng ěēn Ngērīnē Yesu Nyekuc, ĩthōng ěēn Ririwacī cī Dīhīmī Nyekuc. ĩthōng ěēn Baatīnnē kī Ngērīnī kī Ririwac cī Dīhīmī Nyekuc codoi doo. Bēl Nyaraga cī Yoanē 1:1-18; Yoanē 8:41-42; Tiicanē cīk Tionniawu 5:3-4.

atihēnī kijiar ngatī abaritēcī nēēgē kīnyak cīk oginnie
ōrrōt.

¹⁰ Tīrīthēnīt cī kaduwai na eet cīk itiktōy^d coo, athii cī
ēēn aneeta cī kaduwa wo, īthōng thī, aduwa Makayyioiti
athī ne, athii woccia cī uungni ngaa maac cīnnī. ¹¹ Īthōng
thī, mī ūtūbūr ngaa maac cīnnī, adiiim thēk kithii cī atik
eeti ĩmma naboo, kōdē adiiim thēk woccia nē kimirothīk
maac cīnnī. Īthōng athii woccia cī ōōg maac ngaa
cīnnī.

¹² Ērēkca thōōth ĩmma cī ōthōōth Makayyioiti, nyatarka
tihēnīt. Gii vēlēk cī woccia kothoothi na, kanyung woccia na
agiit tīrīthēnīt cannī. Mī athii cī ēēn ngaa cunnie wobjiait cī
Makayyiokto, īthōng ēlēm ngatī arumenu kī aniitia, nyī oogi
īnōōnō. ¹³ Īthōng mī ayak ngaa ĩmma maac cīnnī cī athii cī
ēēn lemnyioit, īthōng ēlēmī maac ngatī arūmēēnī kī ĩnōōnō,
athii woccia cī abūrī ngaa ĩnōōnō. ¹⁴ Ngaa cī ēēn lemnyioit
anyi maac kī calla, īthōng eeti cī ēēn lemnyioit anyi ngaa cīnnī
kī calla. Ma athii cī ōgōōn noko, athii woyyia doolia cuguk
cī callē, īthōng thī, thōōth coo cī anyi dōōlī cuguk buu kītō
callē.

¹⁵ Īthōng thī, mī ūtūngēk maac cī athii cī ēēn lemnyioit ngaa
cīnnī wo, kōdē mī ūtūngēk ngaa maac cīnnī cī athii cī ēēn
lemnyioit, anycīk ĩnōōnō kūtūngēk. Eeti kōdē ngaa cī ēēn
lemnyioit, athii woccia cī ēcēb thoothiowa cīk aatī ketee, nyatarka
avvanet Nyekuci ageeta kaavut ganōna. ¹⁶ Aga woccia niia ngaa
kuu ngatī ēēla maac cunni,^e kōdē woccia aga niia maac kuu, ngatī
woccia ēēlanē ngaa cunni?

¹⁷ Adiiim ngī athunnu niigia codoi codoi gōōl wū balna aricung
agiit Makayyioiti, īthōng aavuttu kī balna ngī avvuyyung agiit
Nyekuci ĩcī owu. Tīrīthēnīt cannī cī kaduwai meelitin cī lemnyioit
cīk kelethianyawu vēlēk kowobit coo. ¹⁸ Baa da ngī ūtūvvū Yesu

^d **7:10** *Eet cīk itiktōy*: Ōthōōth Yesu thōōth cī tiēnto kī thōōth cī ōōgī eeti ngaa cīnnī nyaragētēy ĩcikkō. Bēl Nyaraga cī Matewo 5:31-32; 19:3-9; Marīkō 10:1-12; Luka 16:18. Ōthōōth Paulo thōōth cī tiēnto kī thōōth cī ōōgī eeti ngaa cīnnī Nyaragawa ĩcoo 1 Korinto 7:1-40.

^e **7:16** *Aga woccia niia ngaa kuu ngatī ēēla maac cunni*: Ēēl woccia ngaa maac cīnnī kēlēm thōōth cī Kiristo, katī ngī acin nē gōōl cobbi cī amīnanī ngaa cīnnē ĩnōōnō, nyatarka Yesu.

et cī ūbūūranē da ēlē cīnnē,⁸ nyī anyiccu īnōōnō kūtūwū. Ma da ngī ūbūūranē anycīk thī kaavu kīyokowē. Ma da ngaanī kūbūūranē eeti balna ngī ūtūvvū Yesu īnōōnō. Athii thī woyyia cī abūūranani nē. ¹⁹ Ēēn būūraninietī cī elo kōdē thōōth cī athii cī abūūranani ēlē, ēēn thōōth īmma kaganoko. Thōōth cī addi dōō, thōōth cī kathīknī thoothonniok cīk tīrīthēnīt cī Nyekuco dōō.

²⁰ Entek eet vēlēk ne, aavut gōōla wū balna attiyu wū balna avvuyung Nyekuci. ²¹ Eeni balna niia nyakapanait wū balna avvani Nyekuci? Nyī anyi thīnīn kabarrit, īthōng thī nēnnē, mī aga ngatī arūbanē gōōl cī woccia oōganē ēlē cunni, oōga.

²² Ma da ngī ēbēra Makayyioiti nyakapanak, ivitia nēēgē ītō eet cīgīnik cīk oktiay. Īthōng mī ēbēra nē eet cīk oktiay vēlēk, ivitia ītō nēēgē nyakapanak cīk Kiristo. ²³ Ūtūwawung balna Nyekuci agiitia vēlēk, nyī ngaanī thēk avvunnu eeginnu nyakapanak cīk eetu naboo. ²⁴ Gōtōōnōga kī ngōōnōga, anycīk eet codoi codoi kiticantothīk Nyekuc, kaavutō gōōla cī balna avaanī Nyekuci īnōōgō.

Eet cīk ngaanī kitiktōy

²⁵ Ērēkca thōōth īmma cī othōōth Makayyioiti, nyatarka ngaay cīk ngaanī katagutho kī eeta. Īthōng thī, kaduwacung woccia na agiit thōōth cī kamui na. Īthōng woccia ngī elemnyu thōōth cī kaduwa na wo, nyatarka anya aneeta Makayyioiti tamatia īcīnnī gēēnyīth. ²⁶ Nyatarka thōōth cī gerthe cī aavī yoko wo, kamui woccia abūnna ōrrōt ngatī aavē eeti kaganoko athii cī atihēnī.

²⁷ Ma ngī itiwōōy niia, nyī oogi ngaa. Īthōng mī ngaanī tiwōy, nyī adiimi tihēnīt. ²⁸ Īthōng thī ma ngī itiwōōy niia athii cī gērtha ngatī atihēnē, īthōng ma ngī itihie būwēcī cī ngaanī katagutho kī et, nga kēgērēthanōy nē. Īthōng thī, eeta cīk atihī, arūba katī canan cī obbi, īthōng kadiimi ngī kēēlanung na agiitia thōōtha coo.

⁸ 7:18 *Et cī ūbūūranē da ēlē cīnnē*: Aduwaii balna Nyekuci Abraham kūbūūran dōōlī cīgīnik cīk maacīk katī ngī ītō iinyia turgi cīk aritianī nēēgē, kī katī kītō nēēgē eet cīk Nyekucak. Bēl Nyaraga cī Thianantō 17:9-14. Wathinniwēy wūk balna Paulo, mēēlī balna Yudei cīk ēlēmī Yesu amuk nēēgē athī ne, eeta cīk athii cī ēēn Yudei cīk ēlēmī Yesu, adiim Yudei cīkkō īnōōgō ngī abūūranani, īthōng uthutti Ngiran cī Mutha. Bēl Nyaraga cī Tiicanē cīk Tionniawu 15:1-5.

²⁹ Īthōng thōōth cī kathī na wo gōtōōnōga kī ngōōnōga, turē wathinniowa cīk ngaanī kaatē naaga loota ngato wo ōrrōt. Īthōng thī, ithiananī yoko, anycīk eet cīk ayak ngaay kaavutō kīcī athii cī ayahī, ³⁰ anycīk eet cīk alu, kaavutō kīcī athii cī alu, anycīk eet cīk ēbēlbēl, kaavutō kīcī athii cī ēbēlbēlī buu, anycīk eet cīk ūūt ijjiō, kaavutō kīcī athii cī ūūta nēēgē ijjiō, ³¹ anycīk eet cīk adīmanini kaal cīk looc coo, kaavutō kīcī athii cī amuk nēēgē kaal cīk kō ōrrōt. Nyatarka edecciy katī lōōcī coo kīcī yoko kacīn naaga wo.

³² Kadiimnyung na agiit aavut jurrung ĩthīnga abarrittu. Ērēppan eeti cī ngaanī kitiwōy thōōth cī Makayyiokto, ĩthōng ērēppan gōōl cī woccia anyīcē nē Makayyioit kēbēlbēl. ³³ Īthōng thī kēnnē, ērēppan eeti cī itiwōōy, thoothonniok cīk looc coo, kī gōōl cī woccia anyīcē nē ngaa cīnnī kēbēlbēl, ³⁴ ĩthōng engeryie thoothiowa cīk adiim nēnē. Arīcana ngaa cī nga kitihe kī buweec cī ngaanī katagutho kī et ĩmma, thoothonniok cīk Makayyioktak. Aavī muwēēnīti cīnnē cī elo kī ririwac cīnnī vēlēk Makayyiokta. Īthōng thī kēnnē, arīcana ngaa cī itihie thoothonniok cīk looc coo, kī gōōl cī woccia anyīcē nē maac cīnnī kēbēlbēl. ³⁵ Kaduwa na thōōth coo, kī cī būnnathīt cunung, kithii cī ecebjung thōng, kī katī aavut gōōla cī abūnna cī athii cī engerinu, gōōla cī aticanothicu Makayyioit.

³⁶ Īthōng thī, mī abarriteei eeti buweec cī ngaanī katagutho kī et, ĩthōng ūrūc nē ōrrōt, cī awūpan ngatī woccia atihī, anycīk kitik ĩnōōnō kīcī adiim nēnē. Athii cī ēēn gerthetin. ³⁷ Īthōng thī, abūnna ngatī athūnnī eeti ēlē cīnnī, ĩthōng umuk jurrung ngatī woccia athii cī atihēnī nēnē. ³⁸ Abūnna ngatī atihī eeti buweec cī ngaanī katagutho kī et ĩmma, ĩthōng thī, mayya ngatī woccia athii cī atihī nē ĩnōōnō kūdūt.

³⁹ Alna woccia ngaa arūmē kī maac cīnnī kuumuc gii ngī adaak maac. Īthōng thī, katī ooguay nē kitik eeti cī ēēn wobjiait cī Makayyiokto dōō. ⁴⁰ Īthōng thīna, muwēēnta cannī, kamui woccia kathīrari na thōōth cī Ririwac cī Nyekuco ngatī kathīnē ne, ēbēlbēl woccia ngaa cī bōyyī katī ngī aavī mīn.

Kiding cī ēēn gii cī cavīto cī anyiwothi nyekucnya

8 Kagayya naaga vēlēk thōōth cī kiding cī ēēn gii cī cavīto cī anyiwothi kaal cīk ar eeta kīitō nyekucnya. Kagayya naaga

vêlêk gēenyīth coo. Īthōng thī, anyet gēenyīthī kiriantī eleeti cīgaac, ĩthōng anyet mīnanī keelit gonoogiet. ²Īthōng dīdī, eeta cīk ahad athī ne, kagayyia thōōth ōrrōt, athii cī aga thōōth vêlêk cī woccia aga nēgē. ³Īthōng thī, eeti cī amīnan Nyekuc, aga Nyekuci ngatī amīnanī nē ĩnōōnō.

⁴Īthōng thīna, thōōth cī kadaī kiding cī ēēn gii cī cavīto cī anyiwothi kaal cīk ar eeta kīitō nyekucnya, kagga naaga kathī ne, kaala cīk ar eeta kīitō nyekucnya wo, ēēn kaal kaganoko looca coo, ĩthōng aavī Nyekuci codoi doo dōō. ⁵Kōdē woyyia ma ngī aatī nyekucnya tammuatiddina kī loota ngato kī makayyiok cīk meelīk, cīk athii cī ēēn dīdī, ⁶ĭthōng thī kayak naaga Nyekuc codoi doo dōō, ĩthōng ēēn Baangiet. Ēngēnyca balna nē kaal vêlêk, ĩthōng karūgī naaga, nyatarka ĩnōōnō. Yesu Kiristo dōō cī ēēn Makayyioit cīnac. Engencyciay balna kaala vêlêk thaariy cīgīnīk, ĩthōng anyet ageeta rūgēt.

⁷Athii cī aga eeta vêlêk thoothonniok cīkkō. Īthōng dīdī, itilithia balna eeta cīk meelīk gōōla cī ēlēmī thōōth cī athī ne, arūgī kaala cīk ar eeta kīitō nyekucnya wo. Īthōng thī, mī adak nēgē kiding cī ēēn gii cī cavīto cī anyiwothi kaal cīk ar eeta kīitō nyekucnya wo, acanan kēnnē ĩnōōgō muwēēnītī cī thinneti cīgīk cīk athii cī ōkōmī, ĩthōng ēgērēthan ĩnōōgō. ⁸Athii kidingi coo, cī anyet ageeta kōbōktōy kī Nyekuc, ĩthōng naboo, athii naaga cī keeginnie rēēntī ĩcī Nyekuco katī ngī athii naaga cī kadak kiding coo.

⁹Egeenyit ōrrōt, nyī amaaracu et cī athii cī tiir muwēēnītī cī thīnīn cīnnī, thōōth cī gerthe, nyatarka agayyu niigia ngatī adawu kiding coo vêlêk. ¹⁰Mī icinung eeti cī athii cī tiir muwēēnītī cī thīnīn cīnnī agiit eet cīk agayyu thōōth coo, ngatī adawu kiding ciitha cī gii cī ar eeta kī nyekuc cī athii cī ēēn dīdī wo, anyi kēnnē katī thōōth coo ĩnōōnō buu, kūūk kabaritek ngatī ōkkō adaī kiding coo, cī anyiwothi kaal cīk ar eeta kīitō nyekucnya wo. ¹¹Īthōng thīna, ēgērēthantē gotonu kī ngoonu wūk balna athii cī tiir leminiti cīnīng, wūk balna adaaknī Kiristo, nyatarka maka gēenyīthī cunung. ¹²Mī ēgērēthantu niigia ngatī adīmānu gotoonogu kī ngoonogu buth gōōla ĩcoo, ĩthōng ujjuryu muwēēnītī cī thinneti cīgīk cī athii cī ōkōmī wo, ēgērēthantu niigia thōōth cī Kiristo. ¹³Īthōng thīna, ma ngī anyīk gii cī kadai na wo, gōtōna

kī ngōona kēgērēthantōy, athii woccia katī na cī kadai gii nīcē kūdūt, kī katī athii nēēgē cī ēgērēthanī.

Thōōth cī ēēn dīdī cī tionniakto

9 Ngaanī wōnō koogiyā nana? Athii wōnō na cī keeni tionniait? Ngaanī wōnō balna kīcīn na Yesu Makayyioit cīnac? Athii wōnō cī eeginnu niigia eet cīk ayaha tiici cannie cī Makayyioktō wo? ²Kōdē woyyia ngī athii cī keeni na tionniait cī eet oōgī, keeni tionniait cunung dīdī! Nyatarka eeginnu niigia eet kir cīk ēēn yelinit cī agayyu ngatī kēnnē na tionniait cī Makayyioktō.

³Thōōth coo cī kalītē na ēlē cannī katī ngī ajinna eeta cīk etedīca aneeta thōōth. ⁴Athii woccia cī kayak naaga thōōth cī ēēn dīdī cī dūwēnto kī cī wūdēnto? ⁵Athii woccia cī kayak naaga thōōth cī ēēn dīdī cī kirioi kōdōwē kī ngaay cīgaac cīk ēēn lemnyioik, kīcī irioik tionniaha gwuak kī gōtōōnōgī Makayyioit, kīcī adīman Pētūrū^h buu ēē? ⁶Kōdē aneeta kī Barnabath dōō cīk woccia katicaninia, kī katī kūrūkta?

⁷Adūman gōō nyīcēkērī nyarobinya cīk tiic cīnīng mīn? Athii gōō eeta cīk akatī kēēn cīk vīnōwak cī adak dainit cī mana cī vīnōwo, cī akatī nēēgē wo oōgī? Athii wōnō cī aam tūwayyiowa ir cīk ēētha cīgīk? ⁸Kaduwa yoko thēk na thōōth coo, kī eeti cī olli kaganoko? Athii wōnō cī aduwa Ngiranī cī Mutha thōōth coo dōō noko? ⁹Nyatarka eheddi Ngirana cī Muthaⁱ athī ne, “Nyī ecebi kūtūk cī toмото katī ngī atura labī.^j” Alnai Nyekuci tōmōnya dōō? ¹⁰Dīdī, aduwacet nē ageeta thōōth coo, athii yoko cī aduwa? Ii, eheddi balna thōōth coo, nyatarka ageeta, īthōng mī evyi evyioiti tōmōta, īthōng utura eeti labī aticcan nēēgē noko muwēēnta cī katī avvu amūdanī nēēgē labī teedintia, īthōng otholitia. ¹¹Ma da balna kathaccia naaga kinyomo cīk thōōth cī

^h **9:5 Pētūrū:** Athī thar cīgīnīk oōgī Ceeva.

ⁱ **9:9 Mutha:** Baa ngī adaak Yothēbō ivitia īdīmanit eeta dōōlī cīk Īthraīlī buth, anyīcīk kīī nyakapanak Ijiba erkinya eet etīmma (400). Anyīk Nyekuci Mutha kōōga dōōlī cīk Īthraīlī nyakapanthēfīna. Anyīk Nyekuci Mutha kanyīk inōōgō Ngiran, inōōnō thī cī dōk-īthī avvūē Ngiranī coo athī ne, Ngiran cī Mutha. Arittiyā balna Mutha erkinyiay īcīk ēēn vucciak codoi kī eet etīmma (1,400) baa nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī Lugitho 2-24.

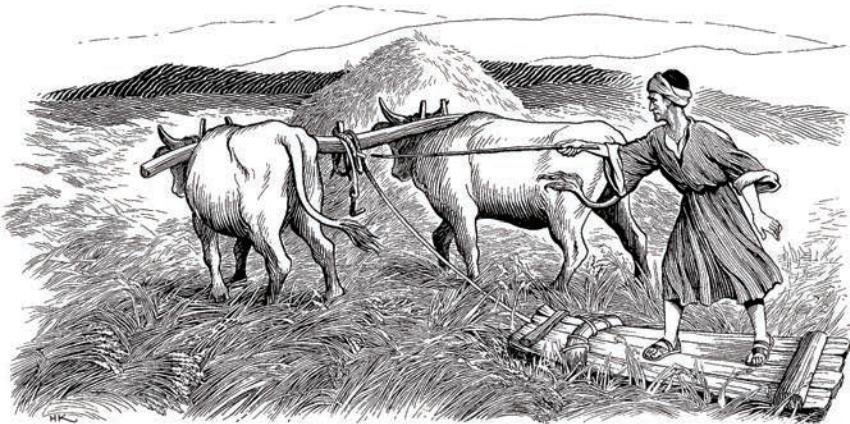
^j **9:9 Nyī ecebi kūtūk cī toмото katī ngī atura labī:** Anyi eeta cīk Yudei tōmōnya kutugurit gii cī adīngdīngī kuturyia labī.

Nyekuco kōrgēna cunung, ōkōmī woccia ōrrōt ngatī kamūdania anyinit cī ijionu icunung? ¹² Mī ayak eeta gwuak thōōth cī ēēn dīdī cī eelu niigia inōōgō, athii woccia cī kayakca naaga thōōth cī ēēn dīdī kijiar?

Athii balna cī katicaninia naaga thōōth cī ēēn dīdī coo. Īthōng kēnnē gōōla ĩmmanī, kōmōgī naaga kaal vēlēk, kīī katī kithii cī kalaam Nyemut cī Abūnna cī Kiristo. ¹³ Athii cī agayyu niigia ngī athī ne, arūba eeta cīk aticanni Ciitha cī Nyekuco dainit cīning Ciitha cī Nyekuco^k Īthōng eeta cīk aticanni ngatī todongintio,¹ ōthōl nēēgē dainit cī anyiwothi Nyekuc ngatī todongintio?

¹⁴ Gōōla cī aduwōy thōng, aduwa balna Makayyioiti athī ne, arūba woccia thēk eeta cīk irion Nyemut cī Abūnna, dainit cīning Nyemuta cī Abūnna.

¹⁵ Īthōng thī, ngaanī kiticanōōī na thōōth cī ēēn dīdī cannī wo. Īthōng athii cī keheedi na thōōth coo, muwēenta cī katī adīmanu niigia thōōth coo, nyatarka aneeta. Mayya ngatī woccia kadaaknē kijiar ngatī agamania eeti ĩmma rianii coo. ¹⁶ Katī ma ngī kirioni

Tōmōt cī athūwana labī (9:9)

^k **9:13** *Ciitha cī Nyekuco:* Odoi balna Ciith cī Nyekuco doo Yeruthalēma, ayak Ciith coo ngīti odoi doo, cī ōtōdōngēcī paadīrnya Nyekuc kaal cīk cavawu. Aavī balna Nyekuci bulēnta Ciitha cīnī Ngatī Angiranni cī Dīhīmī Ōrrōt. Paadīr cobbi dōō cī ēhēēt Ngīti Angiranni cī Dīhīmī Ōrrōt wo, ōkōyyī biyyie cīk kaal cīk cavawu, kīī katī kūūk kūtūngēk Nyekuci gerthetin cī eetu. Bēl thōōth coo Nyaragawa cī Levitikathī 16; Heburu 9.

¹ **9:13** *Ngatī todongintio:* Aavī baa ngittio reerunga ĩcī Ciith cī Nyekuco ngatī ōtōdōngī paadīrī gii cī cavīto cī enyeeinie gerthetini cī eetu. Aavī naboo ngīti abilnī paadīrī cī aavaadi nē mōōcac, ĩthōng ala Nyekuc Nginiwa ĩcī Dīhīmī Ciitha cī Nyekuco.

na Nyemut cī Abūnna, athii woccia cī kengereni, nyatarka ēēn tiic cannī cī kirionē Nyemut coo. Pīrnanēt kī aneeta katī ngī athii cī kirioni Nyemut cī Abūnna! ¹⁷ Mī kirioni na Nyemut coo kaganoko, kadūmannie katīna. Īthōng thī, mī athii cī kirioni kaganoko, alna ngaanī kirioni na thōōth wū balna anya aneeta Nyekuci kīdīmanū. ¹⁸ Dūman cannī wo jaang? Īnōōnō coo. Mī kalimani na Nyemut cī Abūnna, abūnna ngī kanyii eet kaganoko, athii cī kūtēnē thōng, kī katī athii cī katicaninie thōōth cī ēēn dīdī cannī wo, katī ngī kirioni eeta.

Tiic cī Paulo cī ēēnē Tionniait

¹⁹ Athii cī keeni na nyakapanait cī et ĩmma. Īthōng thī kēnnē, kikiyyia kīthī nyakapanait cī eet vēlēk, kī katī kalaba eet cīk meelik ōrrōt kelemī Kiristo. ²⁰ Ma balna ngī karūmēna na kī Yudei, kikiyyia kaavu na kī eeti cī ēēn Yudenit, kī katī kūnūmnūmmana ĩnōōgō kīitō lemnyiok. Ma balna ngī karūmēna na kī eet cīk agam Ngiranī ĩnōōgō, kabaai balna kī eeti cī agam Ngiranī neecie, kōdē woyyia ngī athii cī agamnya Ngiranī aneeta, kī katī kūnūmnūmmana ĩnōōgō kīitō lemnyiok. ²¹ Īthōng mī karūmēna na kī eet cīk athii cī agam Ngiranī, kaavu kī eeti cī athii cī agam Ngiranī, kī katī kūnūmnūmmana ĩnōōgō kīitō lemnyiok. Īthōng thī nēnnē, ngaanī balna kereheha aneeta thōōth cī Ngiran cī Nyekuco. Īthōng dīdī, agama aneeta Ngiranī cī Kiristo. ²² Kī eet cīk athii cī ōkōmī lemīnta, kikiyyia kaavu na buu kī eeti cī athii cī ōkōmī lemīnta, kī katī kūnūmnūmmana ĩnōōgō kīitō lemnyiok. Kikiyyia kīthī na gii vēlēk cī eet vēlēk, kī katī woccia kēēl ōōgī. ²³ Kadīmanī na thoothonniok cīkkō vēlēk, nyatarka Nyemut cī Abūnna, kī katī woccia kūmūda na buu gatan cīnnī.

Virēt kī anyinit

²⁴ Athii cī agayyu niigia ngī athī ne virēta, cī aviri eeta cīk avir, ĩthōng ĩjiowa eeti codoi doo anyinit? Ivirit niigia buu noko, kī katī umuddia anyinit. ²⁵ Alimanni eeta cīk avir ōrrōt, kī katī kījaritō eet ōōgī, ĩthōng alimanni nēēgē, kī kumuddia anyinit cī athii cī alna kūdūt, ĩthōng thī, kalimanni naaga, kī katī kūrūbta anyinit cī alna kūdūt. ²⁶ Īthōng thīna, athii cī kaviri na kī eeti cī avir taktak, ĩthōng thīna athii na cī kuukona kī eeti cī atur ngōōt

athĩnēy kaganoko. ²⁷ Kathũnnē na ēlē cannĩ kĩ eeti cĩ aviri, ĩthõng kanyĩha kĩĩ nyakapanait cannĩ, kĩĩ katĩ kithii cĩ katdukuay vurtia cĩ kirionĩhē eet õõgĩ Nyemut cĩ Abũnna.

Nyĩ alayyu nyekucnya cĩk athii cĩ ēēn dĩdĩ

10 Gõtõõnõga kĩ ngõõnõga, kadiimnyung na agiitia agaac thõõth wũ balna oo baatĩ baatĩ baangietĩ cĩgaac, wũk baa lõõla aatē nēēgē baatha cĩ õdõõĩ kak. Eyeleei balna ĩnõõgõ diith cĩ uwantēcĩ ĩnõõgõ gõõla,^m ĩthõng abaaktē nēēgē bũlũc atik gõõl cĩ õdõõĩ. ² Agamit balna nēēgē vëlēk batithimo, kivitia kĩĩtõ wobjiak cĩk Mutha diithatõ kĩ bũlũcatõ. ³ Adak balna oo baatĩ baatĩ baangietĩ cĩgaac vëlēk dainitⁿ codoi dõõ ĩcĩ Nyekuco, ⁴ ĩthõng ũwũdĩt nēēgē vëlēk maam cĩk Nyekucak, nyatarka awũd balna nēēgē maam cĩk laarab wũ balna iriok kĩ ĩnõõgõ, ĩthõng ēēn balna laarabĩ neccie Kiristo. ⁵ ĩthõng thĩ, athii balna cĩ atarnanĩ Nyekuci eet cĩk meelik kõrgēna cĩnĩng, ngaatĩ adaaknĩ nēēgē baatha cĩ õdõõĩ kak.

⁶ ĩthõng yoko, edenyciay balna thoothiowa cĩkkõ kĩĩtõ yelinit, kĩĩ katĩ keelliaet ageeta, kithii cĩ kadĩman thoothonniok cĩk gerthek kĩ balna nēēgē. ⁷ Nyĩ eeginnu eet cĩk alayyu kaal cĩk ar eeta kĩĩtõ nyekucnya kĩ balna ngĩ ala oo baatĩ baatĩ baangietĩ gwuak, kĩcĩ eheeddi Nyaragawa cĩ Nyekuco athĩ ne, “Aatĩ balna eeta loota, ĩthõng uduktõy, ĩthõng ũwũdĩt mērtē, ĩthõng ĩĩngathõ ũrũgũmĩta, kĩĩ kĩdĩmanit thoothonniok cĩk aticcan eeta cĩk athii cĩ aga Nyekuc.” ⁸ Athii woccia cĩ kadĩman naaga buu thoothonniok cĩk kooginnie kĩ ngaay taktak, kĩ balna ngĩ aticcan eeta gwuak kõrgēna cĩnĩng, ĩthõng waathĩna codoi doo, ivitia adaaitõ eeta vucciaknya etĩmma kĩ iyyio (23,000) kõrgēna cĩnĩng. ⁹ Athii woccia cĩ katĩman naaga Kiristo kĩ balna ngĩ atĩman eeta gwuak kõrgēna cĩnĩng, ĩthõng ivitia adait ĩnõõgõ kũwaanya.^o ¹⁰ ĩthõng nyĩ ongongoyyu kĩ balna ngĩ õngõngõ eeta gwuak

^m **10:1** Eyeleei balna ĩnõõgõ diith cĩ uwantēcĩ ĩnõõgõ gõõla: Bēl thõõth coo, nyaragawa cĩ Lugitho 14:10-29.

ⁿ **10:3** Adak balna oo baatĩ baatĩ baangietĩ cĩgaac vëlēk dainit: Bēl thõõth coo, nyaragawa cĩ Lugitho 16; 17:1-7; Kebiniet 20:2-17.

^o **10:9** Adait ĩnõõgõ kũwaanya: Bēl thõõth coo Nyaragawa cĩ Kebinto 21:4-9.

körgēna cīnīng, ìthōng ikiyyia uruk anjilō cī daaītho^p ìnōōgō òōgī.

¹¹ Adīmanothi balna thoothiowa cīkkō ìnōōgō, kīitō yelinit, ìthōng eheeddi balna loota kitirithiet ageeta eet cīk kīitō naaga òjōōntī kī ditianēt cī loocu wo. ¹² Ìthōng thīna, mī amukcu niigia athinnu ne, okomnyu, uthutti nēnnē eleeti, kīī katī athii cī uukcu looc! ¹³ Atīmaninu niigia gōōla codoi doo, ìcī atīmanini eeta vēlēk. Ìthōng thī, aga Nyekuci ngatī woccia athii cī anyung agiit ìfīmantē òrrōt, ìthōng eyelewung katī nē gōōl cī woccia katī ijiaru tīman.

Ūtūbūrīt niigia peyian cī gii cī ar eeta kīī nyekuc

¹⁴ Ìthōng thīna, gōtōōnōga kī ngōōnōga, ivirit kaalīy ìcīk ar eeta kīitō nyekucnya wo. ¹⁵ Kaduwacung na agiitia kī eeta cīk agaacō thōōth cī kothoothi na wo, etedit da katī ngī ēēn dīdī. ¹⁶ Mī kawūdē naaga lōkūlkūla cī kēnēcī Nyekuc ne ibalallē, athii cī ēēn neccie gōōl cī kōthōlī biyyie cīk Kiristo? Ìthōng mī kaduk naaga ahat cī avaadiay cī kēngēr wo, athii cī ēēn neccie gōōl cī kōthōlī naaga ēlē cī Kiristo? ¹⁷ Nyatarka kōthōl naaga ahat cī avaadiay codoi doo, kivitia kīitō naaga ēlē codoi doo, kōdē woyyia ngī keegin mēēlī.

¹⁸ Ahaddia da nōōnō eet cīk Ìthraīlī. Athii wōnō balna cī ēēn eet wūk aticanni ngatī todongintio, cīk adak kaal cīk cavawu ngatī todongintio? ¹⁹ Kathī yoko na ne, ēēn gii cī cavīto cī apawothi gii cī ar eeta kīī nyekuc wo gimma? Kōdē kathī ne, ēēn gii cī ar eeta kīī nyekuc wo gimma? ²⁰ Athii tō kūdūt, ìthōng thī, gii cī cavīto cī eet cīk athii cī aga Nyekuc, apawothi ririwanīn cīk gerthek,^r athii cī apawothi Nyekuc, ìthōng athii cī kadiimnyung na agiit iticantōy kōdōwē kī ririwanīn cīk gerthek. ²¹ Athii woccia cī awudeenu niigia lōkūlkūl cī Makayyiocto, ìthōng uwuddiowu lōkūlkūl cī ririwanīn cīk gerthek buu. Athii woccia cī adukcu niigia ahat lobela cī Makayyiocto kī lobela cī ririwanīn cīk gerthek buu. ²² Kadiim woccia naaga Makayyioit kavarac? Keegin naaga tiirti kijiar Makayyioit?

^p **10:10** *Anjilō cī daaītho*: Bēl thōōth coo Nyaragawa cī Kebinto 16:41-49.

^r **10:20** *Ririwanīn cīk gerthek*: Èēn balna cīkkō anjilēt wūk balna arūmē kī Nyekuc tammu-atiddina, ìthōng ivitia ūtūbūrīt Nyekuc, ngaatī ingkawi Nyekuci ìnōōgō tammu-atiddina. Ìthōng yoko ivitia acananit eet loota ngato. Bēl Nyaraga cī Yelintio 12:7-9.

Īdīhīthīt Nyekuc dōkīthī

²³ Athinnu niigia gwuak ne, “Kayai na thōōth cī ēēn dīdī cī kadīmanē woccia gii vēlēk kīcī kadiimi!” Īthōng thī kaduwacung na dīdī, athii woccia cī abūnna kōdē ellung gii vēlēk. ²⁴ Athii woccia eeti cī adiim būnnathīt cī ēlē cīnnī mīn tō, Īthōng thī, adiim woccia nē būnnathīt cī gōōnōgī ōōgī buu.

²⁵ Adait gii vēlēk cī ūūtī ngatī tūwēntō cī kidingo,^s Īthōng nyī ayakcu muwēēnīt cī thīnīn cī athī ne, aku kidingi coo nga.

²⁶ Nyatarka eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Ēēn lōōcī kī kaal vēlēk cīk aatī loota ngato cīk Makayyioktak.”

²⁷ Mī avvani eeti ĩmma cī athii cī ēēn lemnyioit dainta, Īthōng idiim uwu, bīt nēnnē niia dak dainit vēlēk cī anyīwothicina, ĩthōng nyī alnai jinēnīt cī muwēēnīt cī aku thīnīna cunni. ²⁸ Īthōng thī, mī ethei eeti ĩmma ne, “Kiding cī balna apawothi nyekuc cī athii cī ēēn dīdī coo,” Nyī adai, nyatarka thōōth cī aduwacci eeti neccie, kī muwēēnīt cī thīnīno. ²⁹ Athii cī kothoothi na thōōth cī muwēēnīt cī thīnīn cunni, kothoothi na thōōth cī et cī aduwacci anīitia wo. Nyia woccia katī kībīlī muwēēnītī cī thīnīn cī et nīcē, thōōth cī kadiim kadīmanī na kīcī kadiimi wo? ³⁰ Mī kadaī na dainit, Īthōng kennea Nyekuc ne, ibalallē, nyia kutuburyia eeta, nyatarka dainit cī kēnnēccē Nyekuc ne, ibalallē wo?

³¹ Īthōng thīna, mī aduwenu, kōdē awudeenu kōdē adīmannu kaal cīk adiimnyu niigia, ĩdīmanit ĩnōōgō vēlēk nyatarka bulēnīt cī Nyekuco. ³² Nyī amaaracu et ĩmma kīdda bīi kuuk looc, kōdē Yudenit kōdē Girihenit kōdē meelitin cī lemnyioik cīk Nyekucak, ³³ kōdē woyyia kīcī katīmani na kanyīk eet kebelbelit goolliowēy vēlēk. Nyatarka athii cī kadiimi na būnnathīt cannī dōō, kadiimi na būnnathīt cī eet cīk meelīk, kīi katī woccia keelliy nēēgē.

11 Owobit niigia yelinit cannī kīcī kowobi na yelinit cī Kiristo.

^s 10:25 *Ngatī tūwēntō cī kidingo:* Ēēn coo ngītī tūwēntō cī ūtēnē eeta kaal cīk apawothi kaal cīk ēngēnyca eeta kīi nyekucnya.

Gōōl cī kalawini

² Kiriani na nyatarka agiitia, nyatarka ahadanangu niigia aneeta dōkīthī, ìthōng uthuttu liman wū balna kalimanecung nana. ³ Ìthōng thī yoko, kadiimnyung na agiit agaac ìtō ne, ēēn makayyioiti cī et cī maacī Kiristo, ìthōng ēēn makayyioiti cī ngaawo et cī maacī, ìthōng ēēn Makayyioiti cī Kiristo Nyekuc. ⁴ Eeti cī maacī cī alayyie kōdē cī aduwa thoothonniok cīk avvu Nyekuca, ìthōng ubung oō cīnnī, athii cī ongollie nē Makayyioit cīnnī. ⁵ Ìthōng ngaa cī alayyie kōdē aduwa thoothonniok cīk avvu Nyekuca, ìthōng athii cī abung oō cīnnī, athii cī ongollie nē oō cīnnī, aduwōy kī ngatī oōdōtanē nē oō cīnnī thōng. ⁶ Mī athii cī abung ngaa ìmma oō cīnnī, anycīk kōdōōta ìm cigīnik, ìthōng mī gērtha ngatī oōdōtanē nē oō cīnnī, anyīk kubung oō cīnnī thōng. ⁷ Athii woccia cī abung eeti cī maacī oō cīnnī, nyatarka ēēn nē ririwac kī bulēnīt cī Nyekuco, ìthōng thī, ìthī ngaa bulēnīt cī et cī maacī. ⁸ Nyatarka athii balna cī aku eeti cī maacī ngaawa, ìthōng thī, aku balna ngaa eta ìcī maacī,^t ⁹ ìthōng balna athii cī ēngēnycai Nyekuci et cī maacī ngaa cī ngayyi, ēngēnycai balna nē ngaa cī ngayyi et cī maacī. ¹⁰ Nyatarka thōōth coo, adiim ngaa cī ngayyi ngī abung oō cīnnī, kēyēla kīthī ne, ayak nē yelinit cī makathīto owa cīnnī, ìthōng nyatarka anjīlēta.

¹¹ Eetīnēy ìcīk Makayyioitak, adiim woccia ngaa eeti cīk maacīk, ìthōng adiim woccia eeta cīk maacīk ngaa. ¹² Nyatarka balna aku ngaa eta cī maacī, ìthōng gōōla cī aduwōy thōng, arittia ngaa et cī maacī. Ìthōng thī, aku gii vēlēk Nyekuca. ¹³ Ahadit da thōōth coo niigia dōō. Abūnna woccia ngatī alawī ngaa Nyekuc, katī ngī athii cī abung oō cīnnī? ¹⁴ Athii wōnō niigia cī agayyu ngatī ēēn ngawani katī ngī ayak eeti cī maacī ìm cīk wuuntik? ¹⁵ Ìthōng thī, mī ayak ngaa ìm cīk wuuntik, ēēn woccia bulēnīt cīnnī, nyatarka anyiwothi balna ìnōōnō ìmana cīk wuuntik kubung oō cīnnī. ¹⁶ Ìthōng thī, mī ēpēkan eeti ìmma thōōth coo, kathī na ne, athii cī kayak naaga ngiran ìmma cī ìjiar coo, ìthōng athii cī ayak meelitini cī lemnyiok cīk kelethianya cīk Nyekucak cīk loociok mīn mīn buu, ngiran cī ēēn nyēgēlē kī coo.

^t 11:8 *Aku balna ngaa eta ìcī maacī*: Bēl thōōth coo Nyaragawa cī Thianantō 2:20-25.

Tīrīthēnīt cī kadaī dainit cī Makayyiokto

¹⁷ Īthōng thī, tīrīthēnta cī woccia athii cī kadihithung na agiitia, nyatarka mī arumonu niigia, adīmannu niigia thoothonniok cīk gerthek kijiar būnnathīt. ¹⁸ Īcī owu, kathīrari na athī ne, mī avvu arumonu niigia ngatī odoi dōō kī meelitin cī lemnyiwu, aku aavī ngērōnītī kōrgēna cunung, ĩthōng gōōla ĩmmanī, kamui na ēēn dīdī. ¹⁹ Īthōng dīdī, aavī woccia thēk ngērōnītī kōrgēna cunung, kīī katī kedenyiay ngēnē kōrgēna cunung cī ēlēmī Nyekuci. ²⁰ Mī arumenu niigia kōdōwē, athii cī ēēn dainit cī jiatinu cī Makayyiokto cī adukcu niigia wo, ²¹ nyatarka mī aduwenu niigia, athii cī ereyyu eet ōōgī cīk ngaanī attīyya buu. Mī adak et ĩmma boobo, ĩbakci kēnnē ĩmma thōng. ²² Athii niigia cī ayakcu korookjiok cīk aduwenu kī cīk awudeenu tō? Kōdē arannu niigia meelitin cī lemnyiook cīk Nyekucak, ĩthōng anyciwu ngawani kagam eet cīk athii gii cī adaī? Kethecung koccia katī na agiitia ne? Kadihithung koccia katī na agiitia, nyatarka thōōth coo? Athii tō kūdūt!

Dainit cī jiatinu cī Makayyiokto cī aturna

(Bēl Matewo 26:26-29; Marīkō 14:22-25; Luka 22:14-20)

²³ Makayyioit balna cī anya aneeta thōōth cī kakunie kaduwacung agiitia wo. Adīma balna Makayyioiti Yesu ahat cī avaadiay, baalīn wū balna ōvōlōngī eeti ĩnōōnō, ²⁴ ma balna ethek nē Nyekuc ne, ibalallē, ĩthōng ikiyyia ēngēr ahat cī avaadiay nīcē, ĩthōng ĩī ne, “Ēlē cannī coo, cī anyīwothicung agiitia, ĩdīmanit thōōth coo, kīī katī gōō ahaddiahāngū aneeta.” ²⁵ Īthōng gōōla codoi dōō, ĩdīma nē lōkūlkūl, ĩthōng ĩī ne, “Ēēn lōkūlkūlī coo cī Ngērēmngērēm cī Jōr cī biyyie cīganīk, ĩdīmanit katī gōō thōōth coo, katī ngī awuddu biyyie cīkkō, kīī katī ahaddiahāngū aneeta.” ²⁶ Nyatarka mī katī gōō ngī adukcu ahat cī avaadiay coo, ĩthōng uwuddu biyyie cīkkō, aduwuanu katī daaīth cī Makayyiokto, kuumuc gii katī ngī ōbōda nēnē.

²⁷ Īthōng thīna, eeti cī aduk ahat cī avaadiay kōdē awūdē lōkūlkūla cī Makayyiokto gōōla cī gerthe, ēgērēthan katī nē ēlē kī biyyie cīk Makayyioktak. ²⁸ Adiim woccia ngī atūkūl eeti thīnīn cīnnī, ma ngaanī nē kuduk ahat cī avaadiay kōdē kūwūd

biyyie cĭkkō. ²⁹ Nyatarka eeti cĭ aduk ahat cĭ avaadiay coo, kōdē awūd biyyie cĭkkō, ĩthōng athii cĭ ahad athĭ ne, ēēn coo ēlē cĭ Makayyiokto, etedĭk nē ēlē cĭnnĭ thōōth cĭ gerthe. ³⁰ ĩnōōnō thĭ cĭ apĭrnanē eeta cuguk gwuak cĭk meelĭk, ĩthōng ĩtĭmōōritō, ĩthōng adaaitō gwuak. ³¹ ĩthōng mĭ keteedi naaga eleeti cĭgaac thōōth jurrung, athii katĭ Nyekuci cĭ uukceta. ³² Mĭ eteedĭcet Makayyioiti ageeta thōōth, atĭrĭthet nē ageeta, kĭi katĭ athii cĭ etedothicet ageeta thōōth cĭ gerthe kōdōwē kĭ eeta cĭk looc coo.

³³ ĩthōng thĭna, abūnna gōtōōnōga kĭ ngōōnōga, mĭ avvu aduwenu niigia ngatĭ odoi dōō, ereec goonogu vēlēk kivitia. ³⁴ Mĭ adacung boobo dĭdĭ, uduit gimma ōlōō ĩcunung, kĭi katĭ athii cĭ etedothicung thōōth katĭ ngĭ arumonu ngatĭ odoi dōō.

Kakuni katĭ kalimanecung na thoothonniok ōōgĭ naboo katĭ ngĭ kikiyyia.

Anyintiok cĭk avvu Ririwaca cĭ Nyekuco

12 ĩthōng thĭ yoko, gōtōōnōga kĭ ngōōnōga, kadiimnyung na agiit agaac thōōth cĭ anyintiok cĭk Ririwac cĭ Dĭhĭmĭ.

² Agayyu balna niigia baa ngaanĭ eeginnu eet cĭk ngaanĭ agaac Nyekuc, anyung balna agiit kaala cĭk aryu niigia kĭitō nyekucnya wo, ithiic thōng, ĩthōng alayyu kaal cĭk athii cĭ ōthōōth buu.

³ ĩthōng thĭna, yoko kadiimnyung na agiit agaac ĩitō ne, athii eeti cĭ woccia ōthōōth Ririwaca cĭ Nyekuco cĭ woccia acĭin Yesu, ĩthōng athii eeti cĭ woccia ōthōōth athĭ ne, ēēn Yesu Makayyioiti, katĭ ngĭ athii Ririwacĭ cĭ Dĭhĭmĭ ĩcĭnnĭ tō.

⁴ Anyi Ririwacĭ cĭ Dĭhĭmĭ eet codoi codoi anyintiok mĭn mĭn.

⁵ Mēēlĭ tiicanē ōrrōt, ĩthōng thĭ kēnnē, odoi Makayyioiti cĭ katicanothi naaga. ⁶ Aticanni Nyekuci goolliowēy ĩcĭk meelĭk, ĩthōng Nyekuc coo dōō cĭ adĭman tiiciok cĭkkō ĩcĭ eet vēlēk.

⁷ Anyet Ririwacĭ cĭnnē ageeta dodoyyie gōōl cĭ katicanothĭcē gonoogiet. ⁸ Ōthōōth eeti ĩmma kōrgēna cĭnac gēēnyĭtha cĭ Ririwaco, ĩthōng ōthōōth ĩmma thoothonniok cĭk aga nē jurrung cĭk anyi Ririwacĭ neccie dōō noko. ⁹ Anyi Ririwacĭ et ĩmma leminit cobbi, ĩthōng anyĭk ĩmma tirthĕt cĭ ēēlanē eet cĭk ĩmmōrĭ kŭbŭnta, ¹⁰ ĩthōng anyĭk ĩmma tirthĕt cĭ adĭmanĭ thoothonniok cĭk anaat eeta, anyi et ĩmma kuduwa thōōth cĭ aku Nyekuca, ĩthōng anyĭk et ĩmma kagga ririwanĭn cĭk avvu Nyekuca kōdē ririwanĭn

cĭk gerthek, ĭthōng anyĭk et ĭmma kōthōōth thoothonniok oōgĭ mĭn mĭn, ĭthōng anyĭk et ĭmma kōkōban thoothonniok oōgĭ mĭn mĭn. ¹¹ Ĕēn cĭkkō vēlēk tiiciok cĭk Ririwac cĭ Dĭhĭmĭ codoi dōō, ĭthōng engereek nē eet codoi codoi kĭcĭ adiim nēnē.

Ĕlē codoi dōō cĭ ayak vatĭk cĭk meelĭk

¹² Ĕēn ēlē codoi doo, kōdē woyyia engencyciay kayak vatĭk cĭk meelĭk, ĭthōng kōdē woyyia mēēlĭ vatĭka cĭgĭnnēk, ēēn nēēgē vēlēk ēlē codoi doo. ĭthōng oōgōn ēlē cĭ Kiristo buu noko.

¹³ Nyatarka agamothĭcēt balna ageeta vēlēk batithimo Ririwaca cĭ Dĭhĭmĭ, kivitia kĭtō naaga ēlē codoi doo, kōdē woyyia ngĭ keegin Yudei kōdē eet cĭk athii cĭ ēēn Yudei, kōdē nyakapanak kōdē eet cĭk athii cĭ ēēn nyakapanak, ĭthōng anyĭwothĭcet balna ageeta vēlēk Ririwacĭ codoi dōō thinnetinēy cĭgaac.

¹⁴ ĭthōng thĭ yoko, athii balna cĭ engencyciay ēlē kĭi cĭ tōōn codoi dōō, engencyciay balna ayak vatĭk cĭk meelĭk. ¹⁵ ĭthōng mĭ woccia yoko kĭthĭ thoocĭ ne, “Nyatarka athii cĭ keeni na athiit, athii cĭ keeni na tōōn cĭ elo,” Nyatarka thōōth nĭcē, athii woccia cĭ ēēn thoocĭ tōōn cĭ elo? ¹⁶ ĭthōng mĭ woccia yoko kĭthĭ kĭtatĭ ne, “Nyatarka athii cĭ keeni na keberec, athii cĭ keeni na tōōn cĭ elo.” ĭthōng thĭ, nyatarka thōōth coo, athii woccia cĭ alaam kĭtat ngatĭ ēnē tōōn cĭ elo. ¹⁷ ĭthōng mĭ balna kĭi ēlē vēlēk keberec, aavĭ woyyia baalia ngĭtĭ kathĭknēnĭ ngatdang? Ma baalia kĭi ēlē vēlēk kĭtat, aavĭ woyyia baalia ngĭtĭ cowinto ngatdang? ¹⁸ ĭthōng thĭ dĭdĭ, ēthēdanēk balna Nyekuci vatĭk ēla, ari ĭnōōgō vēlēk kĭcĭ da thēk adiim nē ĭnōōgō kaavutō. ¹⁹ Mĭ da balna kĭtō nēēgē vēlēk tōōn codoi dōō, aavĭ woyyia baalia ēlē ngatdang? ²⁰ ĭthōng kĭ yoko wo, mēēlĭ vatĭka cĭk ēlak, ĭthōng thĭ kēnnē, odoi ēlē dōō.

²¹ Athii woccia cĭ ethei keberecĭ athiit ne, “Athii cĭ kadiimnyi na aniitia!” ĭthōng athii woccia cĭ ethei oō thoo ne, “Athii cĭ kadiimnyung na agiitia!” ²² ĭthōng thĭ dĭdĭ, vatĭk oōgĭ cĭk ēlak cĭk aatĭ kĭcĭ athii cĭ tiirti wo, addi nēēgē buu oōrōt ijarĭ. ²³ ĭthōng karĭcana kēnnē naaga jurrung vatĭk oōgĭ cĭk eleeti cĭgaac cĭk kamuk naaga kathĭ ne, athii cĭ tiirti. ĭthōng kŭmŭtĭt vatĭk oōgĭ cĭk ēlak cĭk anyet ngawani, athii cĭ edenyaiy. ²⁴ ĭthōng vatĭk cĭk edenyaiy, athii cĭ kadiim ngĭ kalnai ĭnōōgō oōrōt.

Arūm balna Nyekuci vatīk vēlēk cīk ēlak, ĭthōng anyīk vatīk cīk athii cī tiirti ōrrōt kīitō cīk tiirtik, ²⁵ aticcan balna nē ketee, kanyīk vatīk cīk ēlak vēlēk, kiticantōī kōdōwē jurrung, gōōla cī athūnnī vatīka gwuak gōōnōgī ōōgī codoi codoi. ²⁶ Mī ēcērēt tōōn ĭmma, ēcērēt ēlē vēlēk. Mī athii cī ēcērēt tōōn ĭmma, ēbēlbēl ēlē vēlēk.

²⁷ ĭthōng thīna yoko, eeginnu niigia ēlē cī Kiristo, ĭthōng eeginnu niigia codoi codoi tōōn cī ēlē cīnnī wo. ²⁸ Kōrgēna cī meelitin cī lemnyiwu, ēbēra balna Nyekuci ĭcī owu tionniak, ĭthōng ramma cīnnī, ēbēra eet cīk ōthōōth molook cī Nyekuco, ĭthōng ĭcī ēēn iyyio, ēbēra limanniok, ĭthōng ēbēra ticcianniok cīk thoothonniok cīk anaat eeta, ĭthōng ēbēra eet cīk ayak anyinit cī ēēlī eet kūbūnta, ĭthōng ēbēra eet ōōgī kīdīmantek gōōnōgī kaal cīk abūnna, ĭthōng ēbēra eet cīk ūūlī ngatī atīrīthī gōōnōgī, ĭthōng ēbēra eet cīk ōthōōth thoothiowēy mīn mīn. ²⁹ Athii eeta vēlēk cī ēēn tionniak. ĭthōng athii eeta vēlēk cī ēēn eet cīk ōthōōth molook cī Nyekuco. ĭthōng naboo, athii eeta vēlēk cī ēēn limanniok. Athii cī ūūlī eeta vēlēk ngatī adīmanī thoothonniok cīk anaat eeta. ³⁰ Athii cī ūūlī eeta vēlēk ngatī anyīcē eet cīk ĭmmōrī kūbūnta. Athii cī ūūlī eeta vēlēk ngatī ōthōōthī thoothonniowēy mīn mīn. ĭthōng athii cī ūūlī eeta vēlēk ngatī ōkōbanī thōōth cī rēēng, kīī katī kagaacō eeta. ³¹ Kadiimnyung na agiit abarrittiek anyintiok cīk tiirtik ōrrōt.

ĭthōng thī yoko, keyelecung katī na gōōl cī dīhīmī ōrrōt.

Mīnan

13 Mī kothoothi na thoothonniowēy ĭcīk eetu mīn mīn, kōdē ĭcī anjīletu, ĭthōng athii cī kamīnani eet ōōgī, kaavē na kī burui cī abū ngōōtī kaganoko. ² Mī kayai na anyinit cī kaduwanē thoothonniok cīk avvu Nyekuca, ĭthōng kagawa thoothonniok vēlēk cīk alugunyi, ĭthōng mī kayai leminit cī woccia anyi thiryiok kōtōōthō, ĭthōng athiina mīnanī tō, keeni gimma kaganoko. ³ Mī kanyii na kaal cīganīk vēlēk eet cīk ēēn ngījurma, ĭthōng kanyīha ēlē cannī kūtūthē, ĭthōng athiina mīnanī tō, athii thēk gii cī karūba na tō.

⁴ Aanyīk mīnanī eet komogit thōōth, ĭthōng aanyīk kīitō thimattiak. Athii mīnanī cī anyi eet kabarrittiek kaal cīk eet ōōgī, kōdē ēngērēnī, kōdē irianī. ⁵ Athii cī anyi mīnanī et kummu

thīnīn, athii cī anyi mīnanī et kūthūtī ēlē cīnnī dōō, anyi mīnanī et kithii cī ahada kaal cīk adīmaneei eeti īnōōnō buth. ⁶ Athii mīnanī cī anyi et katarāāi thōōth cī gerthe, īthōng thī, atarnanī thōōth cī ēēn dīdī. ⁷ Ēēla mīnanī et dōkīthī, īthōng ayak leminit kī eet dōkīthī, īthōng ayak muwēēnīt cī abūnna, īthōng alna mīnanī dōkīthī.

⁸ Athii mīnanī cī aturnēcē, īthōng avvu katī abīlī thoothiowa cīk avvu Nyekuca, īthōng avvu katī abīlī eeta cīk ōthōōth thoothonniok mīn mīn, īthōng aku katī gēēnyīthī athii. ⁹ Athii naaga cī kagga kaal vēlēk, īthōng ma ngī kathīhī naaga thoothonniok cīk avvu Nyekuca, kagga naaga cīk kīdīk. ¹⁰ Īthōng thī, mī ikiyyia thōōth cī ētēmanōy cī abūnna wo, enyekci katī thōōth cī athii cī ētēmanōy cī abūnna wo. ¹¹ Balna ngaanī keeni na doolec cī dīcī, kothoothi balna kī doolec cī dīcī, īthōng kayai muwēēnīt kī doo cī dīcī. Ma balna mī kīthī maka, kikiyyia kūtūngea muwēēnīt cī kīdīchetino. ¹² Īthōng thī yoko, kaala vēlēk cīk kacīn naaga wo, gerthe ōgōōn kīcī kacīn naaga eeleeti cīgaac madarawa cī alibie. Īthōng katī vurtia, kacīn katī naaga kaal vēlēk mūrūūr. Īthōng yoko kagawa na gii cī dīcī, īthōng thī, kagawa katīna kaal vēlēk, kī yoko ngī agawa aneeta Nyekuci wo.

¹³ Īthōng thī yoko, aatī thoothiowa iyyio, leminit kī muwēēnīt cī abūnna kī mīnan. Īthōng thī, thoothiowēy īcīkkō vēlēk, mīnan cī ijjarī.

Anyinit cī katūkwanī thōōth cī kōr īmma

14 Owobit niigia gōōl cī mīnana, īthōng abarrittewu anyintiok cīk Ririwac cī Dīhīmī, arru thēk kir anyinit cī katūkwanī thoothonniok cīk avvu Nyekuca. ² Nyatarka eeti īmma cī ōthōōth thōōtha īcī rēēng, athii cī ōthōōthōy kī eeta, ōthōōthōy nē kī Nyekuc. Īthōng dīdī, athii eeti cī aga īnōōnō tō, aduwa nē thoothonniok cīk addi cīk alugunyi Ririwaca cī Dīhīmī. ³ Īthōng eeti cī atukwan thoothonniok cīk avvu Nyekuca, aduwaai nē eet, kī katī kokomit thinneti cīgīk, īthōng amanymanyan eet cīk ayak ulua. ⁴ Eeti cī ōthōōth thōōtha īcī rēēng, ēēl nē ēlē cīnnī, īthōng thī, eeti cī atukwan thoothonniok cīk avvu Nyekuca, ēēl nē meelitin cī lemnyiwu. ⁵ Kadiimnyung na agiit vēlēk othoothit thoothonniowēy īcīk rēēng, īthōng thī nēnnē, kadiimi

woccia utukwuanit thoothonniok cĭk avvu Nyekuca. Ijjar eeti cĭ atukwuan thoothonniok cĭk avvu Nyekuca et cĭ  th  th th  tha  cĭ r eng, gii d  w k katĭ ngĭ  k baneei eeti  n n , kĭi katĭ kiliman th  th cĭnn  meelitin cĭ lemnyiwu.

⁶  th ng thĭ yoko, g t n ga kĭ ng n ga, mĭ kakuni na  cunung,  th ng k th tha th tha  cĭ r eng, kab nna woccia katĭ na  cunung kuu, gii d  w k ngĭ kayahacung agiitia yelinit k d  g enyĭth k d  thoothonniok cĭk avvu Nyekuca, k d  th th cĭ limano? ⁷ Ma ngĭ  r i moloowuana cĭk k dor tu kĭcĭ nyalomorunyawu v l k, aga woccia katĭ eeta jang cĭ  r i    gii d  w k ngĭ  r i jurrung? ⁸ Ma ngĭ athii cĭ ab  eeti nyeepu cĭ abici nĭ k t gĭ jurrung, ng n  woccia katĭ cĭ adĭmanothi k  k jora? ⁹  th ng  g n  cunung buu noko, katĭ ngĭ othoothu kutugwetin y  cĭk r eng, aga woccia katĭ eeti cĭ ath r r th th cĭ othoothu niigia kuu? Aavĭ k nn  katĭ kĭcĭ othooththicu ng t kaganoko. ¹⁰ M lĭ kutugeti cĭk r eng looca coo,  th ng ab nna n eg  v l k. ¹¹  th ng thĭ, mĭ athii cĭ kath rari na th th cĭ  th th eeti  mma, keeni k nn  na et cĭ looc cĭ r eng eta n c ,  th ng  n n  buu et cĭ looc cĭ r eng  cĭnanĭ. ¹² Mĭ adiimnyu niigia anyintiok cĭk Ririwac cĭ Dĭh mĭ dĭdĭ, eberyia niigia anyintiok cĭk katĭ  el meelitin cĭ lemnyiwu jurrung.

¹³  th ng nyatarka th th coo, anycĭk et cĭ  th th th tha cĭ r eng kalaw y koccianĭ, kĭi katĭ k el Nyekuci  n n  k k banek eet th th cĭ  th th n    . ¹⁴ Nyatarka mĭ kalayyie na th tha  cĭ r eng, ririwac cannĭ cĭ alayyie wo,  th ng thĭ k nn , athii cĭ kagga na lawinit cannĭ. ¹⁵  th ng kogooni yoko katĭ na kuu? Kalayyie katĭ na ririwaca cannĭ,  th ng katĭ kalaw y muw enta cannĭ buu. Kebelie katĭ na ririwaca cannĭ,  th ng katĭ kebelie muw enta cannĭ buu. ¹⁶ Ma yoko th k ngĭ adihithi nia Nyekuc ririwaca cunni d ,  th ng  l mĭ woccia katĭ eeti cĭ ngaanĭ k l m Yesu cĭ arumenu kĭ aniitia wo lawinit cunni athĭ ne, “Am n” kuu? Nyatarka athii cĭ aga n  lawinit cunni wo. ¹⁷ Ala woccia nia Nyekuc g la cĭ ab nna,  th ng thĭ k nn , athii cĭ  el lawinti cunnie wo  n n  buu.

¹⁸ Kennei na Nyekuc ne, ibalall , nyatarka kothoothi na kutugwetin y  cĭk r eng kijiaryung agiitia v l k. ¹⁹  th ng thĭ, mĭ kaav  meelitina cĭ lemnyiwu, maya woccia ngatĭ kothoothi

thothonniok tur cĭk gēenyĭthak, cĭk aga eeta katĭ ngĭ kalimani na ĩnōōgō, kijiar ngatĭ woccia kothoothi thothonniok vucciaknya ōmmōtō (10,000) thōōtha ĩcĭ rēēng.

²⁰ Gōtōōnōga kĭ ngōōnōga, ibilli niigia thēk muwēēnĭt cĭ ayakcu kĭ doolia cĭk kĭdĭk wo. Īthōng thōōtha cĭ gerthe, ĩmĭrĭt aavut kĭ doolia cĭk kĭdĭk, ĩthōng thĭ, muwēēnta cunung, ayait muwēēnĭt kĭ eeta cĭk obbitik. ²¹ Eheeddi Ngirana cĭnnĭ athĭ ne,

“Aduwa Makayyioiti athĭ ne,

kirioni katĭ na eet cĭganĭk,

eetĭnēy cĭk ōthōōth kutugwetinēy ĩcĭk rēēng,

ĭthōng thĭ,alna eeta cĭganniek wo, athii cĭ athĭkna aneeta noko.”

²² Ma ngĭ ōthōōth eeti ĩmma thōōtha ĩcĭ rēēng, athii cĭ ēēn yelinit cĭ lemnyiwu, ĩthōng thĭ, ēēn cĭ eet cĭk athii cĭ ēēn lemnyiook. Īthōng thĭ, mĭ ōthōōth eeti ĩmma thothonniok cĭk avvu Nyekuca, ēēn thothonniowa cĭkkō cĭk lemnyiwu, ĩthōng athii cĭ ēēnē cĭk eet cĭk athii cĭ ēēn lemnyiook. ²³ Ma yoko thēk kothoothitō eeta lawinta kelethiawa thothonniowēy ĩcĭk rēēng, ĩthōng ivitia eeta gwuak cĭk athii cĭ ēēn lemnyiook kōdē eeta cĭk ngaanĭ ithiananĭ aga Yesu, athii kēnnē katĭ cĭ ahad nēēgē athĭ ne, adakcung agiitia ngaamōnĭ? ²⁴ Īthōng thĭ yoko, mĭ atukwuannu niigia vēlēk thothonniok cĭk avvu Nyekuca, ĩthōng ivitia eeta gwuak cĭk athii cĭ ēēn lemnyiook kōdē eeta cĭk ngaanĭ ithiananĭ aga Yesu, avvu katĭ nēēgē kagaacō ngatĭ ēgērēthantōy, ĩthōng idiimitō nēēgē ngatĭ ūūkcĭ goolliok cĭgĭk, nyatarka thōōth cĭ aduwa niia wo, ²⁵ edenyiay katĭ thothonniowa cĭk alugunyi thinnetinēy cĭgĭk. Īthōng thĭ, katĭ akatit kuthungti, ĩthōng entek Nyekuc ne, “Kagayyia dĭdĭ ngatĭ aavē niia ĩcĭ eet cĭkkō.”

Lawinit cĭ abūnna

²⁶ Gōtōōnōga kĭ ngōōnōga, kōthōōth yoko woccia kathĭ ne? Mĭ alutenu niigia kōdōwē, ayakcu niigia codoi codoi tēgēl kōdē thōōth cĭ limano, kōdē thōōth cĭ yelintio, kōdē kūtūk cĭ rēēng kōdē thōōth cĭ woccia ōkōbanni. Adiiim woccia ngĭ aticanni thothonniowa cĭkkō vēlēk, kĭ katĭ kanycĭk meelitin cĭ lemnyiwu

kīi tiirti. ²⁷ Mī ōthōōth eeti ĩmma thōōtha ĩcī rēēng, anycīk kothoothitō eeta rammak kōdē iyyiok, codoi codoi, ĩthōng ōkōbanēk eeti ĩmma thōng. ²⁸ Mī athii eeti cī ōkōban thōōth tō, anycīk et cī ōthōōth wo kijawōy meelitina cī lemnyiwu, ĩthōng ōthōōthī ēlē cinnī dōō ĩcī Nyekuco.

²⁹ Anycīk eet cīk ōthōōth molook cī Nyekuco ramma kōdē iyyio kutukwuanit, ĩthōng ahadit woccia eeta gwuak thōōth cī aduwuay wo jurrung. ³⁰ ĩthōng thī, mī aavī eeti ĩmma loota cī akunei thōōth cī aku Nyekuca, anycīk et wū ōthōōth ĩcowu kijawōy. ³¹ Anycīk eet codoi codoi kutukwuanit thoothonniok cīk avvu Nyekuca, kīi katī ilimanta niigia vēlēk thōōth cī aduwa nēēgē, kīi katī ketherung agiitia. ³² Eeta cīk ōthōōth molook cī Nyekuco, ōthōōth nēēgē thoothonniok cīk aduwa nēēgē codoi codoi. ³³ Athii Nyekuci cī adiim eet cīgīnik kuuktōy, adiim nē ĩnōōgō kaavutō ganōna. Adiim woccia thoothonniowa cīkō vēlēk kīdīmāntē kelethianay vēlēk ĩcīk Makayyioktak.

³⁴ Athii woccia cī kēlēmacī ngaay kothoothitō meelitina cī lemnyiwu. ĩjakci woccia ĩthōng ĩthīktōy kaganoko, kīcī aduwa Ngiranī cī Mutha. ³⁵ Mī aavī gii ĩmma cī adiim nēēgē ngī aga, ajinna katī nēēgē maacuanīy cīgīk katī ngī ōdōlanit kōrōōk. Athii katī cī abūnna ngī ōthōōth ngaa ngatī arumone meelitini cī lemnyiwu.

³⁶ ĩthiananī balna thōōth cī Nyekuco ĩcunung? Kōdē agiitia balna dōō cīk ōdōlanung thōōth cī Nyekuco? ³⁷ Mī ahad eeti ĩmma ngī athī ne, ēēn nē et cī ōthōōth molook cī Nyekuco, kōdē ayak anyintiok cīk Ririwac cī Dīhīmī, anycīk kagga nē kīi ne, thōōth cī kēhēdacung na agiit wo, ēēn tīrīthēnīt cī Makayyioit Yesu. ³⁸ Ma ngī abayahan eeti ĩmma thōōth coo, abayahan katī Makayyioiti ĩnōōnō buu.

³⁹ ĩthōng thīna, gōtōōnōga kī ngōōnōga, idiimit ōrrōt ngatī atukwuannu thoothonniok cīk avvu Nyekuca, ĩthōng nyī icaccu eet ngatī ōthōōthī thoothonniowēy ĩcīk rēēng. ⁴⁰ ĩthōng thī, adiim ngī adīmānni kaala vēlēk gōōla cī mūrri ĩcī abūnna.

Ūrūga Kiristo

15 ĩthōng thī yoko, gōtōōnōga kī ngōōnōga, kadiimi ngī kaduwacung naboo Nyemut cī Abūnna wū balna

kirionicung na agiitia, ìthõng ngaanĩ elemnyu kĩi noko. ²Nyemuta cĩ Abũnna wo, elliawu niigia katĩ ngĩ athunnu thõõth wũ balna kirionicung na agiitia jurrung. Ìthõng thĩ, mĩ athii tõ, ãẽn thĩ leminiti chung wo gimma kaganoko.

³Nyatarka thõõth wũ balna aduwacca aneeta Kiristo kuduawung balna na agiitia. Aduwa balna Nyaraga cĩ Nyekuco,^u athĩ ne, thõõth cĩ tiiri õrrõt kir, ãẽn thõõth cĩ daaĩth cĩ Kiristo, nyatarka gerthetin cĩnac, ⁴adawẽ balna nẽ, ìthõng ma vurtia cĩ wathinniok iyyio, ikiyyia ùrũga daaĩtha kĩcĩ aduwa Nyaraga cĩ Nyekuco. ⁵Ilibak balna nõõnõ Kiristo Põtũrũ,^v ma natẽ ikiyyia ilibak tionniak cĩk ãẽn õmmõtõ kĩ ramma wo buu. ⁶Ma vurtia, ikiyyia ilibak lemnyio cĩk meelĩk cĩk ijaar eet etĩmma kĩ eet tur (500). Ngaanĩ yoko arũgĩ eeta cĩk meelĩk, ìthõng thĩ, balna adaaitõ gwuak. ⁷Ma natẽ, ilibak nẽ Jemith, ma vurtia, ikiyyia ilibak tionniak vëlẽk, ⁸ma balna vurtia cĩnnĩ vëlẽk, ikiyyia ilibaha aneeta^w buu, kõdẽ woyyia ngĩ kaavu kĩ balna ngĩ karittiy wathinniwẽy ìcĩk vurtiak ìcĩk gerthek.

⁹Keeni na tionniait cĩ athii cĩ keeni tiir tionniaĩ vëlẽk.^y Ìthõng dĩdĩ, kamaarai balna na meelitin cĩ lemnyio cĩk Nyekucak pĩrnanõt cobbi õrrõt, cĩ woccia athii cĩ avvũyya eeta aneeta athĩnna ne, tionniait. ¹⁰Ìthõng thĩ, avuthita cĩ yoko kaavẽ na wo kĩi kõr coo wo, nyatarka anya aneeta Nyekuci bũnnatin cĩnnĩ, ìthõng balna athii cĩ kamĩnynye na bũnnathĩt cĩ Nyekuco kaganoko. Athii tõ, balna ngĩ katicannie na kijiar tionniak vëlẽk, ìthõng thĩ, balna athii cĩ ãẽn aneeta mĩn cĩ katicannie wo,

^u **15:3** *Nyaraga cĩ Nyekuco*: Itina wũ balna Yesu, aatĩ nyaragẽta cĩk ãẽn tur cĩk õthõõth ngiran cĩ Nyekuco, wũ balna ehẽeda Mutha kĩ nyaragõt wũk ehẽed eeta wũk õthõõth molook cĩ Nyekuco, kĩ tegelua cĩk Davide kĩ nyaragõt õõgĩ cĩk balna ehedothii thoothoniowa cik eet cik Ìthraĩli. Ìthõng nyaragẽta cikõ vëlẽk aatĩ Nyaragawa ìcĩ Nyekuco, ìthõng ãẽn nẽẽgẽ vëlẽk nyaragõt cĩk Ngẽrẽmngẽrẽm cĩ Ùnũũwa. Yoko ma ngĩ õthõõth Kirithianeta thõõth cĩ Nyaraga cĩ Nyekuco wo, õthõõth nẽẽgẽ thõõth cĩ nyaragõt cikõ vëlẽk cĩk Ngẽrẽmngẽrẽm cĩ Ùnũũk wo, kĩ nyaragõt cik Ngẽrẽmngẽrẽm cĩ Jõr cĩ ehedothii thoothoniowa cik õthõõth thõõth cĩ Yesu Kiristo.

^v **15:5** *Põtũrũ*: Athĩ thar cĩgĩnik õõgĩ Ceeva.

^w **15:8** *Ikiyyia ilibaha aneeta*: Ilibak balna Yesu Paulo, balna ngĩ ehẽci nẽ wobjiak cik Yesu. Bẽl thõõth coo Nyaragawa cĩ Tiicanẽ cik Tionniawu 9:1-6.

^y **15:9** *Keeni na tionniait cĩ athii cĩ keeni tiir tionniaĩ vëlẽk*: Òthõõth balna Paulo ketẽ nyatarka elẽ cĩnnĩ, athii balna nẽ cĩ arũmẽ kĩ Yesu erkinyiy ìcĩk ãẽn iyyio kõdẽ ìcĩk meelĩk kõdẽ nga kĩcĩn Yesu balna ngĩ ododowothii kuruce, kõdẽ nga kĩcĩn balna ngĩ ùrũga nẽ daaĩtha.

katicannie balna nyatarka aavī būnnathīti cī Nyekuco ĩcannī.

¹¹ Ma ngī kirioni balna na kōdē irion balna nēēgē, kirionna thī balna naaga vēlēk thōōth codoi wo noko, cī elemtu niigia balna vēlēk koo.

Arūkna katī eeta cīk Nyekucak daaītha

¹² Īthōng thī, ma ngī irionni thōōth cī athī ne, ūrūga balna Kiristo daaītha, nyia thīna kothoothitō eeta gwuak kōrgēna cunung kīitō ne, athii woccia eeta cīk adaaitō cī arūkna wo? ¹³ Mī athii eeta cīk adaaitō cī arūkna, monogo nēnnē thēk balna ngaanī kūrūga Kiristo buu. ¹⁴ Īthōng ngī da balna ngaanī kūrūga Kiristo, ēēn woyyia limanī cīnang kī leminit cunung wo, gii cī kaganoko. ¹⁵ Kijiar thōōth nīcī arūknanī Kiristo wo, kijioktiaha naaga ngatī keeginnia volongnyiak cī thōōth cī Nyekuco, nyatarka balna kothollia naaga thōōth cī Nyekuco kiittia ne, ūrūgūtha balna nē Kiristo daaītha. Īthōng thī, ngaanī kūrūgūtha nē ĩnōōnō daaītha, katī balna ngī ngaanī kūrūkta daackiaha daaītha. ¹⁶ Nyatarka, mī ngaanī kūrūkta eeta cīk adaaitō, ngaanī thī thēk balna kūrūga Kiristo buu. ¹⁷ Īthōng mī balna ngaanī kūrūga Kiristo, ēēn thī thēk leminiti cunung wo buu gimma kaganoko, ĩthōng ngaanī kēnyēhē gerthetini cunung noko. ¹⁸ Īthōng eeta wūk balna adaaitō leminta cī Kiristo buu, ithiicō. ¹⁹ Ma ngī kayak naaga muwēēnīt cī abūnna ĩcī Kiristo cī rūgēt cīnac dōō looca coo, amaniket thī katī eeta ageeta kijiaritō eet vēlēk.

²⁰ Īthōng thī dīdī, ūrūga balna Kiristo daaītha! Ēēn balna nē et cī uwantanī ĩcowu cī ūrūga daaītha, cī eet vēlēk cīk katī arūkna daaītha. ²¹ Īthōng kīcī acīnnu niigia wo, aavī kī balna ngī aku daaīthī loota ngato, nyatarka et codoi doo, ithianaī yoko rūgūthanīti cī daackiawu buu eta codoi doo. ²² Amaaracet balna Adamī^z ageeta vēlēk daaīth, ĩthōng ayahacet katī Kiristo ageeta vēlēk rūgēt. ²³ Arūgūtha balna nōōnō Nyekuci Kiristo ĩcī owu daaītha, ĩthōng arūgūtha katī Kiristo eet cīgīnīk buu daaītha, katī ngī ōbōda nēnē. ²⁴ Īthōng vurtia cī ijari Kiristo mīrōk cīgīnīk vēlēk, alaanēt kī makayyiok kī gaalīthēt cīnīng vēlēk, ĩthōng

^z 15:22 *Adam*: Ēēn balna Adamī et cī ēngēnyca Nyekuci ĩcī owu, ĩthōng ĩthī baati eet vēlēk loota ngato. Ēēn ngaa cīnnē Ēva, yaati eet vēlēk loota ngato. Bēl thōōth cīnnī Nyaragawa cī Thianantō 1-5.

thĩ katĩ ikiyyia decianeti cĩ loocu, ãthõng anyĩk nẽ alanthět Nyekuc Baatĩnnĩ. ²⁵ Nyatarka agam katĩ nẽ looc kuumuc, kĩ katĩ kaathĩk mĩrõk cĩgĩnik vėlẽk looc. ²⁶ Miroit cĩ aturna cĩ katĩ aruwue wo, daaĩthĩ. ²⁷ Nyatarka aduwa Nyaraga cĩ Nyekuco athĩ ne, “Aath balna nẽ kaal vėlẽk thoonĩy ĩcĩgĩnik.” ĩthõng thĩ yoko, mĩ athĩ thõõth coo ne, “Aath balna nẽ kaal vėlẽk cĩk aatĩ thoonĩy ĩcĩgĩnik,” Athii cĩ athĩ nẽ, aath nẽ Nyekuc, ãthõng thĩ ari Nyekuci kaal vėlẽk thoonĩy ĩcĩk Kiristo. ²⁸ Ma vurtia cĩ agamĩ Ngertĩ Nyekuco kaal vėlẽk, ari katĩ nẽ ělẽ cĩnnĩ athĩnẽy cĩk Nyekuc cĩ ari balna kaal vėlẽk kagam Ngērĩnẽ cĩnnẽ. ĩthõng thĩ, ěn katĩ Nyekuci Makayyioit cĩ agam kaal vėlẽk tammuatiddina kĩ loota.

²⁹ ĩthõng thĩ yoko, mĩ athii cĩ arũkna eeta daaĩtha, aticcan katĩ eeta cĩk agam batithimo, nyatarka eet cĩk adaitõ wo nyia? ĩthõng thẽk mĩ athii cĩ arũkna eeta cĩk adaitõ wo kũdũt, nyia nẽnnẽ kagamit eeta batithimo, nyatarka ĩnõõgõ wo? ³⁰ Nyia kamaaryiak naaga eleeti cĩgaac thoothonniok cĩk woccia ayaha daaĩth kõdẽ pĩrnanět wathinniok vėlẽk wo? ³¹ ĩthõng nyia kurumtowa na kĩ daaĩth dõkĩthĩ wo? Rianii cĩ kayai na ĩcumung, nyatarka Yesu Kiristo Makayyioit cĩnac, cĩ anya aneeta kuduwa thõõth coo wo. ³² Mĩ da balna kuukona na kĩ kėlẽgẽ cĩk bõõnak õlõõ ĩcĩ gaalawu cĩ Ĕvethathĩ,^a nyatarka muwẽenĩt cĩ abũnna cannĩ cĩ kamuwe rũgět cannĩ looca coo dõõ, nyia yoko cĩ karũba na muwẽenta ĩcoo wo? Mĩ athii cĩ arũkna eeta cĩk adaitõ,

“Kuduktõy thĩ nẽnnẽ naaga, ãthõng kũwũdĩt mærtẽ,
nyatarka kadaaĩ katĩ lootha.”

³³ Ma ngĩ agiiththu eleeti cuguk kaganoko noko. Ĕgērẽthannung katĩ agiitia goonogu cĩk gerthek. ³⁴ ĩcĩnĩt, ãthõng ibillu gerthetin, nyatarka aatĩ eeta gwuak kõrgẽna cunung, cĩk ngaanĩ kagaacõ thõõth cĩ Nyekuco. Kaduwa na thõõth coo, kĩ katĩ kagamung agiit ngawani.

^a **15:32** *Mĩ da balna kuukona na kĩ kėlẽgẽ cĩk bõõnak õlõõ ĩcĩ gaalawu cĩ Ĕvethathĩ:* Adĩma balna gõõ gaala cĩk Rũma kėlẽgẽ, anyi ĩnõõgõ kuruit eeta. Athii naaga cĩ kagawĩ ma da balna ngĩ uukõy Paulo kĩ kėlẽgẽ didĩ, kõdẽ õthõõth nẽ eet cĩk uukõy, cĩk eyehethei kėlẽgẽ.

Ēlē cī arūkna

³⁵ Īthōng thī, woccia ngī ajin eeti ĩmma thōōth cī athī ne, “Arūkna katī eeta cīk adaaitō kuu? Avvu katī ayak nēēgē eleeti cīk ōgōōn kuu?” ³⁶ Nyī agiithenu thōng! Kinyomocī cī athaccu niigia, athii woccia cī arūkna nīco noko, adaāi nōōnō thōng. ³⁷ Mī athaci niia kinyomoc, athii niia cī akati ēlē cīnī vēlēk, ĩthōng thī, athaccie kinyomocī kaganoko kōdē woccia ngī ēēn labitot cobbi kōdē gimma buu. ³⁸ Īthōng thī, aanyīk Nyekuci kinyomoc ēlē kī balna ngī adiiim nēnē, ĩthōng aanyīk kinyomo eleeti cīgīk mīn mīn. ³⁹ Engencyciay eeta, kī kēlēgē, kī kaala, kī kīballī, kī kulugua ayak eleeti, ĩthōng thī, athii cī aduwōy kī gōōnōgī. ⁴⁰ Ayak kaala cīk tammutiddinac eleeti, ĩthōng ayak kaala cīk loocu buu eleeti. Īthōng thī, būnnathīt cī kaal cīk tammutiddin, aatī gōōla cīnīng mīn, ĩthōng būnnathīt cī kaal cīk looc coo, aatī gōōla cīnīng mīn mīn. ⁴¹ Ayak kōr būnnathīt cīnī mīn, ĩthōng ayak nyīloī cīnī mīn, ĩthōng ayait mūnyūnya buu cīnīng mīn, ĩthōng athii cī aduwōy būnnathītī cī mūnyūnyōc ĩmma kī cī ĩmma.

⁴² Ōgōōn katī noko katī ngī ūrūkta eleeti cīgaac daaītha. Eleeti wūk balna adaaitō, arūkna katī naboo, ĩthōng thī ĩthīnga katī naboo adaāi kūdūt. ⁴³ Adayyie eleeti cīgaac nyatarka kothii bulēnīt, ĩthōng thī, arūkna katī nēēgē bulēnta. Adayyie nēēgē nyatarka athii cī tiirti, ĩthōng arūkna katī nēēgē tirthēta. ⁴⁴ Adayyie eleeti cīk eetu nyatarka adaaitō, ĩthōng arūkna katī nēēgē, ĩthōng ūrūgīt kūdūt.

Kīcī aatī eleeti cīk looc coo, aatī thēk katī eleeti cīk jōr Nyekuca buu. ⁴⁵ Aduwa balna Nyaraga cī Nyekuco athī ne, “Ēēn balna Adamī et cī owu, ĩthōng ĩthī et cī arūgī. Īthōng thī, Yesu cī ēēn Adam cī aturna wo, ēēn Ririwac cī anyet rūgēt.” ⁴⁶ Aku balna eeti cī owu looca coo, ĩthōng thī, aku Eeti cī vurtio tammuatiddina Nyekuca. ⁴⁷ Engencyciay balna eeti cowu tōdōwaca, ĩthōng thī, aku Eeti cī vurtio ēē, tammuatiddina Nyekuca. ⁴⁸ Ayak eeta vēlēk cīk loocu eleeti cīk aduwōy kī ēlē cī et wū balna engencyciay tōdōwaca. Īthōng ayait eeta cīk aatī

tammuatiddina vëlêk eleeti cîk aduwōy kī ēlē cī Et wū balna aku tammuatiddina Nyekuca. ⁴⁹Kī cī kaduwōy naaga kī et wū balna engenyciay tōdōwaca wo, kaatī katī naaga kī Eeti wū balna aku tammuatiddina.

⁵⁰Gōtōōnōga kī ngōōnōga, kadiimnyung na agiit agaac iītō ne, adaai katī kōr imma eleeti cīgaac, athii katī nēēgē cī ōthōl alaanthēt cī Nyekuco cī alna kūdūt wo. ⁵¹Īthīktōy, kaduwacung katī na agiitia thōōth cī alugunyi cī ijiar gēēnyīth cī eetu. Athii katī naaga vëlêk cī kadaai, īthōng thī, kūkcī katī naaga vëlêk kaganoko. ⁵²Edenyiay katī thōōth coo tamanoko, kijiar badii cī tammuo wū gōō acīn kebrecī tamanoko. Nyatarka abūē katī nyeepeu cī aturna, īthōng ūrūkta eeta vëlêk cîk adaaītō. Īthōng nēnnē katī kutuwuyyie naaga vëlêk kithii cī kadaai naboo kūdūt. ⁵³Ūūkcī katī eleeti cīgaac cîk adaaī, īthōng ammu wo, kīītō eleeti cîk athii cī adaaī kōdē ammu. ⁵⁴Eleeti cîk yoko kayak naaga wo, ēēn eleeti cîk athii cī tiirti, īthōng adaaī. Īthōng thī, ūūkcī katī nēēgē kīītō eleeti cîk alna kūdūt. Īthōng katī ikiyyia thōōth cī nyaraga cī Nyekuco kī dīdī kī balna ngī athī ne, “Atamaac balna Nyekuci daaīth!”

⁵⁵“Tirthēt cī daaītho wo jaang?

Ūūk wuciithi cī daaītho wo nga?”

⁵⁶Ayaha gerthetini daaīth, īthōng anyīk Ngiranī gerthetin tirthēt.

⁵⁷Īthōng thī, kēntēk naaga Nyekuc ne, ibalallē ngatī anyīcē Makayyioit cīnac Yesu Kiristo kanyet ageeta tirthēt cī kijiari daaīth!

⁵⁸Īthōng thīna, gōtōōnōga kī ngōōnōga, aavut okomit. Nyī anyiccu gimma kotomowunga. Aryik eleeti cuguk dōkīthī tiica cī Makayyiokto, nyatarka agayyu niigia ngī athī ne, athii cī ēēn tiici cunung cī Makayyiokto wo cī kaganoko.

Lūtēnīt cī nyarobinya cîk eet cîk Makayyioktak

16 Īthōng thī yoko, thōōtha cī lūtēnīt cī nyarobinya cîk eet cîk Makayyioktak, īdīmanit niigia thōōth wū balna kaduwai na meelitin cī lemnyiok cîk kelethianya cîk Galathia.

²Lomidikanyay vēlēk,^b anycīk et codoi codoi kōrgēna cunung kitiangit nyarobinya oōgī kabanyca, nyarobinyay cīk agam eeta tiica cīnīng mīn mīn cīk athii cī aduwōy, kīi katī mī kikiyyia na, ithii katī lūtēntī ĩmma tō. ³Īthōng mī kōdōlana, kanyii katī na eet wūk balna ēbēranu niigia nyaragēt cīk yelintiak, ĩthōng itiontu ĩnōōgō kootti anyinit cunung Yeruthalēma. ⁴Mī kacini ngī abūnna ngatī woccia kōkōyyē na buu, kiriokca katī kī ĩnōōgō kōdōwē.

Thoothonniok cīk adiim Paulo

⁵Kakuni katī kacinnung agiitia vurtia cī kōbōdaē looca cī Makedonia, nyatarka kadiimi kōkkō nōōnō na ĩcī Makedonia.

⁶Kerebo woccia katī kakuni na karūmē nō kī agiitia kīdīc kōdē kakuni kēdēcai attien^c natē, kīi katī ivitia elliahangū aneeta hēērōna cannī ĩcī kōkōyyē. ⁷Athii cī kadiimi na kacinnung agiitia yoko, ĩthōng kikiyyia koyowotewung wathinniwēy ĩcīk kīdīk kaganoko, kamui woccia katī kakuni na karūmē kī agiitia kuumuc, katī ngī ēlēmī Makayyioiti. ⁸Īthōng thī, kaavē katī ōlōō ĩcī gaalawu cī Ēvēthathī kuumuc kōdōlan Peyianī cī Wathinniook eet ramma kōmmōtō,^d ⁹nyatarka ōwē aneeta katūk cobbi cī tiic cī abūnna, ĩthōng aatī eeta cīk meelīk cīk abūrna aneeta.

¹⁰Ma ngī ōdōlanung Timoti^e agiitia, ivitia ūrūmtē kī ĩnōōnō jurrung. Adīman nē tiic cī Makayyiookto kī nana. ¹¹Nyī anyiccu niigia et ĩmma kaharēk ĩnōōnō. Itiontak ĩnōōnō gōōl jurrung, kīi katī kōbōda ĩcannī. Kērē na ĩnōōnō kī lemnyiook oōgī.

^b **16:2** *Lomidikanyay vēlēk*: Avvū Yudei kōr cī ōwōbēcī Kōr cī Yuwuthono ēē athī nē, lōōcī codoi. Arūkna Yesu daaītha kōrra cī ōwōbēcī Kōr cī Yuwuthono cī athī Laarimi nē, Lomidika. Avvū Laarimi Kōr cī Yuwuthono athī nē lōōcī tōrkōnōm ĩthōng avvū Lomidika athī nē, lōōcī tūrgērēm.

^c **16:6** *Attien*: Looca cī Īthraīlī, athii attienī cī aduwōy kī attien cī looc cīnac. Attienī cī looc cī Īthraīlī, nyīlōwēi ĩcik ēēn ōmmōtō kī ramma kōdōlan cī ēēn iyyio alalī lōōcī ōrrōt, ĩthōng ĩtīl tammū ōrrōt, ĩthōng itina ĩcoo avungan ngōōtī ōrrōt, ĩthōng ōkōmī ōrrōt ngatī woccia ēhēērōnī eeta.

^d **16:8** *Peyianī cī Wathinniook eet ramma kōmmōtō*: Aku balna Peyianī coo vurtia cī Wathinniook eet ramma kōmmōtō kī tur cīk Kōr cī Ngothio. Peyiana cī, balna gōō ayak eeta cīk Yudei dainit cī manēēn cīgīk cīk owu ōvō anyi Nyekuc kīi anyinit Cīitha cīnī Yeruthalēma. Balna kōr cī aluucianē Ririwacī cī Dīhīmī ootinēy cīk wobjiawu coo. Bēl Nyaraga cī Kebinto 28:26-31; Tiicanē cīk Tionniawu 2:1-4.

^e **16:10** *Timoti*: Bēl gōōl cī balna agawī Paulo ĩnōōnō, nyaragawa cī Tiicanē cīk Tionniawu 16:1-5; 18:1-6.

¹² Īthōng yoko, nyatarka thōōth cī Apolothī,^g kadiimi na kitionacung ĩnōōnō kiriokta kī lemnyiok ōōgī. Aharī balna nē ngatī akuuni yoko, ĩthōng thī, aku katī nē kōr cī adiiim nēnē.

¹³ Aavut vīringīng, okomit leminta cunung, anycīk thinneti kokomit. ¹⁴ Iticanit thoothonniok vēlēk mīnanintia.

¹⁵ Agayyu niigia balna ngī arak eeta cīk kōrōōk cī Ithtivanathī ĩcowu, ngatī avvu ēēn lemnyiok ĩcī owu looca cī Accaia, ĩthōng ĩricanta ngatī aticanothīcē lemnyiok cīk Makayyioktak. Kaduwacung na agiitia gōtōōnōga kī ngōōnōga, ¹⁶ elemit eet cīk aatī ketee, kī eet vēlēk cīk aticanothi Makayyioit cīk ōgōōn kī nēēgē. ¹⁷ Katali balna na ōrrōt, ngatī ōdōlanī Ithtivanathī kī Vortunatoth kī Accaikath, nyatarka anyca nēēgē aneeta elinit wū balna anyangū niigia woyyia aneeta, ma baalia aavut niigia ngato. ¹⁸ Īthōng naboo, anyca aneeta kēbēlbēl ōrrōt, kī balna ngī anyung agiitia buu ebelbelit. Entek eet cīk ōgōōn noko ne ibalallē.

Thawinet cī Paulo cī aturna

¹⁹ Īthayyung meelitini cī lemnyiok cīk avvu korookjiowēy ĩcīk gaalawu mīn mīn ĩcī looc cī Athia. Īthayyung Akwila kī ngaa cīnnī Pirithila^h ōrrōt thaarīy cīk Makayyioktak, kōdōwē kī lemnyiok cīk aruumōy ciitha cīnīng. ²⁰ Īthayyung gotoonogu kī ngoonogu cīk aatī ngato vēlēk agiitia. Īthaac goonogu codoi codoi talintia.

²¹ Keheedi na Paulo kir thawinet coo attia cannī.

²² Mī athii cī amīnan eeti ĩmma Makayyioit, ĩcīnē nē vēlēk. Makayyioit cīnac ijia!

²³ Anycīk būnnathīt cī Makayyioit Yesu kaavu ĩcunung.

²⁴ Anycīk mīnan cannī kaavu ĩcunung vēlēk thaarīy cīk Kiristo Yesu. Amēn.

^g **16:12** *Apolothī*: Bēl thōōth cī Apolothī nyaragawa cī Tiicanē cīk Tionniawu 18:18-28; 19:1; 1 Korinto 1:12; 3:4-6; 3:22; 4:6; 16:12.

^h **16:19** *Akwila kī ngaa cīnnī Pirithila*: Aticanni balna Paulo kī ĩnōōgō. Bēl thōōth coo, nyaragawa cī Tionniawu 18:1-26.

Nyaraga cĩ ěn ramma cĩ eheedi Paulo Lemnyiok cĩk Kelethiawak Korintowa

Yelinit cĩ Nyaragawo

Eheedi balna Paulo nyaraga coo wobjiak cĩk Kiristo ōlōō ĩcĩ gaalawu cobbi ĩcĩ Korinto looca cĩ Girihi, balna ngaanĩ ōwō nē gōōla cĩ eheronothĩcē ĩnōōgō. Ithiananĩ balna nē meelitin cĩ lemnyiowu, bēl nyaraga cĩ Tiicanē cĩ Tionniawu 18. Īthōng naboo, balna ēthēr ĩnōōgō gōōla cĩ eheronothĩcē ĩnōōgō thōng, ĩthōng itionĩk nyaraga, ĩthōng thĩ, balna naboo ngaanĩ aatĩ thoothiowa cĩk gerthek buu noko kōrgēna cĩnĩng. Ngaatĩ yoko ēhēdĩcē nē wobjiak cĩk Kiristo nyaraga coo, kũ katĩ kĩdĩmantek nēēgē thothonniok jurrung kōrgēna cĩnĩng, ngaanĩ kōdōlan nē ĩnōōgō.

Aavĩ balna kĩcĩ ēmēdēr wobjiaha gwuak cĩk Kiristo Paulo athĩ ne, ōgōrōth nē nyarobinya cĩk meelitin cĩ lemnyiowu, ĩthōng naboo ũtō ne, athũ cĩ ěn nē tionniait dīdĩ. Īthōng nyaragawa ĩcoo, ētēhēd nē thothonniok cĩk meelĩk, nyatarka ĩnōōnō kĩ tiic cĩ irioni Nyemut cĩ Abũnna cĩ Yesu, wũ balna avveei Nyekuci ĩnōōnō kĩdĩman, bēl terehiantok 6-7. Īthōng naboo, illiman Paulo wobjiak cĩk Kiristo, ngatĩ ěnnē tiir gōōl cĩ adĩmanini nyarobinya cĩgĩk keelli eet cĩk Nyekucak kĩ tiic cĩ meelitin cĩ lemnyiowu loociowēy gwantĩk. Bēl terehiantok 9-10.

1 Aneeta Paulo cī keeni tionniaitⁱ cī Yesu Kiristo,^j cī kēhēdacung nyaraga coo, nyatarka ēbēraha balna aneeta Nyekuci thōōtha coo. Karūmēna kī Timoti cī ēēn lemnyioit kī na wo.

Kitionacung na agiit nyaraga coo, kelethia^k cī lemnyioik cīk kōrōōk cī gaalawu cī Korinto kī meelitin cī lemnyioik vēlēk cīk aatī looca cī Accaia. ² Anycīk būnnathīt kī ganōn cī aku ĩcī Nyekuc Baangiet cīnac, kī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo kanyung agiitia aavut jurrung.

© 1996 David C. Cook

Eheedi Paulo nyaraga lemnyioik cīk Korinto (1:1)

ⁱ **1:1 Tionniait:** Ēēn Paulo tionniait ĩmma. Ēēn tionniaha eet cīk balna ition Yesu tirthēta kōōt kilimantek eet thōōth cīnī, ĩthōng anyīk ĩnōōgō tirthēt cī ingkawī ririwanīn cīk gerthek, ĩthōng ĩdīmanit kaal cīk adiccē eeta.

^j **1:1 Yesu Kiristo:** Thara cīk athī Yesu wo athī ne, ēēlaneet Nyekuci, ĩthōng cīk athī Kiristo wo athī ne, vudēnēt cī ēbēranī Nyekuci et kī Alaana. Thōōtha ĩcī Heburu thōōth cī athī Mathaaya wo athī ne, Kiristo.

^k **1:1 Kelethia:** Ēēn kelethia meelitin cī lemnyioiwu cīk arūmē ngatī odoi, ĩthōng alaacō Yesu Kiristo cī ēēn Makayyioit cīning.

Ethei Paulo Nyekuc ne, ibalallē

³ Kīdihīthīt Nyekuc cī ēēn Baatī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, cī ēēn Baatī tamatintio, ithōng ēēn Nyekuc cī amanymanyanaeta. ⁴ Amanymanyanet nē ageeta pīrnanta vēlēk, kīī katī kamanymanyanit naaga buu eet cīk ayak pīrnanēt, vavawintia wū balna karūba naaga īcī Nyekuco. ⁵ Kīcī kōthōl naaga pīrnanēt cobbi kī Kiristo, karūba woccia manymanyanimiet cī obbi ōrrōt īcīnnī buu. ⁶ Ma ngī kapīrna naaga, kapīrna nyatarka manymanyanimiet kī elianīt cunung. Ma woyyia kamanymanyanet Nyekuci ageeta jurrung, ēēn nyatarka manymanyanimiet cunung cī anyung agiitia omogit pīrnanēt nīcī kapīrnanē naaga buu wo. ⁷ Īthōng ōkōmī muwēēnītī cīnang cī abūnna īcunung, nyatarka kagayya naaga kathīnna ne kōthōl naaga kī agiitia pīrnanēt cīnang wo kōdōwē, kaavu kīcī kōthōl manymanyanimiet cī aku īcī Nyekuco kōdōwē.

⁸ Niigia gōtōōnōga kī ngōōnōga, kadiimnyung naaga agiitia agaac pīrnanēt wū balna kapīrnanē naaga looca cī Athia. Kayakca balna naaga pīrnanēt cī makī ōrrōt cī ijaar tirthēt cīnang, ithōng kivitiahā kahaddia kiittia ne, kadaakna woccia katīna. ⁹ Īthōng dīdī thinnētīnēy cīgaak, kahaddia kiittia ne koottia balna keteddiothīha daaīth thōng. Īthōng edenyiay balna thōōth coo, kīī katī kithii naaga cī kayakca woccia lemīnit eletīnēy īcīgak mīn, ithōng thī katī kayakta woccia naaga lemīnit īcī Nyekuc cī arūgūtha eet daaītha. ¹⁰ Īthōng balna ēlawet Nyekuci ageeta tongolintia cī daaītho, ithōng kagga naaga nga katī alna ellet nē ageeta noko. Kayak naaga muwēēnīt cī abūnna īcīnnī kathī ne, alna katī nē ellet ageeta noko, ¹¹ kīcī elliettu niigia ageeta lawinta cunung wo. Mēēlī katī eeta buu cīk ennei Nyekuc ne, ibalallē, nyatarka ēdēcī Nyekuci lawinit cunung nyatarka ageeta.

Ūtūwū Paulo muwēēnīt cīnnī

¹² Īthōng yoko, ēēn coo rianii cīnang, ithōng aduwa muwēēnītī cī thinneti cīgaak gōōl wū balna karūmēnī kī eet cīk looc coo, ithōng dīdī karūmē balna gōō naaga kī agiitia jurrung gōōla īcī dīhīmī īcī ēēn dīdī. Būnnathīt balna cī Nyekuco cī anyet kutuguthia noko, athii cī ēēn gēēnyīth cī looc coo cī kadīmania noko wo. ¹³ Athii cī

kēhēdacung naaga agiitia nyaraga cī woccia athii cī ebellu kōdē athiknu niigia. Kamui na, ¹⁴ kōdē woyyia yoko ngī athiknu niigia thoothonniok cīk kīdik cīk kaduwaccung naaga wo, avvunnu katī agayyu thoothonniok vėlēk wūk kaduwaccung balna naaga. Ma katī kōr cī ōbōdaaī Makayyioiti Yesu, avvu katī irianietu niigia ageeta, kī yoko katī ngī kirianung naaga agiitia.

¹⁵ Kagga balna na rianii cunung nyatarka ageeta, ĩthōng kidiima ngatī kēhērōnacung agiitia ĩcī owu, kī katī ivitia niigia ūrūbta gatan cī kēhērōnacung na ngōnana ramma. ¹⁶ Kadiimi balna na ngatī kēhērōnacung agiitia gōōla cī kōkōyyē na looca cī Makedonia, ĩthōng ma kōbōda Makedonia kikiyyia ĩcunung. ĩthōng katī anycangū niigia aneeta elinit cī kadiimi, kī katī kūūk looca cī Yudea. ¹⁷ Ma balna ngī kadīmanei na thōōth coo wo, kūūwū da na muwēēnīt cannī? Kōdē kadīmanei thoothonniok cīganīk kī eeta cīk looc coo, kōdē kaavē kī eeti wū gōō athī ne, “Ii,” kōdē, “Athiitō,” kī katī katallieha eeta?

¹⁸ ĩthōng thī dīdī, kīcī athūnnī Nyekuci thōōth, athii cī ēēn nyemut cīnang kī agiitia, “Ii kōdē athiitō.” ¹⁹ Nyatarka Yesu Kiristo Ngērtī Nyekuco wū balna kalimanecung naaga agiitia, aneeta kī Thīlath kī Timoti, athii cī athī ne, “Ii,” kōdē athī ne, “athiitō,” ĩthōng thī ĩcīnnī athī dōkīthī ne, “Ii.” ²⁰ ĩthōng thoothiowa vėlēk wūk balna abūtana Nyekuci, eyeliay ĩcī Kiristo thōōtha cī athī ne, “Ii” ĩthōng thōōtha ĩcī Kiristo kōthōōth naaga kathī ne, “Amēn” nyatarka bulēnīt cī Nyekuco. ²¹ ĩthōng yoko, Nyekuc cī anyet ageeta kī agiit kībilīt tirthēta ĩcī Kiristo. Ēbēraet nē ageeta, ²² ĩthōng arihiet ageet nyēkēr cīnnī cī keeginnie naaga eet cīgīnīk, ĩthōng arihiet Ririwac cī Dīhīmī thinnetinēy cīgaac, kēyēla ngatī keeginnie naaga eet cīgīnīk.

²³ Kaari balna na Nyekuc kī thuut cannī nyatarka kothoothi thōōth cī ēēn dīdī. ĩnōōnō thī cī balna athii cī kōbōdanē na ōlōō ĩcī gaalawu ĩcī Korinto naboo kathī ne, kī katī kithii cī kakuni keheccung agiitia. ²⁴ ĩthōng athii cī keeginna makayyiok cīk katīnganecung agiit gii cī woccia elemnyu. Katicanni naaga kī agiit kōdōwē, nyatarka tali cunung, kī katī ivitia okomit niigia leminta cunung.

2 ĩnōōnō thī cī kūkcē na muwēēnīt cannī kī katī kithii cī ayahacung hēroni cannie wuciith ĩmma naboo. ² Ma ngī

ēēn aneeta kir cī kanyung agiitia aavut mothinta, ngēnē katī cī aku anya aneeta kēbēlbēlū? Agiit thēk kir wūk balna kanyung na omothie. ³ Īnōōnō thī balna cī kēhēdacung na agiitia kī balna ngī kadīmani ēē, kī katī ma kikiyyia, athii woccia na cī komothie eetīnēy īcīk anya aneeta kēbēlbēlū. Ōkōmī balna aneeta thīnīn, nyatarka agiit vēlēk, cīk katī woccia othollu talinit cannī. ⁴ Nyatarka kēhēdacung balna na nyaraga nīcē, pīrnanta kī mothinta cobbi kī tulalōy, kī katī kithii cī kanyung na agiitia wuciith, īthōng thī kī katī agaac īitō ne, maka mīnanī cannie īcunung ōrrōt.

Atamattik et cī ēēn gērēthannioit

⁵ Mī ayaha eeti mothinit,¹ nga kaanya nē aneeta kōmōthē kīcī anyung nē agiit eet ōōgī omothie wo. Athii na cī kothoothi thōōth nīcē ōrrōt. ⁶ Ūwūpan ukwēēntī cī balna uuki eeta cīk meelīk īnōōnō. ⁷ Īthōng thī kēnnē yoko, atamattik woccia niigia īnōōnō, īthōng amanymanyānit īnōōnō, kī katī kithii cī ūūlī wuciithi cī mothintio et nīcē ōrrōt. ⁸ Kaduwacung na agiit dīdī kathī ne, eyelliek īnōōnō mīnan cunung. ⁹ Thōōth wū balna kēhēdacung na agiit nyaragawa kathī ne, kītīmanung agiitia, īthōng kagga dīdī, katī mī owobju niigia thoothonniok vēlēk wūk balna kaduwa nana. ¹⁰ Mī amanicu niigia et īmma, kamanni katī na buu īnōōnō, katī ngī aavī gimma cī woccia kamanni. Īthōng mī katamatīha gerthetin coo, kamanni nguuma cī Kiristo nyatarka agiitia, ¹¹ kī katī kithii cī aku īgoollet Thīttanī^m ageeta. Nyatarka kagga naaga muwēēnīt cīnnī ōrrōt.

Ticciannioit cī Ngērēmngērēm cī Jōr

¹² Ma balna ngī kūwa ōlōō īcī gaalawu cī Torawothi, kūwa kilimaneha eet Nyemut cī Abūnnaⁿ cī Kiristo, kūrūbothīha Makayyioit ōwīha balna gōōl vēlēk. ¹³ Ngāanī balna abarrit

¹ 2:5 *Ayaha eeti mothinit*: Ōthōōth balna Paulo et cī ōkōyyī ngaa cī baatīnnī. Bēl thōōth coo Nyaragawa cī ēēn 1 Korinto 5:1-13.

^m 2:11 *Thīttanī*: Ēēn nē alaan cī anjīlēt wūk balna abūrī Nyekuc, īthōng itingka Nyekuci īnōōgō tammatiddina. Īthōng anjīlēta cīkkō īitō ririwanīn cīk gerthek cīk ēhēcī eet loota ngato. Bēl Nyaraga cī Yelintio 12:7-9.

ⁿ 2:12 *Nyemut cī Abūnna*: Ēēn coo Nyemut cī Abūnna cī Yesu Kiristo wū balna adaāi kurucea, kī kūtūny gerthetin cīnac, kī kanyet ageeta rūgēt cī alna kūdūt.

aneeta thīnīn, ngatī athii cī kamūdōthīcē gōtōna Tiito, ngaatī kēnnēccē ĩnōōgō ne, abūnna ōrrōt, ĩthōng kedeceea kūwa ĩcī looc cī Makedonia.

¹⁴ Katali na ōrrōt ngatī anyiet Nyekuci dōkīthī ageeta kagamet Kiristo kijiaryia Thīttan. Ellet ageeta Nyekuci buu, ngatī kōvvō kathanīca Nyemut cī Kiristo cī ěmmēdē loociowēy vėlēk, ĩthōng ōngōlī Nyemut coo ěmmēdē ayak muyuk cī ōgōōn kī gōō mōōcacī.

¹⁵ Nyatarka kaatī naaga Nyekuca kī mōōcacī cī ōngōlī ěmmēdē cī Kiristo, cī athanothīk eet wūk balna eliy kī eet cīk katī ōbōktē adaaitō. ¹⁶ ĩthōng eeta cīk ōbōktē adaaitō, ōngōlī Nyemut cī Abūnna kī ĩnōōgō, muyuk cī daaītho, ĩthōng kī eet cīk eliy, ōngōlī Nyemut coo kī ĩnōōgō, muyuk cī rūgētō. ĩthōng ngēnē woccia thēk cī ūūlī ngatī adīmanī tiic cī addi coo wo? ¹⁷ Adiiim eeta cīk meelīk ngī arūba balinit, nyatarka aduwaai nēēgē eet thōōth cī Nyekuco, ĩthōng athii cī kattīyya naaga buu kī nēēgē. Keeginna naaga tionniak cīk Nyekucak dīdī, ĩthōng thī, makathīta cī Kiristo, kōthōōththa naaga nyemut cīnang nguuma ĩcī Nyekuco, cī ěēn nē thuut cīnang.

3 Kithiantahia yoko naaga ngatī kaduwania eleeti cīgaak cīk rianiak naboo? Kōdē kadiimnya eet keteheddia nyaragēt cīk ēyēla eleeti cīgaak kī agiitia? Kōdē kadiimnya naaga agiitia eteheddia nyaragēt cīk eyeleei eet ōōgī eleeti cīgaak? ² Attiyyu niigia kī nyaraga cī eheeddi thinnetinēy cīgaak, cī aduwaai eet vėlēk thōōth cī Nyekuco cī kadīmanna naaga. ³ Attiyyu niigia kī nyaraga cī ěhēēd Kiristo nyatarka Nyemut cīnī cī Abūnna cī kayahacung naaga agiitia. Nyatarka athii nē cī ěhēēd nyaraga coo galaama, kōdē bīyēnīy cīk thabalīk. Eheeddi balna nyaraga coo Ririwaca cī Nyekuc cī arūgī thinnetinēy cīk eetu.

⁴ Thōōth cī ěēn dīdī cī kagayyia naaga coo, nyatarka kēlēmnya naaga Nyekuc nyatarka Kiristo. ⁵ Athii ageeta tirthētī cī woccia kathīnnia ne kīdīmantia thoothonniok vėlēk nyaguana tō. Nyekuc cī anyet ageeta makathīt vėlēk cī kadīmania kaal vėlēk cīk woccia kadīmanna. ⁶ Anyet nē ageeta tirthēt vėlēk cī keeginna ticcianniok cīk Ngērēmngērēmō cī Jōr cī aku ĩcī Ririwac cī Dīhīmī, cī athii cī aku ĩcī Ngiran wū balna eheeddi loota. ĩthōng thī, ayaha Ngiranī daaīth, ĩthōng ayaha Ririwacī rūgēt.

Bulēnīt cī Ngērēmngērēm cī Jōr

⁷ Ma da balna kayaha Ngiranī cī Mutha^o būtan cī daaītho dōō, kōdē woyyia balna ngī eheeddi Ngiranī coo bīiyēnīy, īthōng anyīwothīk eet cīk Īthraīlī gōōla cī tiiri ōrrōt. Īthōng balna alna Ngiranī anyi nguum cī Mutha katalany ōrrōt kaavu kī kōrra, kithii eeta cīk Īthraīlī woccia cī acīn īnōōnō nyatarka bulēnīt cīnnī, kōdē woyyia balna ngī ēēn coo bulēnīt cī katī athii, ⁸ athii woccia katī cī ayaha tiici cī Ririwac cī Dīhīmī bulēnīt cobbi ōrrōt, kijiar Ngiran wū balna Mutha? ⁹ Mī woccia kayaha Ngiranī daaīth, īthōng anyīwothīk bulēnītī cobbi, ēēn woccia Ngērēmngērēmī cī Jōr cī anyi Nyekuc kelemet ageeta kūbūnta wo kuu, athii woccia cī anyiwothi bulēnītī cī ijiar cobbi wo? ¹⁰ Īthōng thī, ayak Ngērēmngērēmī cī Jōr wo bulēnīt cī obbi ōrrōt kijiar Ngiran wū balna eheeddi īcī owu. ¹¹ Anyiwothi balna Ngiranī bulēnīt wū balna athii kaganoko. Īthōng maka bulēnītī cī Ngērēmngērēm cī Jōr wo ōrrōt kijiar, nyatarka athii cī edeciay bulēnītī kūdūt.

¹² Īthōng thīna, kīcī kayak naaga muwēēnīt cī abūnna coo wo dīdī, athii woccia cī kongollie gimma. ¹³ Athii cī kaatī naaga kī Mutha wū balna abung nguum cīnnī, kī katī kithii eeta cīk Īthraīlī cī acīn lanyīt cī bulēnīt cī Nyekuco, ngatī katī ōkkō athiinni.

¹⁴ Īthōng thī kēnnē, ngaanī adīītī ooti cīgīk pīd kī kōr coo, athii cī acīn thōōth cī ēēn dīdī, katī ngī ebellie Ngērēmngērēmī wū balna Rēēnī. Īthōng Kiristo dōō cī woccia ōō kēbērē cīgīk kīcīntē.

¹⁵ Kōdē woyyia ngī ēbēl eeta Ngiran cī Mutha kī kōr coo, alna nga adīītī īnōōgō kīina cīgīk noko. ¹⁶ Īthōng mī ēlēm eeti īmma Makayyioit Yesu, īnōōnō dōō cī katī ōō kēbērē cīk et nīcē. ¹⁷ Īthōng thī yoko, ēēn Makayyioiti Ririwac, īthōng ngatī aavē Ririwacī cī Makayyioikto, aatī eeta natē jurrung. ¹⁸ Īthōng naaga, cīk athii cī abunge nguumti cīgaac wo, kūkcī naaga kuduktōy kī īnōōnō, īthōng kēdēnyca naaga bulēnīt cī obbi cī aku Makayyioikta, cī ēēn Ririwac.

^o **3:7 Mutha:** Baa ngī adaak Yothēbō ivitia īdīmanit eeta dōōlī cīk Īthraīlī buth, anyīk kī nyakapanak Ijiba erkīnya eet etīmma (400). Anyīk Nyekuci Mutha kōōga dōōlī cīk Īthraīlī nyakapanthētīna. Anyīk Nyekuci Mutha kanyīk īnōōgō Ngiran, īnōōnō thī cī dōk-īthī avvūē Ngiranī coo athī ne, Ngiran cī Mutha. Arittīay balna Mutha erkīnyay īcīk ēēn vuccīak codoi kī eet etīmma (1,400) baa nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī Lugitho 2-24.

Balinit cī aavī ijionyay

4 Īthōng thī, nyatarka tamati cī Nyekuco, kivitiaha kīdīmanta naaga tiic cīnnī, ĩnōōnō thī cī athii cī kanyīcca naaga thinneti cīgaak kabaritit. ² Īthōng thī kēnnē, kaharneca naaga thothonniok cīk aticcan eeta labak cīk ēēn ngawani. Īthōng athii cī kīgōōlla et ĩmma, kōdē athii cī kūwūyya thōōth cī Nyekuco. Ēēn Nyekuci keberec cīnang cī aga ngatī kothooththia naaga thōōth cī ēēn dīdī, ĩthōng aga eeta vēlēk thinnetinēy cīgik ngī ēēn thōōth coo dīdī. ³ Īthōng mī alugunyi Nyemut cīnang cī Abūnna wo, alugunyi ĩcī eet cīk katī adaaī dōō.

⁴ Thīttan cī agam looc coo ōgōōn kī nyekuci cī athii cī ēēn dīdī. Īthōng ĩnōōnō cī adīit ooti cīk eet cīk athii cī ēēn lemnyiok, kīī katī athii cī acīn nēēgē lanyīt cī Nyemut cī Abūnna cī ēyēla bulēnīt cī Kiristo, cī ēēn ririwac cī Nyekuco wo. ⁵ Athii cī kirionna naaga thōōth cī eleeti cīgaak, athī nyemut cīnang ne, ēēn Yesu Kiristo Makayyioit. Itionanet nē ageeta kivitia kiittia nyakapanak cuguk, nyatarka ĩnōōnō. ⁶ Aduwa balna Nyekuci athī ne, “Anycīk lanyīt katalany muwuratō.” Īthōng yoko, atalany lanyītī cīnnē thinnetinēy cīgaac, lanyīt coo cī anyet kagac bulēnīt cīnnī cī edenyiay nguuma ĩcī Kiristo.

⁷ Kayak naaga balinit coo eletinēy ĩcīgac cīk ōgōōn kī ijionya wo, cīk ēyēla tirthētī cobbi coo cī ēēn dīdī ĩcī Nyekuco, athii cī aku ĩcīnac. ⁸ Kijioktaha balna naaga canan goolliowēy vēlēk, ĩthōng nga kijiaryieha, kōdē woyyia balna ngī athii cī kagayya naaga gii cī kadīmanna, nga kūtūngtēēa naaga tiic cī Nyekuco, ⁹ mī kaatī naaga pīrnanta, aavī Nyekuci ĩcīnac, ĩthōng mī kiinnia, alna kīngathī jiena noko. ¹⁰ Kayak naaga dōkīthī daaīth cī Yesu eletinēy cīgaac, kīī katī kedenyiay woccia rūgētī cīnnē eletinēy cīgaac. ¹¹ Nyatarka ageeta cīk nga karūgī wo, kanyiwōthi naaga dōkīthī daaīth, nyatarka Yesu, kīī katī kedenyiay rūgētī cīnnē eletinēy ĩcīgac ĩcīk katī adaaī wo. ¹² Athī thōōth coo ne, aticanni daaīthī eletinēy cīgaak, ĩthōng iticanōy rūgētī ĩcunung.

¹³ Athī Nyaraga cī Nyekuco ne, “Kelemi balna na Nyekuc, ĩnōōnō thī cī kothoothi na wo.” Īthōng kayak naaga leminīt coo, kīī katī

kelemit naaga buu, ìthõng kothoothitõ, ¹⁴ nyatarka kagga naaga ngĩ athĩ ne, arũgũtha balna Nyekuci Makayyioit Yesu daaĩtha. Arũgũthanet katĩ nẽ ageeta buu kĩ agiitia daaĩtha, kĩ balna ngĩ arũgũtha nẽ Yesu. Ìthõng ayahahet katĩ nẽ ageeta ngĩtĩ aavẽ nẽnẽ, kũrũmtẽ kõdõwẽ kĩ ìnõõnõ. ¹⁵ Ëen coo vëlẽk anyinit cunung, kĩ katĩ kagaacõ eeta cĩk meelĩk õrrõt bũnnathĩt cĩ Nyekuco, ìthõng anyĩk thõõth coo eet cĩk meelĩk kentek Nyekuc ne, ibalallẽ, ìthõng ìdĩhĩhĩt ìnõõnõ.

Leminit ìcĩ Makayyiokto

¹⁶ Ìthõng thĩna, athii cĩ kanyĩcca naaga thinneti cĩgaak kabaritit, kõdẽ woyyia ngĩ apĩrna eleeti cĩgaak dõkĩthĩ, alna nennẽ ìtooryi tirthetĩ cĩ thinneti cĩgaak wathinniwõy vëlẽk. ¹⁷ Ìthõng pĩrnanetĩ coo cĩ kayak naaga wo dĩa, ìthõng athii cĩ alna kũdũt. Ìthõng thĩ pĩrnanetĩ coo anyet katĩ ageeta bulẽnĩt cobbi cĩ alna kũdũt. ¹⁸ Kaala cĩk kacĩn naaga thõng wo, ãen kaal cĩk athii cĩ alna kũdũt, ìthõng kaala cĩk athii cĩ kacĩn naaga, ãen kaal cĩk alna kũdũt. Ìthõng yoko kĩcĩntẽ bak, kĩ katĩ kĩcĩnĩt kaal cĩkkõ, cĩk athii cĩ edenyiay wo, nyatarka alna katĩ nẽgẽ kũdũt.

Korookjiok cĩgaac tammuatiddina

5 Aatĩ eleeti cĩgaac kĩ tuggueta cĩk kaatẽ naaga loota ngato. Ìthõng mĩ õõyõktẽ tuggueta cĩkkõ, anyet katĩ ageeta Nyekuci codoi codoi korookjiok cĩk kaatẽ. Ëen katĩ korookjiowa cĩkkõ cĩk athii cĩ ãngẽnycya eeti cĩ olli. Aatĩ korookjiowa cĩkkõ tammuatiddina, ìthõng alna katĩ kũdũt. ² Ma ngaanĩ kaatĩ naaga loota ngato, ngaanĩ alna kabalac, nyatarka kadiim kõvvõ naaga kaatĩ korookjiowõy ìcĩgac tammuatiddina kĩ Nyekuc, ³ nyatarka, mĩ kayak naaga korookjiok, kamũda katĩ kẽnẽ ngĩtĩ kaatẽ naaga dõkĩthĩ. ⁴ Tuggueta cĩk kaatẽ naaga loota ngato wo, aduwõy kĩ ulua cĩ pĩrnanet cĩ makĩ cĩ kayak naaga wo. Ìthõng athii cĩ kadĩman noko kathĩ ne, kĩ katĩ kũtũngtek eleeti cĩk katĩ adaaĩ kaganoko wo. Kadiim naaga kũũwũ eleeti cĩkkõ kĩitõ korookjiok cĩgaac tammuatiddina, kĩ katĩ eleeti cĩgaac cĩk adaaĩ wo, kutuwuyyie woccia kithii cĩ adaaĩ. ⁵ Nyekuc wũ balna ãngẽnycanet ageeta, ìnõõnõ cĩ anyet ageeta Ririwac cĩ Dĩhimĩ cĩ anyet kagac ngĩ adĩman katĩ Nyekuci thõõth coo.

⁶ Īthōng thīna, kanycīk thinneti cīgaac kokomit. Ma ngaanī karūgī naaga kayak eleeti loota ngato, ngaanī thēk keegin rēēntī ĩcī Makayyiokto. ⁷ Karūgī naaga nyatarka kēlēmī Makayyioit, athii cī ēēn nyatarka kaal cīk kacīn naaga thōng. ⁸ Kanycīk thinneti cīgaac kokomit, nyatarka mayya ngatī kadaaknī loota ngato, ĩthōng kōōt ōlōō tammuatiddina kūrūmtē kī Makayyioit. ⁹ Kōdē woyyia kaavut ōlōō tammuatiddina kī Makayyioit kōdē ngaanī karūgī naaga loota ngato, ngaanī thēk kadiim naaga Makayyioit kebelbelehet ageeta. ¹⁰ Nyatarka aku katī Kiristo aavī loota taabawa, ĩthōng ētēd katī nē thoothonniok cīgaac mīn mīn cīk abūnna, kōdē cīk gerthek.

Anycīk eet vėlēk kagayyiōy kī Nyekuc

¹¹ Kagga naaga ngatī kongolini naaga Makayyioit, ĩthōng kuduktiak eet vėlēk kivitia ĩcīnnī. Agayyet Nyekuci ageeta ngatī keeginnie eet cīk kaatī kuu, ĩthōng kamui agayyu niigia buu thōōth coo thinnetinēy cuguk. ¹² Athii naaga cī katīmania ngatī kiriania eleeti cīgaak ĩcunung naboo. Kadiimnyung naaga agiitia iriantietu ageeta, kī katī atajanit niigia eet cīk irianī kaal cīk acīn nēēgē kī ngatī woyyia irianī kaal cīk aatī thinnetinēy ĩcīk eetu.

¹³ Ma ngī adakcet ageet ngaamōnī kī cī aduwa eeta gwuak, ēēn coo thōōth cīnang kī Nyekuc. Īthōng mī mūrra muwēēntī cīnang, mūrra kī katī keelung agiitia. ¹⁴ Agamnyet ageeta mīnanī cī Kiristo, nyatarka kagga naaga kathī ne adaai balna Kiristo, nyatarka eet vėlēk, ēyēla thōōth coo athī ne, ōthōl eeta vėlēk daai th cīnnī. ¹⁵ Īthōng balna adaai Kiristo, nyatarka eet vėlēk, kī katī athii eeta cī arūgī, nyatarka eleeti cīgīk dōō, ĩthōng thī, arūgī nēēgē nyatarka Kiristo wū balna adaai, ĩthōng ūruga naboo, nyatarka ĩnōōgō.

¹⁶ Īthōng thī, ētērēhanī kōr coo, kadiim naaga ngī athii cī kētēdīcē eet thoothonniok kī eeta cīk looc coo, kōdē woyyia balna ngī kētēd naaga thōōth cī Kiristo gōōla nīcē, ĩthīnga woccia thī yoko cī kadīman noko. ¹⁷ Īthōng thīna, mī ikiyyia ēlēm eeti ĩmma Kiristo, ikiyyia ūtūwē rūgētī cīnnē ĩthī jōr, ĩthōng ikiyyia ithii rūgētī cīnnē wū balna rēēnī. ¹⁸ Nyekuc balna cī adīman thoothonniok cīkkō vėlēk, ngatī itonanē Kiristo kikiyyia

kaganĩthet ageeta kī ĩnōōnō, ĩthōng anyet ageeta kīitō eet cīk kaganĩth eet oōgī kī Nyekuc.

¹⁹ Athĩ thōōth coo ne, aavĩ Nyekuci ěla cĩ Kiristo, ngatĩ anyet ageeta kagayyiōy kī ĩnōōnō, ĩnōōnō thĩ cĩ athii cĩ ekebiciet ageeta gerthetin cīnac. ĩthōng anyet tiic cĩ kōthōlĩ nyemut cĩ ganono.

²⁰ Kīitō naaga tionniak cīk Kiristo, ĩthōng alawung Nyekuci agiitia ĩthĩhĩt thōōth cīnang. Kōthōōththa naaga nyemut cĩ Kiristo, ĩthōng dīdī kadiimnyung naaga agiitia agayyiōy kī Nyekuc.

²¹ Kōdē woyyia balna ngĩ athii cĩ ěēn Kiristo gērēthannioit, anyĩk balna Nyekuci ĩnōōnō kīi gii cĩ cavīto, nyatarka gerthetin cīnac, kīi katĩ kelemet woccia Nyekuci ageeta kībūnta.

6 Kīcī katicanni naaga kōdōwē kī Nyekuc, kalayyung naaga agiitia ketheccung ne, iticantōi būnnathīt cĩ Nyekuco gōōla ĩcī abūnna. ² Aduwa Nyekuci Nyaragawa cīnnĩ athĩ ne,

“Mĩ ikiyyia kōr wū balna kēbēlbēlē nana, kikiyyia na kithihi aniitia,

ĩthōng ma kōr wū balna adiime niia elinit, kakuni keelina.”

Ĩthōng kaduwacung na dīdī, ikiyyia kōr cĩ ellung Nyekuci agiitia yoko.

Canan cĩ arūba Paulo

³ Athii balna cĩ kalaamna naaga et ĩmma gōōla, kīi katĩ kithii gerthetini cĩ amudiay tiica cīnang wo tō. ⁴ ĩthōng thĩ, kaalĩy kī goolliowēy vēlēk, kadiim ngĩ kēyēla naaga kathĩ ne, keegin nyakapanak cīk Nyekucak. Balna gōō kōmōgī naaga pīrnanēt kī canan, kī mothinit. ⁵ Kuuktea balna naaga, ĩthōng karyiwothiha kījanatō, ĩthōng uukcet meelitini ageeta ngōnana cīk meelīk. Kiticantowa balna naaga ōrrōt, ĩthōng kacīnena kaal, ĩthōng kothii dainit. ⁶ Kadiim naaga ngĩ kēyēla kathĩ ne keegin nyakapanak cīk Nyekucak, ngatĩ keeginnie callē, ĩthōng kagaacō thōōth cĩ Nyekuco dīdī, kī ngatĩ kōmōgī canan, ĩthōng kīitō thimattiak. Aavu Ririwacĩ cĩ Dīhīmī^p ĩcīnac, ĩthōng ěēn mīnanĩ

^p **6:6** *Ririwacĩ cĩ Dīhīmī*: ěēn nē Ririwac cĩ Nyekuco. Athĩ Nyaraga cĩ Nyekuco ne, ěēn Baatīnnē Nyekuc ĩthōng ěēn Ngērīnē Yesu Nyekuc, ĩthōng ěēn Ririwacĩ cĩ Dīhīmī Nyekuc. ĩthōng ěēn Baatīnnē kī Ngērīnī kī Ririwac cĩ Dīhīmī Nyekuc codoi doo. Bēl Nyaraga cĩ Yoanē 1:1-18; Yoanē 8:41-42; Tiicanē cīk Tionniawu 5:3-4.

cīnang thōōth dīdī. ⁷ Kirionna naaga thōōth cī ēēn dīdī tirthēta cī Nyekuco. Katicaninia naaga tūūrēn cīk thōōth cī edeemothi attia ĩcī athio, ĩthōng attia cī angēttio kī cī kalītenia. ⁸ Kōdē woyyia balna ngī otongolliehet eeta gwuak ageeta, kōdē athii cī ongolinet, kōdē abuluthet, kōdē aciīnnet, kōdē athī ne, keeginna naaga volongnyiak, alna nga kōthōōththa naaga dōkīthī thōōth cī eeleeti cīgaak cīk ēēn dīdī wo noko. ⁹ Athii cī agayyet eeta gwuak ageeta, ĩthōng agayyietu niigia ageeta jurrung. Kaavuttia naaga kīcī kadaakta vēlēk, alna ngaanī karūkna noko. Kuuktea balna naaga, ĩthōng athii ngatī karuwuenia, ¹⁰ ĩthōng kēbēlbēlla kūdūt kōdē woyyia wathinniwēy cīk mothintiak. ĩthōng kōdē woyyia keeginna naaga ngījurra, kanycīha naaga eet cīk meelīk ōrrōt balinit, kōdē woyyia kothii gii cī kayakca naaga, ēēn kaala vēlēk cīgaak.

¹¹ Niigia gōtōōnōga kī ngōōnōga cīk Korinto, kothoothicung naaga agiitia mūrūūr thinnetinēy cīk dīhīmīk dīdī. ¹² Athii cī kīcaccung naaga agiitia mīnan cīnang, ĩthōng thī, agiit dōō, cīk ĩcaacettu ageeta mīnan cunung. ¹³ Kaduwacung na agiit kīcī kaduwai dōōlī cīganīk, ĩthōng kathī ne oyihetu ageeta thinneti cuguk.

Ciith cī Nyekuc cī arūgī

¹⁴ Nyī arumenu kī eet cīk athii cī ēēn lemnyiok cīk Kiristo. Aduwōy woccia gōō eeta cīk abūnna kī eet cīk gerthek? Kōdē aduwōy gōō lanyītī kī muwur? ¹⁵ Ganōn jang cī woccia ayak Kiristo kī Thīttan?^r Kōdē nyia gōō cī ōthōl lemnyiowa cīk Kiristo kī eet cīk athii cī ēēn lemnyiok? ¹⁶ Ganōn jang cī ayak Ciith cī Nyekuco kī kaal cīk ar eeta kīītō nyekucnya wo? Nyatarka keegin naaga Ciith cī Nyekuc cī arūgī. Kīcī aduwa Nyekuci Nyaragawa ĩcīnnī athī ne, “Kaavē katī na ĩcīnīng, ĩthōng kiriokta kī ĩnōōgō. Keeni katī na Nyekuc cīnīng, ĩthōng ĩītō nēēgē eet cīganīk.”

¹⁷ ĩthōng thīna, “Athī Makayyioiti ne,

“Ūtūngtek niigia eet cīk athii cī ēēn lemnyiok

^r 6:15 *Thīttan*: Ēēn Thīttanī alaan cī ririwanīn cīk gerthek. Athī thar ōōgī cīk Thīttanak Belial.

engeryiōy kī ĩnōōgō,
nyĩ awumnyu kaal cĭk ēēn riiriny
ĩthōng kelemnyung katī na agiitia.”

¹⁸ “Kĩthĩ katī na Baaba cunung

ĩthōng iittu katī niigia dōōlĩ cĭganĭk cĭk maacĭk kī cĭk
ngayyik,

kuduwa na Makayyioiti Nyekuci cĭ Tiiri cĭ Ijjar vĕlēk.”

7 Ĩthōng thĩna, niigia gōōnōga cĭk kamĭnanung wo, kĭcĭ kayait
naaga thoothonniok cĭk tiirtik cĭk abūtana Nyekuci wo,
kaavut rēēna kaalĭy vĕlēk ĩcĭk woccia anyi eleeti kī ririwanĭn
cĭgaac kĭtō riiriny. Kadiim naaga keegin eet cĭk abūnna cĭk callĭk,
ĩthōng kayait avuthit cĭ kongolini Nyekuc.

Nyia kĕbĕlbĕl Paulo wo?

² Oyihetu ageeta thinneti cuguk. Nyataraka athii cĭ kadĭmanna et
ĩmma buth, athii cĭ kĕgĕrĕthanna naaga et ĩmma, ĩthōng athii cĭ
kĭtdanya et ĩmma. ³ Athii cĭ kaduwa na ketee, kĭi katī ketediwung
agiitia thōōth, ĩthōng thĩ, kuduwawung balna na agiitia ĩcĭ owu
kennewung ne, kamĭnanung naaga agiitia thinnetinĕy cĭgaak dĭdĭ,
kōdĕ woyyia ngĭ karūmĕ kōdōwĕ, kōdĕ ngĭ kadaaĩ kōdōwĕ kī
agiitia. ⁴ Kuduwawung na agiitia thōōth vĕlēk cĭ kayai na thĩnĭna
cannĩ. Kirianung na agiitia ōrrōt buu, ĩthōng ngaanĩ ōkōmĩ
thĩnĭn cannie ōrrōt, ĩthōng canana ĩcĭnac alna katali na ōrrōt
noko.

⁵ Ma balna ngĭ kivitiaha kōdōlanta looc cĭ Makedonia, ivitia
ipiryia eleeti cĭgaak ōrrōt, ĩthōng kamūdana balna canan
goolliwĕy vĕlēk taktak ĩcĭ mĭrōk cĭgaak, kī kulliathĭt cĭ aavĩ
thinnetinĕy cĭgaak. ⁶ Ĩthōng thĩ, Nyekuc cĭ amanymanyān eet
cĭk abarritit thinneti, ĩthōng amanymanyānet nĕ ageeta ngatĩ
itionacet balna Tiito, ⁷ kĭi katī kebelbellia naaga ngatĩ kacĭnĭa
Tiito, ĩthōng gii kir cĭ anyet ageeta katallia ōrrōt, gōōl wū balna
anyiccu niigia ĩnōōnō kĕbĕlbĕl. Ikiyyia balna uduwaet nĕ ageeta
gōōl wū balna adiimangu niigia aneeta, ĩthōng omothiewu ōrrōt,
ĩthōng ĩricantahangū aneeta. Ikiyyia anya thōōth coo aneeta
kĕbĕlbĕl ōrrōt.

⁸Kōdē woyyia balna mī kanyung nyaraga cannie wo agiitia mothinit,^s athii cī komothie nana. Kōdē woyyia balna nēnnē ngī komothie, ngī kacini anyung nyaraga cannie wo agiitia kuwucit thinneti cuguk kīdic. ⁹Īthōng thī yoko, kēbēlbēla nana, īthōng athii cī ēēn nyatarka mothinit cunung, īthōng thī nyatarka īdīma balna Nyekuci mothinit cunung wo, kī gōōl cī amirenu niigia ovvoyu īcīnnī kī cī adiim nēnē, kī katī athii eeti īmma kōrgēna cunung cī kadīmanna naaga buth tō. ¹⁰Anyi mothinti cī aku Nyekuca eet kimiiryie kōōt īcīnnī, kī katī keelliy nēēgē, īthōng athii cī anyi īnōōgō komothie. Īthōng thī, anyi mothinti cī looc coo īnōōgō daaīth.

¹¹Īcīnīt da, adīmanecung agiitia mothinti cī aku Nyekuca nyia? Anyung agiitia idiimit othoothit thōōth cī ēēn dīdī, idiimit ngatī amirnu, avaracit, akulecu jien. Īthōng anyung idiimit ōrrōt ngatī acīnniangū īthōng īricantahangū aneeta, idiimit ngatī acīnnu teedinet cī ēēn dīdī. Īthōng eyeliawu ngatī abūnnanu niigia thōōtha coo vēlēk dīdī. ¹²Kōdē woyyia balna ngī kēhēdacung na agiitia nyaraga, athii balna cī kēhēda, nyatarka et cī balna ēgērēthan thōōth kōdē kēel et wū balna ēgērēthan goonia īnōōnō buth canana. Kēhēda balna, kī katī keyelewung agiitia Nyekuci gōōl cī amīnanietu niigia ageeta. ¹³Īthōng ikiyyia etheret balna ageeta thōōth cunung ōrrōt.

Īthōng Tiito cī balna alna aku ītooricet ageeta talinit ōrrōt, nyatarka kīcīnta naaga īnōōnō, ngatī ēbēlbēlī ōrrōt, nyatarka ivittiwu balna anyiciwu niigia vēlēk muwēēnīt cīnnī kuyuwuth. ¹⁴Kirianē balna na īnōōnō nyatarka agiitia, īthōng athii balna cī anyangū niigia aneeta ngawani. Īthōng thī, thoothiowa wūk balna kaduwacung naaga agiitia vēlēk, ivitia edenyciay īitō dīdī, īthōng ikiyyia edenyciay riania cīnang cī kirianecia Tiito nyatarka agiitia kī dīdī. ¹⁵Amīnannung agiitia Tiito ōrrōt katī ngī ahada nē gōōl, wū balna ongolinu niigia īnōōnō, īthōng abarrittu tongolintia, ngatī ēlēmacu niigia īnōōnō kikiyyia īcunung. ¹⁶Katali na yoko ōrrōt, nyatarka ōkōm thīnīn cannie kaalīy cīk adīmanna niigia.

^s 7:8 Kōdē woyyia balna mī kanyung nyaraga cannie wo agiitia mothinit: Ōthōōth Paulo ngato thōōth cī nyaraga wū ēēn 1 Korinto.

Anyinit cī alūta lemnyiowa

8 Gōtōōnōga kī ngōōnōga, kadiimnyung naaga agiitia agaac būnnathīt cī balna anyi Nyekuci meelitin cī lemnyiok cīk kelethiana cīk looc cī Makedonia. ² Kōdē woyyia balna ngī ayait nēēgē avuthit cī ōkōmī ōrrōt, īthōng naboo ītō piryiaak ōrrōt, ēbēlbēl balna nēēgē ōrrōt gimmanoko, īthōng īdīmta anyintiok talintia. ³ Īthōng kaduwa na dīdī kathī ne, adīma balna nēēgē anyintiok cīk meelik kijiar cīk woyyia balna adīma nēēgē mīn. Nyatarka adiim balna nēēgē ngī adīman noko, ⁴ ivitia alayyiet lemnyiowa ageeta athī ne, kī katī kēlēmta naaga īnōōgō kayait talinit, ngatī adīmanī nyarobinya cīgīk, īthōng elli lemnyiok cīk Makayyioit Yesu Yeruthalēma. ⁵ Ivitia īdīmta nēēgē anyinit cobbi kijiar wū balna kadiim naaga. Arak nō nēēgē ngatī anyicē eeleti cīgīk Makayyioit Yesu, īthōng dimēnta īcī Nyekuco elemtet nēēgē ageeta buu.

⁶ Tiito balna thēk cī anyung ithiantaī tiic coo cī abūnna wo. Ngaatī kaduwacia īnōōnō ōrrōt keelung agiitia edeciak tiic wū balna ētērēhanu niigia wo. ⁷ Īthōng thī aticaninu niigia ōrrōt ijjarit eet vēlēk. Ayaku niigia lemunit cī ōkōmī, othooththu niigia jurrung, īthōng agayyu thōōth cī obbi, īthōng abarritecu ngatī aticanothicu Nyekuc, īthōng ayaku mīnan wū balna kithianania naaga icunung. Īthōng thī yoko, kadiimnya ngī anyiccu anyinit talintia cī thinneti cuguk kijiar eet vēlēk.

⁸ Athii na cī katīnganeccung agiitia iticanit ketee, īthōng thī, kadiimi katīmannung na agiitia thōng, katī thēk ngī ēēn mīnanī cunung dīdī, ngatī eyehethecu mīnan cunung kī thothonniok cīk adiim ngī ēyēla eeta gwuak. ⁹ Agayyu niigia būnnathīt cī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo, ngatī abalini balna nē, īthōng nyatarka agiitia ikiyyia īthī nē ngījurrat, īthōng ngījurrathētīna īcīnnī wo, ivitiawu aballiowu niigia.

¹⁰ Īthōng tūrīthēnīt cannī coo cī aduwa thōōth cī īdīmantu jurrung. Erkit wū balna gōlla agiitia balna cīk ithiananu anyinit īcī owu, īthōng adīmaanu balna niigia anyintiok cīkkō, nyatarka adiimnyu balna niigia. ¹¹ Īthōng yoko, edeciak tiic cunung wū balna ētērēhanu. Īthōng anycīk dimēnēt cunung kirioit kī decianet cunung, gōōla īcī kaal cīk ayaku niigia. ¹² Mī adiimnyu niigia

anyiccu anyinit cunung thinnetinēy cuguk dīdī, elemnyie katī anyinti kaalīy cīk ayakcu niigia, athii cī ēēn nyatarka kaal cīk athii ĩcunung tō.

¹³ Athii cī kathīnna naaga ne kadiim ngī anyiccu rūgēt kūmūc eetīnēy gwantīk, ĩthōng kanyīha kōkōm ĩcunung, ĩthōng thī, aduwōy woccia thēk thōōth ĩcunung vēlēk thōng. ¹⁴ ĩthōng thī, yoko ayakcu niigia kaal cīk meelīk, otholit kī ĩnōōgō katī ngī ayak nēēgē cīk kīdīk kaganoko, ĩthōng katī vurtia, mī ayait nēēgē buu kaal cīk meelīk, avvu katī othollu kī agiitia, kī katī kuduwōy woccia thēk thōōth ĩcunung vēlēk thōng, ¹⁵ kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Eeti wū balna alūta kaal cīk meelīk athii cī ayak cīk meelīk ōrrōt, ĩthōng eeti wū alūta kaal cīk kīdīk athii cī ayak cīk kīdīk.”

Tiito kī gōōnōgī

¹⁶ Kennei na Nyekuc ne, ibalallē cī anyi balna thīnīn cī Tiito kuthutung agiitia kaavu kīcī kathunnung na agiitia wo. ¹⁷ Kalayya balna naaga Tiito ĩthōng ēlēm nē gōōla, kī katī kēhērōnawung agiitia, ĩdī balna nē ngatī akuuni, nyatarka adiim nē ngī ōkkō.

¹⁸ Kitionana naaga Tiito kiriokta kī wobjiat ĩmma cī Makayyiokto, cī agayyie meelitina cī lemnyiook cīk kelethianyawu, ngatī aticanni nyatarka thōōth cī Nyemut cī Abūnna cī Kiristo. ¹⁹ Athii cī ēēn kīyokowē dōō, ēbēra balna meelitinnya cīk lemnyiwu ĩnōōnō, kī katī kiriokta kī ageeta, kīcī kayakca naaga anyinit coo cī katī anyi Makayyioit dihīthēnīt, ĩthōng ēyēla ĩ ne, kabaritecca naaga ngatī keelia lemnyiook. ²⁰ Athii cī kadiimnya et ĩmma kūcūdūrothīhet ageeta gōōla cī kagamia anyinit coo, anyintiok wūk balna meelīk adīma lemnyiwu. ²¹ ĩthōng katicaninia naaga jurrung kīdīmanta gii cī edeemothi, athii ngatī ēēn kēbērēnīy ĩcīk Makayyioktak dōō, ĩthōng thī, katicaninia kēbērēnīy ĩcīk eetu buu.

²² ĩthōng thōōth ĩmma coo, cī kitionania naaga Tiito kī wobjiat coo, kī gotooniet ĩmma cī Makayyiokto. Kīdīmanta naaga gotooniet coo ngōnana cīk meelīk, ĩthōng kijioktaha ngī ēēn nē et cī ayak avuthit cī woccia ellung agiitia, ĩthōng yoko, adiim nē ngī ellung agiitia kijiar, nyatarka ariwung nē agiitia thīnīna dīdī.

²³ Īthōng thī, Tiito, cī ēēn nē et cī katicaninia kī ageeta kōdōwē, nyatarka agiitia, ĭthōng gōtōōnōga cīk ēēn ramma ēē, ēēn nēēgē eet cīk itiona meelitini cī lemnyiok cīk kelethianya cīgīk mīn mīn, kayaktak nēēgē bulēnīt Kiristo. ²⁴ Īthōng thīna, ĭdīmanit ĭnōōgō jurrung, gōōla cī woccia acīnī meelitini cī lemnyiok cīk kelethianyawu mīnan cunung, kīī katī kivitia kagaacō nēēgē, nyia kiriantung naaga agiit wo.

Nyarobinya cīk eet cīk Nyekucak

9 Athii woccia cī kēhēdacung na agiitia nyaraga, nyatarka thōōth cī anyinit cunung cī anyiccu lemnyiok cīk Makayyioktak cīk aatī Yeruthalēma wo.[†] ² Kagga na ngatī adiimu niigia ngī anyiccu anyinit cunung lemnyiok cīkkō, ĭthōng kirianē na anyinit coo, ngatī kaduwacē lemnyiok cīk looc cī Makedonia, erkit thēk wū balna gōlla, kennei ne, adīmanothicu niigia looca cī Accaia, ngatī adīmaanu anyinit, ĭthōng decinti cunung cī adīmaanu anyinit cunung wo, ēthēr ĭnōōgō buu kīdīmta anyinit. ³ Īthōng thī, kitiona na gōtōōnōga cīkkō, kīī katī athii riania cīngang wo cī ēēn vōlōng, nyatarka agiitia, ĭthōng thī kēnnē, ĭdīmantothīk niigia, kīcī balna kathī na woccia thēk ne, adīmanothicu wo.

⁴ Mī kirioktaha naaga kī lemnyiok cīk Makedonia, ĭthōng kumuddiawung ngaanī ĭdīmantothīk, kangawanna katī naaga ngatī balna karicung naaga agiitia thinnetinēy. Angawannu katī niigia buu ōrrōt ngatī athii cī adīmaanu anyinit cunung. ⁵ Ngaatī balna kakunie kamui, ĭthōng kuduwaha gōtōōnōga kutuwantēī koottithi ĭcī owu ĭcunung, ngaanī kikiyyia nana, kīī katī kīdīmantek nēēgē anyinit cunung wū balna aduwuanu niigia. Īthōng thī katī ĭthī coo anyinit dīdī cī ērēēwōy cī adīmaanu thinnetinēy dīdī, cī athii cī adangothicung thōng.

⁶ Ahaddia thōōth ĭmma coo, eeti cī athacī kinyomo cīk kīdīk kaganoko, ētēēda katī nē buu labī cīk kīdīk, ĭthōng eeti cī athacī kinyomo cīk meelīk, ētēēda katī nē buu labī cīk meelīk. ⁷ Anyicīk et codoi codoi ĭcunung, kīdīma anyinit cīnnī gōōla cī muwēēnīt cī thīnīn cīnnī, gōōla cī adiim nē, ĭthōng athii cī atīnganothīcē

[†] **9:1** Nyatarka thōōth cī anyinit cunung cī anyiccu lemnyiok cīk Makayyioktak cīk aatī Yeruthalēma wo: Bēl thōōth coo Nyaragawa cī Tiicanē cīk Tionniawu 11:27-30; 1 Korinto 16:1-3.

thõng, nyatarka amīnan Nyekuci et cī adīma anyinit talintia.

⁸ Īthõng ūlū Nyekuci ngatī anyung agiit vėlēk būnnathīta cīnnī, kaal cīk adiimnyu niigia. Īthõng thī katī gōō ayaktu kaal vėlēk cīk adiimnyu niigia, kinyiktiay cīk meelīk cīk woccia othollu kī goonogu. ⁹ Eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne,

“Īdīma eeti anyinit cīnnī cobbi anyīk eet cīk ēēn piriyak,
īthõng alna katī tiicanē cīgīnnēk cīk mūrīk wo kūdūt.”

¹⁰ Nyekuc cī anyi evyiok kinyomo kathacit, īthõng anyīk dainit buu. Ītōōr katī nē gii vėlēk cī ayakcu niigia, katī ngī itooryu niigia buu anyinit cī anyiccu goonogu cīk apīrna. ¹¹ Agatannung katī agiitia Nyekuci ōrrōt goolliowēy cīk meelīk, īthõng katī gōō uthuttu niigia buu gōōl cī eelu goonogu cīk apīrna, īthõng katī īdihīthīt eeta cīk meelīk Nyekuc katī ngī kayaktothīha naaga lemnyiook anyinit cunung.

¹² Īthõng tiici cī adīmannu niigia wo, athii cī ēēn anyinit cī kanyi eet cīk Nyekucak dōō, ēēn anyinti gii cī anyi eet cīk meelīk kebelbelit ōrrōt īthõng entek Nyekuc ne, ibalallē. ¹³ Īthõng nyatarka tiic cī aticcannu niigia, nyatarka eet cīk Nyekucak wo, adihīth katī eeta gwuak Nyekuc, nyatarka tiic cunung cī anyiccu niigia īnōōgō kī eet vėlēk, ēyēla thōōth cī athīknu niigia Nyemut cī Abūnna cī Kiristo. ¹⁴ Alawinung yoko nēēgē agiitia, īthõng amukcung agiitia, nyatarka anyung agiitia Nyekuci būnnathīt cobbi ōrrōt. ¹⁵ Katalit Nyekuc, nyatarka anyinit cīnnī cī cobbi ōrrōt cī ijjar, cī athii woccia cī ēkēēb eeti imma kūdūt!

Ōthōōthī Paulo tiic cīnnī

10 Kathī ne īthīktōy, nyatarka athimatīth balna Kiristo, īthõng alal thīnīn cīnnē. Kathī na Paulo ne, amukcu niigia athinnu ne keeni na kulliat katī ngī karūmē kī agiitia, īthõng keeni muot katī ngī kavīya rēēna. ² Athī eeta gwuak ne, katiccianina naaga kī eeta cīk looc coo. Īthõng ma ngī kōdōlanung na, kothoothii woccia katī na tirthēta kī gōōla cī tiiri eet nīkē. Īthõng nyī anyangū aneet kīdīmanung agiitia gōōla nīcē. ³ Kōdē woyyia nga kaatī naaga loota ngato, athii cī kuukona naaga kī eeta cīk looc coo, ⁴ kōdē athii cī kuukonia naaga ijjo cīk jorak cīk looc coo.

Īthōng thī, katicaninia tirthēt cī Nyekuco cī kijiaria mīrōk cīgīnik.
⁵ Kathanna naaga pēkan vēlēk cī athii cī ēēn dīdī, cī alaam eet
 ngatī aga thōōth cī Nyekuco. Kagamnya naaga muwēēnīt cī eetu,
 ĩthōng kanycīha ĩnōōgō kotongollie Kiristo. ⁶ Katī ngī ongolinu
 niigia Kiristo dīdī, kadīmannothīca katī naaga ngatī ketedicia eet
 vēlēk cīk adīman kaal cīk gerthek thōōth.

⁷ Akannuu niigia kēbērē kaal cīk acīnnu niigia ngatīvōrī
 dōō. Mī ahad eeti ĩmma ngī athī ne keeni et cī Kiristo, anycīk
 kahad nē kīthī ne, keeginna naaga buu eet cīk Kiristo kī nēnē.
⁸ Kōdē woyyia ma ngī kiriana na ōrrōt, nyatarka makathīt wū
 balna anya aneeta Makayyioiti, kī katī keelung agiitia leminta
 cunung wo thōng, kī woyyia ma ngī athii cī kēgērēthani leminit
 cunung. Athii woccia katī cī kangawani na ngatī kirianē. ⁹ Īthōng
 athii cī kadiimi na ngī katīmani ngatī kanyung agiit iviryiek
 nyaragēt cīganīk. ¹⁰ Athī eeta gwuak kōrgēna cunung ne, “Muotī
 thoothiowa cīk nyaragēt cīk keheedi na wo, ĩthōng tiirti, ĩthōng
 thī, mī kaavē na kōrgēna cunung, athinnu niigia gwuak ne, keeni
 gimma kaganoko cī ērēkca thōōtha. Īthōng thōōth cī kothoothi
 na meelitina wo, ēēn thōōth cī kaganoko.” ¹¹ Eeta cīk ōgōōn noko
 wo, anycīk kagaacō kītō ne, gii cī kēhēēdana naaga nyaragētēy
 cīgaak wo, aduwōy kī ngatī kōthōōthōnē katī ngī karūmē
 thōng.

¹² Athii katī cī kalnaca naaga ngatī keyehethecia eleeti cīgaak,
 kī eet cīk ahad thoothonniok cīk eleeti cīgīk ōrrōt. Īthōng agiithi
 ngatī ēyēhēthēcī eleeti cīgīk kī eleeti cīgīk mīn. ¹³ Athii katī cī
 kiriania naaga gii cī athii tiica cīnang tō. Kirianna katī naaga tiica
 wū balna itionanet ageeta Nyekuci kīdīmanta, ĩthōng eeginnu
 niigia buu eet cīk tiic coo. ¹⁴ Athii woccia naaga cī kirianna ōrrōt,
 mī baalia athii cī kavvunna kayahacung agiit Nyemut cī Abūnna
 cī Kiristo.

¹⁵ Athii cī kiriania naaga tiic cī adīman eeta gwuak, kaavu kī
 tiici cī kadīmanna naaga. Īthōng muwēēnta cīnang cī abūnna,
 kīcī ikiyyia ĩtōōrē leminiti cunung ĩthī maka wo, ĩthōng eelu
 katī gōō niigia tiic cīnang wo kūūk ĩcowu kītōōrē, ¹⁶ kī katī
 kilimantea naaga eet Nyemut cī Abūnna cī Kiristo loociowēy
 gwantīk, ĩcīk ngaanī kōdōlan Nyemut coo wo. Athii cī kirianna,
 nyatarka tiic cī iticanit eeta gwuak vēlēk. ¹⁷ Aduwa Nyaraga

cī Nyekuco athī ne, “Mī adiim eeti ĩmma ngī irianī, anycīk kirianī Makayyioit.”¹⁸ Athii woccia eeti cī irianī ēlē cīnnī cī ēlēmi Makayyioiti, ĩthōng thī, ēbēra nē dōō et cī katī ēlēmi nē.

Paulo kī tionniak cīk ēēn volongnyiak

11 Kamui omokju woccia giithakthēt cannī, ĩthōng thī nēnnē, ĩdīmantu kiyokowē vėlēk.² Kalīlīwecung na agiitia, ĩthōng aku līlīwōnī coo ĩcī Nyekuco. Kabūtanecung na agiitia Kiristo, kīi katī aavut niigia ĩtō callē ĩcīnnī, kī būwēēcī cī itihie cī arūmē kī maac cīnnī cī ngaanī katagutho kī et ĩmma.³ ĩthōng thī, komothie na kathī ne ĩgoollung woccia katī Thīttanī wū balna ēēn kūwaat wū baa ĩgōōl Ēva,^u ĩthōng agamnyung katī nē agiitia gēēnyītha cī vōlōng cīnnī, kīi katī kithii cī owobju thōōth cī callī cī ēēn dīdī cī Kiristo.⁴ Kilimantewung balna naaga agiitia Nyemut cī Abūnna cī Yesu, ĩthōng ivitiawu elemu nyemut cīnang, ĩthōng agamtu Ririwac cī Dīhīmī. ĩthōng thī yoko, ivitiawu anyciwu eet ōōgī kilimantewung nyemut cī rēēng cī athii cī ēnnē dīdī cī Yesu. ĩthōng agamtu ririwac cī rēēng, ĩthōng elemu thoothonniok cīk aduwa nēēgē.⁵ ĩthōng thī, kamui woccia kaduwona na buu kī eet nīkī ĩgōōl eet athī ne, keeginna tionniak cīk tiirtik wo thōng.⁶ Kōdē woyyia ngī athii cī kothoothī na jurrung kī nēēgē, kayai gēēnyīth cī kagawē thōōth, wū balna kilimantewung naaga agiitia thōōth coo vėlēk jurrung goolliowēy vėlēk.

⁷ Kēgērēthana woccia balna na ngatī kanyīcē ēlē cannī kīi dīca, ĩthōng kōdōngawung agiitia, ngatī kalimanecung Nyemut cī Abūnna cī Nyekuco kaganoko?⁸ Kamūda balna na elinit ĩcī meelitin cī lemnyiok cīk kelethianya ōōgī, kīi katī keelung na agiitia, ōgōōn balna kīcī kōmōmōtha na ĩnōōgō thōng.⁹ Kōdē woyyia balna ngī kapīrna na athii gii cī kayai balna ngī karūmē kī agiitia, athii balna cī keheccung na agiitia. Lemnyiok wūk balna avvu looca cī Makedonia dōō, wūk balna avvu ayahaca anyinit,

^u 11:3 Ēva: Ēēn balna nē ngaa cī owu cī ēngēnyca Nyekuci, ĩthōng ĩi yaatī eet vėlēk loota ngato. Bēl thōōth cīnnī Nyaragawa cī Thianantō 1-5.

ĩthõng ngaanĩ kēhēc et ĩmma kōrgēna cunung gōõla ĩmmanĩ, ĩthõng kalna katĩ kadĩmanĩ noko kũdũt. ¹⁰ Kĩ ngĩ aavĩ thõõth cĩ Kiristo dĩdĩ ĩcannĩ wo, athii katĩ eeti ĩmma cĩ abĩlnĩ rianii kannĩ wo looca cĩ Accaia,^v ngatĩ kalimanē thõõth cĩ Nyekuco kaganoko tō. ¹¹ Nyia? Nyatarka athii cĩ kamĩnanung na agiitia? Aga Nyekuci ngatĩ kamĩnanung na agiitia!

¹² ĩthõng kalna katĩ na kadĩmani thoothonniok wũk gōõ kadĩmani dōkĩthĩ, kũ katĩ kĩbĩlĩ eet cĩk adiim ngĩ arũba gōõl cĩ ēyēhēthēcĩ tiic cĩnĩng cĩ irianĩ wo, kĩ tiic cĩnang. ¹³ Athii eeta cĩkkō cĩ ēēn tionniak cĩk ēēn dĩdĩ, ĩgoollung nēēgē agiitia anyi eleeti cĩgĩk kaavutō kĩ tionniaha cĩk Kiristo. ¹⁴ Athii woccia cĩ kakuleei naaga jien, nyatarka ĩĩman Thĩttanĩ kir ma ngĩ anyi ēlē cĩnnĩ kavvu kĩ anjĩlō cĩ aku ĩcĩ Nyekuco. ¹⁵ ĩthõng thĩna, athii naaga cĩ kakuleei jien, ngatĩ õvõlõngĩ ticcianniowa cĩgĩnnēk anyi eleeti cĩgĩk kaavutō kĩ ticcianniowa cĩk abũnna õrrõt. Eteedi katĩ Nyekuci ĩnõõgõ thoothonniok cĩk adĩman nēēgē.

Ĕhēcē Paulo nyatarka Kiristo

¹⁶ Kōbōdēcē naboo, athii cĩ kadiimnyung na agiit ummuit ĩtō ne, keeni na giitheeit. ĩthõng thĩ, mũ amukcu kiyokowē, ēlēm tangũ thĩ da kaavu kĩ giitheeti, kũ katĩ kirian na buu kĩdĩc. ¹⁷ ĩthõng mũ kayai na rianii coo, athii cĩ kothoothi kĩ Makayyioiti, ĩthõng thĩ kothoothi kĩ giitheeti kaganoko. ¹⁸ ĩthõng kĩcĩ irianit eeta cĩk meelik gōõla cĩ eet cĩk looc coo wo, kiriani katĩ na buu. ¹⁹ Atalnu niigia ngatĩ elemu eet cĩk ēēn giithiak, nyatarka athinnu ne, egeenyu õrrõt! ²⁰ ĩthõng dĩdĩ, ngaanĩ alna ēdēmēthanu niigia eet cĩk aryung agiit ĩtō nyakapanak noko, ĩtdanynyung, ĩthõng ogorothit ijio cuguk, ĩthõng naboo õdõng eleeti cĩgĩk kijiaryung agiitia, ĩthõng apantung agiit ngarĩna mũrũũr nĩico noko. ²¹ Agamnya aneeta ngawani ngatĩ woccia kathĩ ne, keeginna naaga eet cĩk alalĩ ngatĩ woccia kadĩmania thoothonniok cĩkkō.

Ĩthõng mũ iyiacaneĩ eeti, kiyacaneĩ woccia na buu, kothoothi na kĩ giitheeti. ²² Irian nēēgē athĩ ne, keeginna Heburu? Keeni na buu. Irian nēēgē athĩ ne keeginna eet cĩk ĩthraĩlĩ? Keeni na buu. Irian nēēgē athĩ ne, keeginna dōõlĩ cĩk Abrahamĩ? Keeni na buu

^v 11:10 *Looca cĩ Accaia*: Aavĩ balna kōrõõgĩ cĩ gaalawu cĩ Korinto looca cĩ athĩ Accaia.

© 1996 David C. Cook

Kovowol cī albie (11:25)

doolec cī Abrahamī.^{w 23} Irian nēēgē athī ne keeginna ticcianniok cīk Kiristo? Keeni kēnnē na giitheeit katī ngī kothoothi ketee, nyatarka kijiari na īnōōgō, nyatarka kiticanothīha na Kiristo ōrrōt, karīwothīha balna kījan ngōnana cīk meelik, īthōng kabicie kallienīy ngōnana cīk meelik, īthōng kīthī ōjōōn daaītha ngōnana cīk meelik. ²⁴ Īthōng naboo, balna ibiccia makayyiowa cīk Yudei buu ngōnana tur nyegutanya etīmma kōmmōtō kī tōrkōwēc.

²⁵ Kuukie balna na tēlēēa ngōnana iyyio, īthōng kōvōcē bīyēnīy kōr codoi. Apaktē kōvōwōlēta cīk balna kōwōyyē buu ngōnana iyyio, īthōng kaavu bŭlŭcatō cobbi, baalin codoi kī waathīn codoi.

²⁶ Īthōng wueeta cannī cī kōwōyyē na balna ēē vēlēk, kamūda na pīrnanēt ngatī kabainie duwwuen, karumona kī goryiak, īthōng kūmūda pīrnanēt īcī eet cīk looc cannī kir, īthōng naboo, kūmūda pīrnanēt īcī eet cīk athii cī ēēn Yudei. Karūba balna na pīrnanēt

^w **11:22** *Abrahamī*: Avvū balna Nyekuci Abraham kūtūngēk eet cīk kōrōōk cīnnī kī looc cīnnī, īthōng ōwōb Nyekuc kūūk looca īcī jōr. Ikiyyia balna nē īthī baatī Yudei. Arūgī balna nē erkinya vucciak codoi kī eet eet ramma (1,800) baa nga kitirriay Yesu. Bēl Nyaraga cī Thianantō 12-26.

korookjiowëy ĩcĭk gaalawu ĩcĭk obbitik, ĩthōng karūba pĭrnanēt looca kĭ bulucuanĭy cĭk obbitik, kĭ eetĭnëy cĭk ōvōlōng athĭ ne eegin nēēgē wobjiak cĭk Makayyioktak.

²⁷ Katicannie balna na ōrrōt, baalinniok cĭk meelĭk kothii kĭnyak, ĩthōng kaavu booba, arukca kōr, athii gii cĭ kadai tō. Awūdda lajjo nyatarka kothii ceremua cĭk kabungēnē jurrung, katĭ ngĭ alalĭ lōōcĭ. ²⁸ ĩthōng thoothiowëy ĩcĭk meelĭk ĩcĭk kothoothi na wo vēlēk ōōgĭ cĭkkō, ēhēcca balna aneeta thōōth cĭ adĭman meelitin cĭ lemnyiook cĭk korookjiok cĭk gaalawu vēlēk dōkĭthĭ. ²⁹ Et jang cĭ athii cĭ ayak tirthēt, ĩthōng athii na cĭ keeli ĩnōōnō? Eet cĭgang cĭk igoalli kēgērēthantōy, ĩthōng athii na cĭ kavarcii?

³⁰ ĩthōng mĭ kiriana nana, abūnna ngĭ kirianē kaal cĭk ēyēla athĭ ne, athiina aneeta tirthētĭ tō. ³¹ Nyekuc Baatĭ Makayyioit cĭnac Yesu Kiristo, cĭ aga ngĭ athĭ ne athii cĭ kovolongi nana, ĩthōng kĭdĭhĭthĭt naaga ĩnōōnō kūdūt! ³² Gaalinit cĭ Damathkathĭ cĭ balna anyĭk nyĭcēkēr cĭgĭnĭk kebeit katūgēt cĭk obbitik cĭk kōrōok cĭ gaalawu, athĭ ne kĭĭ katĭ kagamta aneeta, wathinniwëy wūk balna ēnnē Areetathĭ alaan. ³³ ĩthōng thĭ, ariya gōtōōnōga gwuak aneeta dongowa, ĩthōng anyca kulucciay bēlētha cĭ dilat cobbi cĭ Damathkathĭ, ngaatĭ kanĭē natē kĭlĭta ĩnōōnō.

Thoothonniok cĭk ēyēla Makayyioiti ngonothintia

12 Kiriani woccia na thēk kūdūt, ĩthōng thĭ, athii kēnnē gii cĭ karūba na riania tō. ĩthōng thĭ, kirianē woccia na ngonothiok kĭ kaal ōōgĭ cĭk ēyēla Makayyioiti. ² Kagga na wobjiat ĩmma cĭ Kiristo wū balna ōdōng ngonothinetĭ ĩnōōnō, ĩthōng ūūwĭ ōlōō cĭ Nyekuco tammuatiddina, erkinyiay wūk balna alacantē ēēn ōmmōtō kĭ wec. Athii na cĭ kagga ngatĭ balna ōkōyyĭ nē ēla cĭnnĭ noko kōdē ririwaca, Nyekuc dōō cĭ aga.

³ Kagga na, Nyekuc dōō cĭ aga, katĭ da ngĭ ōkkō eeti neccie tammuatiddina ēla cĭnnĭ noko kōdē athiitō. ⁴ ĩthōng thĭ, ōkōyyĭ balna ngonothinetĭ ĩnōōnō tammuatiddina ngatĭ aavē Nyekuci balna ōkkō athĭknĭ kaal cĭk dĭhĭmĭk ōrrōt, cĭk atamaacēt ngatĭ kēkēbĭ. ⁵ Kirianē katĭ na et nĭcē, athii katĭ cĭ kirianē ēlē cannĭ, gii dūūwūk ma ngĭ kothoothi thōōth cĭ athii cĭ kēnnē tiir na.

⁶ Kōdē woyyia mĭ kēbēra na rianii, athii katĭ cĭ kagiithe, nyatarka kaduwacung na agiitia thōōth cĭ ēēn dĭdĭ. ĩthōng thĭ athii cĭ

kiriani na, kīi katī kithii eeti cī amukca aneeta tō, kijiar gii vēlēk cī kadīmani nana, īthōng kuduwa.

⁷ Adiiim Nyekuci ngī abilnia aneeta riania, nyatarka ngonothinet kī kaal ōōgī cīk eyeleca Makayyioiti, itionaca Thīttanī aneeta pīrnanēt cīnnī kanyīk ēlē cannī kīpīra. ⁸ Kala balna na Makayyioit ngōnana iyyio, kīi katī kēnyēēī nē pīrnanēt cī kayai na wo ngatīvōrī. ⁹ Īthōng ikiyyia ēdēcca nē aneeta ennea ne, “Būnnathīt cannī dōō cī adiiimi niinia, nyatarka maka tirthētī cannie pīrnanta.” Īthōng thīna, kiriani katī na ōrrōt nyatarka pīrnanēt cannī, kīi katī kaavu tirthētī cī Kiristo ēla cannī. ¹⁰ Ii, katali na ngatī kapīrnanē, kī ngatī kadacinie, kī ngatī kuukēnē, kī ngatī kakanannie, nyatarka Kiristo. Īnōōnō thī cī ma kapīrna, keeni tiir.

Athūnnī Paulo wobjiak cīk Makayyioktak

¹¹ Kaarīha balna na ēlē cannī kaavu kī giitheeti, īthōng agiitia balna cīk omogecangū aneeta kīdīman noko wo, nyatarka agiitia balna woccia cīk othoothiangū aneeta jurrung. Kabūnna kēnnē na buu kuduktowa kī eet nīkē īgōōl eet athī ne, eegin tionniak cīk tiirtik wo, kōdē woyyia ngī kaavu na kī gimma kaganoko.

¹² Balna ngaanī karūmē naaga kī agiitia, kalna balna na komogi ngī katicani thoothonniok cīk anaat eeta, cīk ēyēla athī ne, kīthī na tionniait cī Kiristo dīdī. ¹³ Ijiaryung da thēk agiitia meelitinnya cīk lemnyiook cīk Kiristo loociowēy gwantik kuu? Ella balna nēgēg aneeta dōō, īthōng athii balna na cī kajinnung agiitia elinit cunung. Īthōng ūtūngteangū aneeta nyatarka athii balna na cī kajinnung agiitia elinit.

¹⁴ Kadiimi kēhērōnacung na agiitia hēroni cannī cī ēēn iyyio. Īthōng athii katī cī kadiimi na elinit īmma icunung. Kadiimnyung na agiitia dōō, athii cī ēēn nyatarka kaal cīk ayakcu niigia. Athii woccia doolia cīk kīdīk cī ēēl baajigi kī ngaagī, īnōōgō cīk woccia ēēl dōōlī cīgīk. ¹⁵ Katali katī na ōrrōt katī ngī kanyung na agiitia kaal vēlēk cīk kayai na kī ēlē cannī buu. Īthōng mī kamīnanung na agiitia ōrrōt, amīnannangu koccia katī niigia aneeta kīdīc?

¹⁶ Elemtu balna niigia iittu ne, athii na cī kōkōyyē kaal ōōgī cuguk. Īthōng thī, athinnu kēnnē niigia gwuak ne, kakuni na kalabjung agiitia gēenyītha cannī ngatī kogolothicung thōng. ¹⁷ Īgoollung da balna eeta wūk balna kitionacung na agiitia? Athii tō. ¹⁸ Kaduwai

balna na Tiito kikiyyia kēhērōnawung agiitia, ĩnōōnō kī gotooniet ĩmma. Athii balna cī ĩgoollung Tiito agiitia thōng. Kattīyya naaga gōōla codoi doo kī nēnē.

¹⁹ Unuktothiwu balna niigia ngatī amuwu athinnu ne, kēēlana naaga eleeti cīgaak thoothonniowēy ĩcīk eteedīcet eeta? Kōthōōththa naaga thoothonniok cīk aga Nyekuci buu cīk athī ne, keeginna wobjiak cīk Kiristo. Īthōng gōtōōnōga kī ngōōnōga, gii vēlēk cī kadīmanna naaga, kadīmanna, kī katī kōkōm leminiti cunung ĩcī Kiristo.

²⁰ Kongollie na kathī ne mī kikiyyia nana, athii cī katali ngatī kamūdacung agiitia attiyyu gōōla cī athii cī kadiimi nana, ĩthōng athii katī niigia buu cī atalnu gōōl cī kaavē nana. Īthōng kongollie na ngatī woccia ayawu gērēnyōn, kī mēdēr, kī varac, kī ngērōnīt cī engeroonu nyaguana, kī thōōth cī othoothonu nyaguana buth, kī teedinet cī eetu, kī rianii, kī thōōth cī ayaha gērēnyōnīt.

²¹ Kongollie na kathī ne mī kōbōda naboo, anya katī Nyekuci aneeta kīthī thimattioit kōrgēna cunung. Īthōng komothie katī na, nyatarka mēēlī eeta cīk ngaanī kūtūngtek gerthetin cīnīng wū balna rēēnī, ngaanī mēēlī eeta cīk aticcan kaal cīk ēēn riiriny, kī kīnyak cīk oginnie eeta kī ngaay taktak, kī thoothonniok cīk athii cī mūrre meelitina, cīk anyet ngawani.

Tīrīthēnīt kī thawinet cī aturna

13 Ēēn katī coo, hēroni cannī cī ēēn iyyio, cī kēhērōnacung agiitia. Kīcī eheeddi Nyaragawa cī Nyekuco athī ne, “Mī othooththi thōōth ĩmma naboo, abūnna thēk ngī aduwa eeta cīk ēēn kēbērē cīk ēēn ramma kōdē iyyio^y katī ngī ēēn dīdī.”

² Kirioniwung balna na agiitia vēlēk, balna ngī kēhērōnacung agiitia, hēērōna cannī wū balna ēēn ramma. Īthōng kathī yoko naboo ne, ngaanī keegin rēēntī. Mī kōbōda, kakuni katī kuuki eet wūk balna ēgērēthantōy ĩcī owu vēlēk, kōdē eet oōgī cīk ēgērēthan thoothonniok noko, ³ ĩthōng kīcī adiimnyu niigia ngī agayyu

^y 13:1 *Eeta cīk ēēn kēbērē cīk ēēn ramma kōdē iyyio*: Aduwa balna Ngiranī cī Mutha athī ne, abūnna ma ngī ēēn eeta ramma kōdē iyyio cīk ēēn kēbērē cīk othōōth thōōth lokika jurung, kī katī ketedothīk et gii cī gerthe cī adīman nē. Bēl Ditoronomi 19:15; Matewo 18:16; 2 Korinto 13:1; 1 Timoti 5:19; Heburu 10:28.

ngatī kothoothi na thōōth cī Kiristo wo, athii cī apīrna tirthētī cīnnē, katī ngī adiim Kiristo ngī ōbōdanung agiitia gerthetina cunung, ithōng thī, maka tirthētī cīnnē kōrgēna cunung. ⁴ Kōdē woyyia balna ngī otodowothīk nē kurucea, aavī kīcī balna apīrna tirthētī cīnnē. Ithōng thī yoko, arūgī nē tirthēta cī Nyekuco noko. Kapīrna katī naaga buu kī balna Kiristo. Ithōng thī nēnnē, acīnnu niigia ngī karūgī naaga kī inōōnō tirthēta cī Nyekuco, kī katī kiticantothiwung agiitia.

⁵ Itīmanit eleeti cuguk kī katī umuddia, ma ngī elemtu niigia Kiristo gōōla īcī ēēn dīdī. Itīmanit eleeti cuguk, amūdanu katī ngatī aavē Yesu Kiristo icunung, ithōng mī utduktiawu niigia tīmana īcoo, athii cī aavī Kiristo icunung. ⁶ Ithōng kamui woccia athii katī cī amūdanu ngī athī ne, kutduktiaiy naaga tīmana. ⁷ Ithōng yoko, kalayya naaga Nyekuc, kī katī kithii cī adīmānu niigia kaal cīk gerthek. Athii cī ēēn nyatarka acīn eeta ngī athī ne kijiarya naaga tīman vėlēk, ēēn nyatarka adīmānu niigia thoothonniok cīk edeemothi, kōdē woyyia kaavu kīcī ōgōōn kī cī kutduktiaha tīmana. ⁸ Nyatarka athii woccia cī kadīmāna naaga thoothonniok cīk athii cī ēēn dīdī cīk abūrī nyemut cī Kiristo. ⁹ Kēbēlbēlla naaga katī ngī okomnyu niigia, ithōng thī, kipiryiaha naaga. Ithōng kalawina naaga ōrrōt kathīna ne, anycīk leminit cunung kōkōm kaavu kī kēēt cī īgītha. ¹⁰ Inōōnō thī cī kēhēdacung na agiitia thoothonniok cīkō yoko wo, balna ngaanī kaavīya rēēna, kī katī mī kikiyyia, athii cī kothoothicung tirthēta kī makathīta cannī, wū anya Makayyioiti, kī katī keelung agiitia, ithōng athii cī kathanung agiitia thōng.

Thawinet cī Paulo cī aturna

¹¹ Turnanta cannī, gōtōōnōga kī ngōōnōga, abūnna, kūwa nana. Anycīk leminit cunung kōkōm kaavu kī kēēt cī īgītha, ithīrarit īlaalii cannī, ayait muwēēnīt codoi doo, ithōng katī aavu ganōnī cī Nyekuco kī mīnan cīnnī icunung.

¹² Ithaac goonogu talintia. ¹³ Ithayyung lemnyiowa cīk Nyekucak vėlēk agiitia.

¹⁴ Anycīk būnnathīt cī Makayyioit cīnac Yesu Kiristo kī mīnan cī Nyekuco kī rūmēnīt cī Ririwac cī Dīhīmī, kaavu icunung vėlēk.